

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
FİTOTERAPİ PROGRAMI

**KONYA İLİNDE KULLANILAN HALK İLÂÇLARI
ÜZERİNDE
ETNOBOTANİK ARAŞTIRMALAR**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ecz. Dilara Çimen Oral

DANIŞMAN

Doç. Dr. Mustafa Aslan

ANKARA
Mart-2007

Bu değerli çalışmamda; tez konumu belirleyen, yön veren ve çalışmamın her aşamasında emeğini, bilgisini ve değerli katkılarını benden esirgemeyen Hocam Sayın Doç.Dr. Mustafa ASLAN'a,

Gazi Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Dekanı ve Farmakognozi Anabilim Dalı Başkanı Hocam Sayın Prof.Dr. Turan BAYKAL'a,

Farmakognozi Anabilim Dalı ğretim yeleri ve Yardımcılarına, Uzm. Ecz. Nilüfer şENDOğDU'ya

Selçuk Üniversitesi Fen Fakültesi Botanik Bölümü ğretim yesi Murat Aydın şANDA ve Ziraat Fakültesi ğretim yesi Yard. Doç. Dr. Yüksel Kan'a

Bilimsel gezilerim sırasında bana rehberlik eden arkadaşlarım Ecz. Akile zlem YURT, Ecz. Hüsamettin KAMAşIK, Konya İlçe eczacıları, Ecz Oral CUMBUL, Uzm. Ecz. Tuba UÇAR, Ecz. Kadriye UZUN, Doç. Dr. Kürşat UZUN, Ertan ÇİMEN, Esra KESEN, Banu TORUN, Fethi TORUN'a

Tezimin her aşamasında bana sonsuz destek ve yardımlarını esirgemeyen eşim Ahmet Remzi ORAL'a

Beni bugünlere getiren, ilçe gezilerim sırasında beni yalnız bırakmayan anneme, babama, kardeşime ve tüm aileme binlerce kez teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

1. GİRİŞ VE AMAÇ.....	1
2. GENEL BİLGİLER.....	3
Konya İli Çağrafik Konumu Hakkında Bilgiler	4
Konya İli Florası Hakkında Bilgiler	5
3. MATERYAL VE YÖNTEM.....	6
MATERYAL	7
YÖNTEM.....	10
Bilimsel Geziler	10
Bilimsel Gezi Düzenlenen Yerler Ve Toplanan	
Bitki Örnekleri.....	12
Bilgilerin Derlenmesi Ve Saklanması.....	16
Literatür Bilgileri.....	16
4. BULGULAR.....	17
MONOGRAFLAR	18
<i>Achillea biebersteinii</i>	19
<i>Achillea setacea</i>	21
<i>Achillea teretifolia</i>	22
<i>Achillea wilhelmsii</i>	23
<i>Alcea pallida</i>	24
<i>Anchusa undulata</i>	25
<i>Aristolochia maurorum</i>	26
<i>Arthemisia absinthium</i>	27
<i>Artemisia santonicum</i>	29
<i>Astragalus tmoleus</i>	30
<i>Asyneuma linifolium</i>	31
<i>Berberis crataegina</i>	32
<i>Beta trigyna</i>	33
<i>Calendula arvensis</i>	34
<i>Campanula lyrata</i>	35
<i>Centaurea solstitialis</i>	36

<i>Cetarach officinarum</i>	37
<i>Cistus laurifolius</i>	38
<i>Crataegus aronia</i> var. <i>aronia</i>	39
<i>Cynodon dactylon</i>	41
<i>Daphne oleoides</i> ssp. <i>oleoides</i>	42
<i>Dryopteris pallida</i>	44
<i>Ecballium elaterium</i>	45
<i>Echium italicum</i>	46
<i>Equisetum hyemale</i>	48
<i>Euphorbia macroclada</i>	49
<i>Foeniculum vulgare</i>	51
<i>Fumaria officinalis</i>	52
<i>Galium verum</i>	53
<i>Glaucium leiocarpum</i>	54
<i>Helichrysum plicatum</i> ssp. <i>plicatum</i>	55
<i>Herniaria glabra</i>	57
<i>Herniaria micrantha</i>	58
<i>Hypericum perforatum</i>	59
<i>Hypericum scabrum</i>	61
<i>Juniperus oxycedrus</i>	62
<i>Juniperus sabina</i>	63
<i>Lotus aegaeus</i>	65
<i>Lupinus varius</i>	66
<i>Malva neglecta</i>	67
<i>Melilotus officinalis</i>	69
<i>Melissa officinalis</i>	70
<i>Mentha spicata</i>	71
<i>Morus nigra</i>	72
<i>Onopordum anatolicum</i>	73
<i>Peganum harmala</i>	74
<i>Phlomis armeniaca</i>	75
<i>Plantago lanceolata</i>	76

<i>Plantago major</i>	78
<i>Plumbago europea</i>	80
<i>Robinia pseudoacacia</i>	81
<i>Rosa canina</i>	82
<i>Rubia tinctorum</i>	84
<i>Rubus canescens</i>	85
<i>Rumex crispus</i>	87
<i>Rumex tuberosus</i>	88
<i>Salvia aethiopis</i>	89
<i>Satureja cuneifolia</i>	90
<i>Sideritis libanotica</i>	91
<i>Styrax officinalis</i>	92
<i>Teucrium chamaedrys</i>	93
<i>Teucrium polium</i>	94
<i>Thymus leucoibrum</i>	96
<i>Thymus sipyleus</i>	97
<i>Thymus zygioides var. lycaonicus</i>	98
<i>Tribulus terrestris</i>	99
<i>Turgenia latifolia</i>	100
<i>Urtica dioica</i>	101
<i>Urtica pilulifera</i>	103
<i>Verbascum glomeratum</i>	104
<i>Verbascum pycnostachyum</i>	105
<i>Viscum album</i>	106
6. SONUÇ VE TARTIŞMA	107
7. ÖZET	120
8. SUMMARY	122
9. KAYNAKLAR	124
10. EKLER	134
Kullanım Amaçlarına Göre Sınıflandırma	134
Konya'da Halk Arasında Kullanılan ve Fitoterapi Kitaplarında Kayıtlı Olan Bitkiler	137

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1: Halk ilâcı saha çalışmalarından görüntüler	11
Şekil 2: Bilimsel gezi düzenlenen köyler ve kasabalar	15
Şekil 3:Türkiye haritası kareleme sistemi	17

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1a: Bilimsel geziler sırasında toplanan bitkilerin herbaryum ve anket numaraları	7
Tablo 1b: Bilimsel geziler sırasında toplanan bitkilerin herbaryum ve anket numaraları	8
Tablo 1c: Bilimsel geziler sırasında toplanan bitkilerin herbaryum ve anket numaraları	9
Tablo 2a: Konya yöresinde halk ilâcı olarak kullanılan bitkiler....	109
Tablo 2b: Konya yöresinde halk ilâcı olarak kullanılan bitkiler....	110
Tablo 2c: Konya yöresinde halk ilâcı olarak kullanılan bitkiler....	111
Tablo 2d: Konya yöresinde halk ilâcı olarak kullanılan bitkiler....	112
Tablo 2e: Konya yöresinde halk ilâcı olarak kullanılan bitkiler....	113
Tablo 3 : Konya Yöresi'nde halk ilâcı olarak kullanılan bitkilerin familyalara göre dağılımı.....	114
Tablo 4 : Konya Yöresi'nde halk ilâcı olarak kullanılan bitkilerin hazırlanma şekilleri	115
Tablo 5 : Konya ve çevresinde çeşitli rahatsızlıklara karşı kullanılan bitki sayıları.....	115
Tablo 6 : Konya yöresinde halk ilâcı olarak kullanıldığı ilk defa tarafımızdan tespit edilen türler.....	117

GİRİŞ VE AMAÇ

Yabani bitkiler yüzyıllardır insanlar tarafından gıda, boya, süs bitkisi ve halk ilâcı olarak kullanılmaktadır. Günümüzde de gerek kırsal kesimde gerekse şehirlerde, hastalıkların tedavisinde ve hastalıklardan korunmak için diğer tedavi seçeneklerinin yanı sıra bitkiler ve bitkisel ilâçlardan yararlanılmaktadır. Bitkiler ile tedavi bir kültür ve gelenek varlığına dayanmaktadır. Türkiye’de kültürel birikiminin zenginliği ve 3700’ü endemik olan toplam 11000 civarında bitki türünün yetiştiği ¹⁴ düşünüldüğünde etnobotanik çalışmalardan elde edilecek bilgilerin çeşitliliği daha iyi anlaşılmakta ve halk ilâcı olarak kullanılan bitkiler üzerindeki araştırmaların önemi artmaktadır.

Ülkemiz zengin bir flora ve kültür mirasına sahip olmasına rağmen Anadolu’da yabani bitkilerin halk arasındaki tedavi, gıda ve diğer amaçlarla kullanılışını konu alan bilimsel nitelikte çalışmaların sayısı ancak son yıllarda artmaya başlamıştır ^{1,3,28,43,44,83-85,88,92,93,105-108,113-116}. Modernleşme, kentlere göç, sağlık hizmetlerine daha kolay erişim, yol ve ulaşım araçlarındaki gelişmeler vb. faktörlere genç nesillerin ilgisizliği de eklenince halk ilâcı saha çalışmalarının yapılması giderek zorlaşmakta ve etnobotanik bilgiler gün geçtikçe hızla kaybolmaktadır. Bu nedenlerle bu bilgilerin kayıt altına alınabilmesi için organize ve kapsamlı bilimsel nitelikli çalışmaların yapılması son derece önemlidir. Anabilim Dalımızda Anadolu Halk İlaçları’nın envanter çalışmaları ve halk ilâcı olarak kullanılan bitkilerin, morfolojik ve anatomik özelliklerinin yanında kimyasal içeriklerini ve biyolojik etkilerini inceleyen değişik

araştırmalar 4-6,15,16,31,32,55,56,64-68,81,82,100,101,112 uzun zamandan beri yürütülmektedir. Özellikle biyolojik aktivite çalışmalarından umut verici sonuçlar elde edilmektedir. Bu durum bize halk ilâlarının yeni ilâç geliştirilmesinde de iyi bir kaynağı teşkil edebileceğini göstermektedir. Örneğın şeker hastalığına karşı halk ilâcı olarak kullanılan bitkiler üzerinde yapılan aktivite çalışmalarında, çalışılan bitkilerin %81'i gibi yüksek bir oranında etki tespit edilmiştir. Buna karşılık rasgele seçilen bitki materyalleri üzerinde yapılan aktivite çalışmalarında ise bu oran %47' ye düşmektedir ⁷³. Diğer taraftan Bu gün tedavide kullanılan 120 civarında bitkisel kaynaklı doğal bileşiğin %75'i geleneksel halk ilâlarının araştırılması sonucu ortaya çıkmıştır ⁴⁷. Yukarıda kısaca belirtilen hususlar bilhassa halk ilâcı olarak kullanılan bitkilerin yeni ilâç araştırmalarında iyi bir kaynak olabileceğini göstermekte, bu nedenle halk ilâçları ile ilgili envanter ve aktivite çalışmaları tüm Dünya'da ^{2,8-11,27,29,37,3940,41,46,50,57-61,71,74-78,86,89,90,102,111} ve ülkemizde ^{13,19,20,30,34-36,42,45,69,96,97,103,104} artarak devam etmektedir .

Konya, 38.257 kilometrekareyle Türkiye 'nin yüzölçümü bakımından en büyük ili olmasının yanında zengin bir kültür birikimine sahiptir. Konya ili florası ^{17,18,22,23,51-54,62,63,79,80,91,94} ve Konya'da tıbbi amaçlarla kullanılan bitkiler ⁴⁴ ile ilgili daha önce yapılmış çalışmalar bulunmasına rağmen, özellikle yörede halk ilâcı olarak kullanılan bitkiler ile ilgili yeterli ve kapsamlı envanter çalışması bulunmamaktadır. Bu nedenlerden dolayı Konya ili araştırmamızın konusu olarak tespit edilmiştir

Araştırmamızın amacı Konya ili civarında genelde doğal olarak yetişen ve halk arasında çeşitli hastalıkların tedavisinde kullanılan bitkilerin yöresel ve bilimsel adlarının belirlenmesi kullanım amaçlarının tespit edilmesi ve eğer varsa bu bitkilerin genel kullanılışları ile karşılaştırılması şeklinde planlanmıştır. Özetle bölgenin halk ilâcı bakımından envanterini yapmak araştırmamızın esasını oluşturmaktadır.

GENEL BİLGİLER

Genel bilgiler kısmında öncelikle, Konya Yöresi'ne bundan sonra yapılacak olan halk ilâcı çalışmalarına yardımcı olması ve yol göstermesi bakımından ilin coğrafik durumu hakkında, daha sonra ise ilin florası hakkında daha önce yapılmış çalışmalardan faydalanılarak hazırlanmış bilgiler sunulmuştur.

Bilimsel geziler sırasında halk ilâcı olarak kullanıldığını tespit ettiğimiz bitkiler hakkındaki genel bilgiler ise bulgular kısmında sunulan monograflarda ayrıntıları ile verilmiştir.

Konya İli Coğrafi Durumu Hakkında Bilgiler

Konya, 38.257 km² ile Türkiye'nin yüzölçümü bakımından en büyük ilidir. Eski bir göl yatağında kurulmuştur. Şehir merkezi etrafında, Loras (2.010 m) ve Erenler (2.319 m) başta olmak üzere yüksek sayılabilecek dağlar dışında yüzlerce km² büyüklükteki ovalarda herhangi bir yükseltiye rastlanmaz. Ancak ilin güney kesimi Toros Dağları, güneybatısı ise Sultan Dağları ile çevrilidir. Yine güneyinde volkanik dağlar ve krater göllerine rastlanır. Aydos Dağı da (3.430 m) ilin güneyinde olup en yüksek dağdır. Ülkemizin tahıl ambarı durumunda olan düzlükler; Konya Ovası, Cihanbeyli Yaylası ve Obruk Yaylasından oluşmaktadır. Konya Ovası'nın en çukur yeri Aslım mevki (975 m), en yüksek yeri de Alaeddin Tepesi'dir (1080 m).

Tuz Gölü, Akşehir Gölü, Beyşehir Gölü ve Suğla Gölü il sınırları içindedir. Sulama amacıyla Cumhuriyet döneminde May, Apa, Altınapa barajları yapılmıştır. Yarı kurak bir iklime sahiptir. Karapınar ve Ereğli , Türkiye'nin en az yağış alan yerleridir. Dağlık kesimlerinde ormanlık alanlar mevcuttur. Düzlükler ise bozkırlar şeklindedir. Şehir merkezine 8 km uzaklıkta Meram adı verilen mesire yeri bulunmakta olup suyu, yeşilliği ve bağları ile dikkati çeker.

Konya Kapalı Havzası, özellikle sulak alanları, çok geniş tuz stepleri (Türkiye'deki en büyük ve en temiz), fauna ve florasının çeşitliliği bakımından Türkiye ve dünyada doğa koruma için çok büyük önem taşımaktadır. Yüz binlerce hektarlık alanı kapsayan 8 Önemli Bitki Alanı da havza içindedir⁴⁹.

Konya Florası Hakkında Bilgiler

İlin florası ile ilgili Selçuk Üniversitesi Biyoloji Bölümü'nce çeşitli inceleme ve araştırmalar yapılmıştır ^{17,18,22,23,51-54,62,63,79,80,91,94}. Ayrıca; İl Orman Müdürlüğü'nün hazırlamış olduğu "Tehdit Altındaki Bitki Türlerinin Bulundukları Ekosistemlerin Korunması ve Yönetimi" projesi bulunmaktadır.

Loras, Çal ve Kızılören Dağları florası üzerine yapılan bir çalışmada ⁹⁴ 70 familya ve 292 cinse bağlı 600 takson tespit edilmiştir. Bölge Davis 'in kareleme sistemine göre C4'e girmektedir ¹⁴ (Şekil 3).

Floristik bölgeleri tespit edilen bitkilerin %31'i İran-Turan, %22.4'ü geniş yayıllı, %14.6'sı Akdeniz ve %3'ü de Avrupa-Sibiryaya elementidir. % 29'unu ise her üç floristik bölgeye ait olmayan bitkiler teşkil eder. Bölgede endemizm oranı %13'tür. İnceleme bölgesi 120 km²'dir. Bölgede orman, bozuk orman, çalı ve step olmak üzere 3 vejetasyon tipi mevcuttur ⁴⁹. Selçuk Üniversitesi'nin araştırmasında "Obruk Yaylası ve Karacadağ (Karapınar)" florası incelenmiş ¹⁷, bölgenin Davis kareleme sistemine göre B4 ve C4 karelerinde bulunduğu tespit edilmiş, daha önceki kare kayıtlarının incelenmesi sonucu bölgede 25 familyaya ait 53 taksonun bu kareler için yeni kayıt olduğuna karar verilmiştir.

Yine bir başka araştırmada da İç Anadolu Bölgesi'nin güneyindeki Hadim İlçesi Aladağ (Bademli) florası incelenmiş ⁷⁹, inceleme sonunda bölgede toplam 77 familyaya mensup 513 tür tespit edilmiştir. Toplanan bitki örneklerinin önemli bir kısmının endemik tür olduğu diğer önemli bölümünün bazılarının İran-Turan, diğerlerinin Akdeniz fitocoğrafik bölgelerine ait olması inceleme bölgesinin İç Anadolu ile Akdeniz bölgeleri arasında geçiş alanında bulunduğunu göstermiştir. Araştırma bölgesinde toplanan 513 vasküler bitkinin floristik elementlere göre dağılışı yüzdesi İran-Turan %14.1, Doğu Akdeniz %7.9, Akdeniz %5.9, endemik %5.8, endemik İran-Turan %4.7, endemik Doğu Akdeniz %4.6, Avrupa Sibiryaya Bölgesi'ne ait türlerin oranı %3.6, yayıllı belirlenemeyenlerin oranı %40, yaygın-kozmopolit türler ise %13.4 olarak tespit edilmiştir ⁴⁹.

MATERYAL VE YÖNTEM

MATERYAL

Araştırmada bölgeye farklı zamanlarda yapılan bilimsel geziler sırasında toplanan herbaryum örnekleri materyal olarak kullanılmıştır. Toplanan herbaryum örnekleri, bunlara verilen herbaryum ve anket numaraları Tablo 1a,b,c'de gösterilmiştir.

Tablo 1a: Bilimsel geziler sırasında toplanan bitkilerin herbaryum ve anket numaraları

Bitki Adı	Herbaryum No	Anket No
<i>Achillea biebersteinii</i> Afan.	2500	05B018
<i>Achillea setacea</i> Waldst.&Kit.	2475	05A012
<i>Achillea teretifolia</i> Willd.	2552	05D023
<i>Achillea wilhelmsii</i> C. Koch.	2524	05C010
<i>Achillea wilhelmsii</i> C. Koch.	2535	05D005
<i>Achillea wilhelmsii</i> C. Koch.	2561	05E010
<i>Achillea wilhelmsii</i> C. Koch.	2482	05A020
<i>Alcea pallida</i> Waldst. & Kit.	2525	05C011
<i>Anchusa undulata</i> L.	2507	05B026
<i>Aristolochia maurorum</i> L.	2520	05C006
<i>Artemisia santonicum</i> L.	2499	05B017
<i>Artemisia santonicum</i> L.	2560	05E008
<i>Artemisia absinthium</i> L.	2544	05D015
<i>Artemisia absinthium</i> L.	2546	05D017
<i>Astragalus tmoleus</i> Boiss.	2555	05E003
<i>Asyneuma linifolium</i> (Boiss.&Heldr.) Bornm.	2478	05A015
<i>Berberis crataegina</i> DC.	2512	05B031
<i>Beta trigyna</i> Waldst. & Kit	2491	05B008
<i>Calendula arvensis</i> L.	2540	05D010
<i>Campanula lyrata</i> Lam.	2526	05C013
<i>Centaurea solstitialis</i> L.	2480	05A017
<i>Cetarach officinarum</i> DC.	2503	05B021
<i>Cistus laurifolius</i> L.	2489	05B006
<i>Crataegus aronia</i> (L.) Bosc. Ex DC. var. <i>aronia</i>	2471	05A008
<i>Crataegus aronia</i> (L.) Bosc. Ex DC. var. <i>aronia</i>	2492	05B009
<i>Cynodon dactylon</i> L. Pers.	2519	05C005
<i>Cynodon dactylon</i> L. Pers.	2534	05D004
<i>Cynodon dactylon</i> L. Pers.	2564	05E013
<i>Daphne oleoides</i> ssp. <i>oleoides</i> Schreber	2510	05B029
<i>Dryopteris pallida</i> (Bory) Fomin.	2479	05A016

Tablo 1b: Bilimsel geziler sırasında toplanan bitkilerin herbaryum ve anket numaraları

Bitki Adı	Herbaryum No	Anket No
<i>Ecballium elaterium</i> (L.) A. Rich.	2485	05B002
<i>Echium italicum</i> L.	2554	05E002
<i>Equisetum hyemale</i> L.	2472	05A009
<i>Euphorbia macroclada</i> Boiss.	2516	05C002
<i>Euphorbia macroclada</i> Boiss.	2562	05E011
<i>Foeniculum vulgare</i> Miller.	2527	05C015
<i>Fumaria officinalis</i> L.	2542	05D013
<i>Galium verum</i> L.	2549	05D020
<i>Glaucium leiocarpum</i> Boiss.	2545	05D016
<i>Helichrysum plicatum</i> DC. ssp. <i>plicatum</i>	2481	05A018
<i>Helichrysum plicatum</i> DC. ssp. <i>plicatum</i>	2508	05B027
<i>Helichrysum plicatum</i> DC. ssp. <i>plicatum</i>	2548	05D019
<i>Herniaria glabra</i> L.	2504	05B022
<i>Herniaria micrantha</i> A. K. Jackson & Turrill.	2514	05B033
<i>Hypericum perforatum</i> L.	2486	05B003
<i>Hypericum perforatum</i> L.	2541	05D011
<i>Hypericum perforatum</i> L.	2470	05A007
<i>Hypericum scabrum</i> L.	2511	05B030
<i>Hypericum scabrum</i> L.	2538	05D008
<i>Juniperus oxycedrus</i> L.	2476	05A013
<i>Juniperus oxycedrus</i> L.	2501	05B019
<i>Juniperus sabina</i> L.	2509	05B028
<i>Juniperus sabina</i> L.	2477	05A014
<i>Lotus aegaeus</i> (Gris.) Boiss.	2523	05C009
<i>Lupinus varius</i> L.	2506	05B024
<i>Malva neglecta</i> Wallr.	2466	05A003
<i>Malva neglecta</i> Wallr.	2538	05D018
<i>Melilotus officinalis</i> (L.) Desr.	2543	05D014
<i>Melissa officinalis</i> L.	2464	05A001
<i>Mentha spicata</i> L.	2536	05D006
<i>Morus nigra</i> L.	2490	05B007
<i>Onopordum anatolicum</i> (Boiss.) Eig.	2553	05E001
<i>Peganum harmala</i> L.	2556	05E004
<i>Phlomis armeniaca</i> Willd.	2532	05D002
<i>Phlomis armeniaca</i> Willd.	2488	05B005
<i>Plantago lanceolata</i> L.	2494	05B011

Tablo 1c: Bilimsel geziler sırasında toplanan bitkilerin herbaryum ve anket numaraları

Bitki Adı	Herbaryum No	Anket No
<i>Plantago lanceolata</i> L.	2505	05B023
<i>Plantago lanceolata</i> L.	2531	05D021
<i>Plantago major</i> L.	2465	05A002
<i>Plumbago europea</i> L.	2529	05C017
<i>Robinia pseudoacacia</i> L.	2502	05B020
<i>Rosa canina</i> L.	2484	05B001
<i>Rosa canina</i> L.	2559	05E007
<i>Rosa canina</i> L.	2555	05D003
<i>Rubia tinctorum</i> L.	2521	05C007
<i>Rubus canescens</i> DC.	2474	05A011
<i>Rumex crispus</i> L.	2537	05D007
<i>Rumex tuberosus</i> L.	2496	05B013
<i>Salvia aethiopis</i> L.	2522	05C008
<i>Satureja cuneifolia</i> Ten.	2539	05D009
<i>Sideritis libanotica</i> Labill.	2467	05A004
<i>Styrax officinalis</i> L.	2557	05E005
<i>Teucrium chamaedrys</i> L.	2487	05B004
<i>Teucrium polium</i> L.	2493	05B010
<i>Teucrium polium</i> L.	2497	05B015
<i>Teucrium polium</i> L.	2513	05B032
<i>Thymus leucoibrum</i> Hausslan & Velen.	2498	05B016
<i>Thymus sipyleus</i> Boiss.	2563	05E012
<i>Thymus zygoides</i> Griseb. var. <i>lycaonicus</i>	2530	05C020
<i>Tribulus terrestris</i> L.	2518	05C004
<i>Turgenia latifolia</i> (L.) Hoffm.	2551	05D022
<i>Urtica dioica</i> L.	2473	05A010
<i>Urtica pilulifera</i> L.	2483	05A021
<i>Urtica pilulifera</i> L.	2558	05E006
<i>Verbascum glomeratum</i> Boiss.	2495	05B012
<i>Verbascum pycnostachyum</i> Boiss. & Heldr.	2565	05E014
<i>Viscum album</i> L.	2469	05A006
<i>Viscum album</i> L.	2528	05C016
<i>Viscum album</i> L.	2531	05D001

YÖNTEM

Araştırma süresince takip edilen yöntem; Bilimsel Geziler, Bilgilerin Derlenmesi ve Saklanması, Literatür Bilgileri olmak üzere 3 aşamada yürütülmüştür .

Bilimsel Geziler

Konya ili sınırlarında bulunan ilçe, kasaba ve köylere çiçeklenme döneminde beş kez bilimsel gezi düzenlenmiştir (A, B, C, D, E gezileri). Gezi düzenlenecek yerler tespit edilirken Konya merkezi etrafında bir daire oluşturacak şekilde ilçe, köy ve kasabalar seçilmiştir (Şekil 2). Gezilerimizde, köy ve kasabalarda yerel bitkileri tanıyan, bu bitkileri tedavide kullanan kişiler ve yörenin en yaşlı insanlarıyla görüşülmüştür (Şekil 1). Kişilerle birebir yapılan görüşmeler sonucu, halk ilâcı olarak kullanıldığı tespit edilen bitkilerin, bilgi veren veya bitkileri tanıyan kişilerle araziye çıkılarak bulunması amaçlanmıştır. Arazide bulunan bitkilerin fotoğrafları çekilerek herbaryum örnekleri toplanmıştır. Arazide tespit edilemeyen taze bitki örnekleri için yine yöre insanına başvurulmuş, evlerinde kurutulmuş halde bulunanlardan kuru meteryal temin edilmeye çalışılmıştır.

Halk ilâcı olarak kullanılan ve herbaryum örneği toplanan tüm bitkilere gezi sırasında anket numaraları verilmiştir. Anket numaraları gezilere göre numaralandırılmış ve her gezi için farklı numaralar kullanılmıştır. Bilimsel gezi düzenlenen ilçe, kasaba ve köyler (Şekil 2) ile gezilerde toplanan bitki örnekleri ve bunlara verilen anket numaraları aşağıda gösterilmiştir.

Şekil1: Halk ilâcı saha çalışmalarından görüntüler

**Bilimsel Gezi Düzenlenen Yerler Ve
Toplanan Bitki Örnekleri**

A-Gezisi 11-13.06.2005

HÜYÜK -Merkez- Çamlıca Köyü

BEYŞEHİR-Akçabelen Kasabası

DEREBUCAK-Merkez

Anket no Bitki adı

05A001	<i>Melissa officinalis</i>
05A002	<i>Plantago major</i>
05A003	<i>Malva neglecta</i>
05A004	<i>Sideritis libanotica</i>
05A006	<i>Viscum album</i>
05A007	<i>Hypericum perforatum</i>
05A008	<i>Crataegus aronia ssp.aronia</i>
05A009	<i>Equisetum hyemale</i>
05A010	<i>Urtica dioica</i>
05A011	<i>Rubus canescens</i>
05A012	<i>Achillea setacea</i>
05A013	<i>Juniperus oxycedrus</i>
05A014	<i>Juniperus sabina</i>
05A015	<i>Asyneuma linifolium</i>
05A016	<i>Dryopteris pallida</i>
05A017	<i>Centaurea solstitialis</i>
05A018	<i>Helichrysum plicatum ssp.plicatum</i>
05A020	<i>Achillea wilhelmsii</i>
05A021	<i>Urtica pilulifera</i>

B- Gezisi 25-26.06.2005

ILGIN-Mecidiyeköy

AKŞEHİR-Cankurtaran Köyü

Anket no Bitki adı

05B001	<i>Rosa canina</i>
05B002	<i>Ecballium elaterium</i>
05B003	<i>Hypericum perforatum</i>
05B004	<i>Teucrium chamaedrys</i>
05B005	<i>Phlomis armeniaca</i>
05B006	<i>Cistus laurifolius</i>
05B007	<i>Morus nigra</i>
05B008	<i>Beta trigyna</i>
05B009	<i>Crataegus aronia</i> var. <i>aronia</i>
05B010	<i>Teucrium polium</i>
05B011	<i>Plantago lanceolata</i>
05B012	<i>Verbascum glomeratum</i>
05B013	<i>Rumex tuberosus</i>
05B015	<i>Teucrium polium</i>
05B016	<i>Thymus leucoibrum</i>
05B017	<i>Artemisia santonicum</i>
05B018	<i>Achillea biebersteinii</i>
05B019	<i>Juniperus oxycedrus</i>
05B020	<i>Robinia pseudoacacia</i>
05B021	<i>Cetarach officinarum</i>
05B022	<i>Herniaria glabra</i>
05B023	<i>Plantago lanceolata</i>
05B024	<i>Lupinus varius</i>
05B026	<i>Anchusa undulata</i>
05B027	<i>Helichrysum plicatum</i> ssp. <i>plicatum</i>
05B028	<i>Juniperus sabina</i>
05B029	<i>Daphne oleoides</i>
05B030	<i>Hypericum scabrum</i>
05B031	<i>Berberis crataegina</i>
05B032	<i>Teucrium polium</i>
05B033	<i>Herniaria micrantha</i>

C- Gezisi 01-02 .07.2005

**KARAPINAR -Yeşilyurt Kasabası - Bağdaylı mah.
EMİRGAZİ-İkizli köyü**

Anket no Bitki adı

05C002	<i>Euphorbia macroclada</i>
05C004	<i>Tribulus terrestris</i>
05C005	<i>Cynodon dactylon</i>
05C006	<i>Aristolochia maurorum</i>
05C007	<i>Rubia tinctorum</i>
05C008	<i>Salvia aethiopis</i>
05C009	<i>Lotus aegaeus</i>
05C010	<i>Achillea wilhelmsii</i>
05C011	<i>Alcea pallida</i>
05C013	<i>Campanula lyrata</i>
05C015	<i>Foeniculum vulgare</i>
05C016	<i>Viscum album</i>
05C017	<i>Plumbago europea</i>
05C020	<i>Thymus zygioides</i> var. <i>lycaonicus</i>

D- Gezisi 03.07.2005

HADİM-Dedemli kasabası - Yalınçevre Köyü

Anket no Bitki adı

05D001	<i>Viscum album</i>
05D002	<i>Phlomis armeniaca</i>
05D003	<i>Rosa canina</i>
05D004	<i>Cynodon dactylon</i>
05D005	<i>Achillea wilhelmsii</i>
05D006	<i>Mentha spicata</i>
05D007	<i>Rumex crispus</i>
05D008	<i>Hypericum scabrum</i>
05D009	<i>Satureja cuneifolia</i>
05D010	<i>Calendula arvensis</i>
05D011	<i>Hypericum perforatum</i>
05D013	<i>Fumaria officinalis</i>
05D014	<i>Melilotus officinalis</i>
05D015	<i>Artemisia absinthium</i>
05D016	<i>Glaucium leiocarpum</i>
05D017	<i>Artemisia absinthium</i>
05D018	<i>Malva neglecta</i>
05D019	<i>Helichrysum plicatum</i> ssp. <i>plicatum</i>
05D020	<i>Galium verum</i>
05D021	<i>Plantago lanceolata</i>
05D022	<i>Turgenia latifolia</i>
05D023	<i>Achillea teretifolia</i>

CİHANBEYLİ-Merkez- İnsuyu Köyü- Pınarbaşı Köyü Üzerliktepe mah.

Anket no	Bitki adı
05E001	<i>Onopordum anatolicum</i>
05E002	<i>Echium italicum</i>
05E003	<i>Astragalus tmoles</i>
05E004	<i>Peganum harmala</i>
05E005	<i>Styrax officinalis</i>
05E006	<i>Urtica pilulifera</i>
05E007	<i>Rosa canina</i>
05E008	<i>Artemisia santonicum</i>
05E010	<i>Achillea wilhelmsii</i>
05E011	<i>Euphorbia macroclada</i>
05E012	<i>Thymus sipyleus</i>
05E013	<i>Cynodon dactylon</i>
05E014	<i>Verbascum pycnostachyum</i>

Şekil 2: Bilimsel gezi düzenlenen köyler ve kasabalar

Bilgilerin Derlenmesi Ve Saklanması

Toplanan bitki örnekleri köyde bulunan diğer insanlara da gösterilerek bitkiye verilen yerel isimler doğrulanmış, ve uygun bir yerde herbaryum örneği haline getirilmiştir. Bu herbaryum örnekleri, tamamen kuruyana kadar her gün havalandırılmış, aralara yerleştirilen gazete kağıtları her gün değiştirilmiştir. Herbaryum örnekleri kuruduktan sonra haftada bir kere bu işlemler tekrarlanmıştır. Kurutulan herbaryum örnekleri tayin edilmiş ve tayin edilmiş örnekler tekrar kontrol edilmiştir. Herbaryum örnekleri Gazi Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Herbaryumu'nda saklanmaktadır. Geziler sırasında toplanan herbaryum örnekleri tayin edilerek* bitkinin ilmi adı ve familyası tespit edilmiş, halktan doğrudan mülakat tekniği ile elde edilen bilgiler harmanlanarak tablo haline getirilmiş ve sonuç kısmında sunulmuştur. (Tablo 2) Bitkilerin halk arasında kullanım amaçlarına göre sınıflandırılması da yapılmış ve eklerde dizin halinde verilmiştir.

Literatür Bilgileri

Araştırmamızda Konya ve civarında halk ilâcı olarak kullanıldığı tespit edilen bitkilerin, Türkiye'de, daha önce yapılan araştırmalarda, halk ilâcı veya diğer şekillerde kullanılıp kullanılmadığını gösteren araştırmalar^{12,21,25,26,33,38,43,44,70,83,84,87,95,109,110,112-116} ve kitaplar⁷ tespit edilmiş ve monografılarda belirtilmiştir. Ayrıca, Konya yöresinde halk ilâcı olarak kullanıldığını tespit ettiğimiz bitkiler fitoterapi konusunda önemli bazı kaynak kitaplarda da^{24,72,98} kayıtlıdır. Bu kitaplardaki bilgiler ekler kısmında sunulmuştur.

* Bitkilerin tayini sırasında yardımlarını esirgemeyen Gazi Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Biyoloji Bölüm Başkanı Sayın **Prof. Dr. Hayri Duman** ve Gazi Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Farmakognozi Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Sayın **Prof. Dr. Ekrem Sezik**'e teşekkür ederim.

BULGULAR

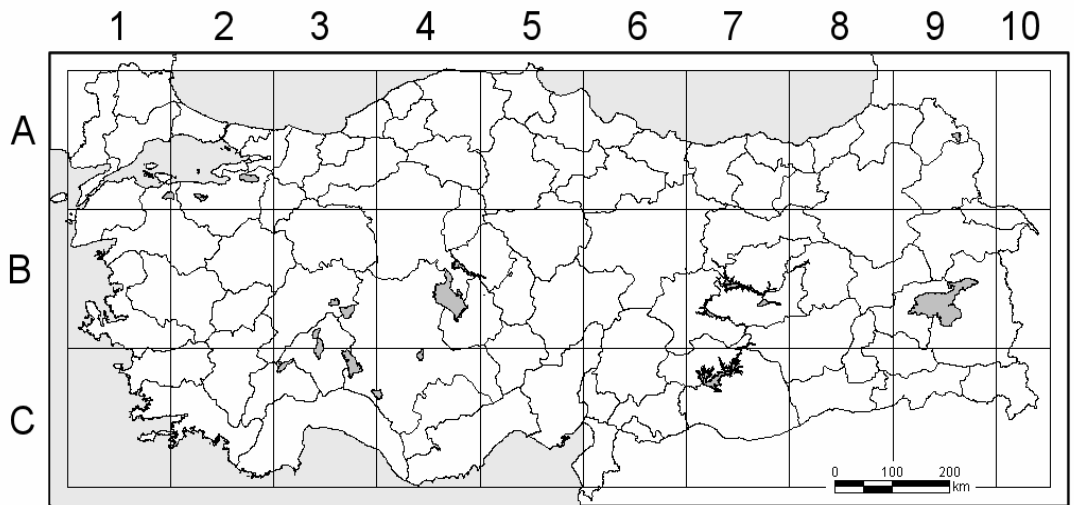
Konya Yöresi'nde halk ilâcı olarak çeşitli hastalıkların tedavisinde kullanıldığı tespit edilen bitkilerle ilgili teorik bilgi ve bulgularımız, monograflar halinde alfabetik sıra ile verilmiştir.

Monograflarda; önce bitkinin, Latince adı, familyası, geziler sırasındaki anket numraları belirtilmiştir. Anket numaralarından hareketle bitkinin toplandığı yer/yerler tespit edilebilir. Bulgularımız; mahalli isimleri, kullanılış amacı ve kullanım şekli olarak devam etmiştir. Bu bilgilerin hemen altında ise teorik bilgiler bulunmaktadır.

Teorik bilgilerde ise bitkinin tanımı, habitatu, çiçeklenme dönemi, Türkiye'de yetiştiği yerler ve Türkiye' de halk ilâcı olarak daha önce tespit edilmiş olan kullanım amaçları etki ve kullanılış başlığıyla verilmiştir.

Monograflardaki bitkiler tanımlanırken Flora of Turkey'den faydalanılmıştır¹⁴. Yetiştirme yerleri Flora of Turkey'deki Davis'in kareleme sistemine (Şekil 3) göre verilmiştir.

Bitkiyi tanıttıcı fotoğraflar bilimsel geziler esnasında çekilmiştir. Geziler sırasında fotoğrafı çekilemeyen 11 adet bitkinin herbaryum örneklerinin fotoğrafları kullanılmıştır.

Şekil 3:Türkiye haritası kareleme sistemi¹⁴

MONOGRAFLAR

Achillea biebersteinii Afan.
(Compositae) 05B018

Sinonimleri: *A. micrantha* Willd.

Mahalli adı: Ayvadene, Doğumparça Otu.

Kullanılış amacı: Mide şişkinliği ve rahatsızlıklarında kullanılır.

Kullanım şekli: Herbası dekoksion, infüzyon veya yenilerek kullanılır.

Tanım: 10-100 cm yüksekliğinde. Gövde silindirik, boyu yönünde şeritli, $\pm$ yoğun yayık-kısa yumuşak tüylü. Yapraklar dağınık veya $\pm$ yoğun yumuşak, dik, uzun tüylü, 2-3 pennat damarlı, gövdedekiler tabandakilere benzer, gövdenin ortasındakiler şeritsiden şeritsi mızrak şekline doğru, 2.5-12 $\times$ 0.5-2.5 cm, ana eksen tam, 0.5-1 mm, birincil segmentler çok sayıda, en son segmentler kılsıdan şeritsi mızraksıya, sivriden tepede daralmışa 1-4(-6) $\times$ 0.2-1 mm. Çiçek durumu 30-200 ve daha çok, şemsiyemsi salkım 2-10 cm geniş, saplar 0.5-4 mm. Brakte topluluğu dikdörtgensiden geniş yumurtamsıya, 3-4 $\times$ 2-3 mm. Brakteler oval-üçgenimsiden dikdörtgensiyeye, $\pm$ sivri olmayan, soluk, kısa yumuşak tüylü, içtekiler zarımsı uçlu. Dilcikler 4-5, altın sarı, 1-2 mm; tüpsü çiçekler 10-30.

Habitat: Kozalaklı ormanlar, bozkır, kuru çayırlar, kayalık bayırlar, nadasa bırakılmış tarlalar, 350-3450 m.

Çiçeklenme dönemi: Mayıs-Eylül.

Bulunduğu yerler: A4 Çankırı, A5 Samsun, A7 Gümüşhane , A8 Gümüşhane, A9 Kars, B3 Bilecik, B4 Ankara, B5 Kayseri, B6 Sivas, B7 Elazığ, B8 Muş, B9 Ağrı, B10 Kars, C2 Denizli, C3 Burdur, C4 Konya, C5 Adana, C6 Adana, C7 Urfa, C8 Mardin, C10 Hakkari.

Kullanılış ve etki: Toprak üstü kısımları iştah açıcı ve pirelere karşı⁷, çiçekleri dekoksion ve infüzyon halinde dahilen karın ve mide ağrısına, soğuk algınlığına¹⁰⁶, hemoroide^{26,33}, kapitulum toz edilip şekerle karıştırılarak

çocuklarda hazmettirici olarak, bebek gazlarının ve sarılığın tedavisinde, doğrudan yenilerek diyareye karşı, haricen toz halinde yara iyi edici, abseleri olgunlaştırıcı amaçlarla veya damla şeklinde kulak ağrısına karşı kullanılmaktadır ^{26,38,83,87,113}. Taze bitki pişirildikten sonra bir kumaş ile sarılarak haricen abdominal ağrılara karşı yakı olarak kullanılmaktadır ³⁸.

Achillea setacea Waldst.&Kit.
(Compositae) 05A012

Sinonimleri: *A. millefolium* L. var. *setacea* (Waldst. & Kit.) ; *A. fililoba* Freyn ; *A. Setacea* Waldst.& Kit. var. *fililoba* (Freyn) Boiss. ; *A. dolopica* Freyn & Sint.

Mahalli adı: Ayvadene, ayvabala.

Kullanılış amacı: Karın ağrılarına karşı.

Kullanım şekli: Herbası ağrıyan bölgeye sarılarak ve sigara kağıdına sarılıp yutularak kullanılır.

Tanım: Yükseklik 10-80 cm. Boyu yönünde çizgili $\pm$ ipeksi tüylü-yünlü. Gövde yaprakları tabanda bulunanlara benzer, ipeksi tüylü; tabandakiler şeritsiden şeritsi mızraksıya, dahil petiol 6-16 $\times$ 0.4-2(-3) cm, 2-3 pinnat damarlı kılıs segmentlere dahil, ana eksen 0.4-0.8 mm, dişli değil, en sondaki segmentler tepede daralmış ve uzamış, çoğu kez yoğun, 0.1-0.3(-0.5) mm geniş, gövde ortasındaki 1.5-6 $\times$ 0.3-1 cm. Çiçek durumu 40-150 ve daha çok. Şemsiyemsi salkım 2.5-9 cm geniş, çiçek durumu sapı 0.5-3 mm. Brakte topluluğu dikdörtgensiden şeritsi dikdörtgensiyeye kadar, 3-4.5 $\times$ 1.5-2.5(-3) mm. Brakteler dikdörtgensiden mızraksıya kadar, sivrimsiden sivriye, dar soluk kenarlı, kısa yumuşak tüylü. Dilcikler 4-6, beyaz, 1-1.2 mm. Tüpsü çiçekler 10-20 $2n=18$.

Habitat: Bozkır, çayır, nadasa bırakılmış tarlalar, deniz seviyesinden 2300 m'ye.

Çiçeklenme dönemi: Mayıs – Ağustos.

Bulunduğu yerler: A1(E) Kırklareli, A2(E) İstanbul, A3/4 Bolu/Ankara, A4 Ankara, A4 Amasya, A6 Sivas, A7 Gümüşhane, A8 Gümüşhane, B1 İzmir, B3 Afyon, B4 Ankara, B5 Kırşehir, B6 Malatya, B8 Erzurum, B9 Bitlis, C2 Burdur, C3 Isparta, C4 Konya, C5 Konya, C6 Malatya.

Kullanılış ve etki: Yaprakların ezilmesi ile elde edilen lapa haricen yara iyi edici olarak ⁷, çiçekli bitki mide ağrıları için dahilen dekoksiyon halinde kullanılır ²⁸.

Achillea teretifolia Willd.
(Compositae) 05D023

Sinonimleri: *A. microloba* DC., *A. longirama* O.

Mahalli adı: Civanperçemi, ayvadene.

Kullanılış amacı: Kadın hastalıkları ve adet düzensizliklerine karşı kullanılır.

Kullanım şekli: Herbası dekoksiyon veya infüzyonu hazırlanarak kullanılır.

Tanım: (10-) 20-35 cm boyunda. Kökler silindirik, boyuna çizgili, yatık sık yumuşak tüylü, çıplaklaşan. Yapraklar seyrek hafif yatık yumuşak kılsı, şeritsi ipliksi, eğri büğrü, gövdenin ortası (1-)1.5-3×0.05-0.1(-0.15) cm, pinnat damarlı, segmentler yoğun kiremitsi, bölünmemiş veya nadiren 3-loblu, 0.5×0.3 mm, küçük dişli. Çiçek durumu (6-)10-40, şemsiyemsi salkım (1.5-)3-7 cm geniş. Çiçek durumu saplı (2-)4-13(-30) mm. Brakte topluluğu hafif kiremitsi, ± tabanı çukurlaşmış, 3-5 mm geniş ve uzun. Brakteler ovattan mızraksıya, hafif sivri veya sivri değil, seyrek yatık veya yatık tüylü, içler dar saydam kenarlı. Dalcikler 5-7, beyaz, (1-)2-3 mm, tabla çiçekleri 20-45 tane.

Habitat: Bozkır, dağlık sırtlar, kozalaklı ormanlar, alpin bölge altı çayırlar, 900-2150 m.

Çiçeklenme dönemi: Haziran – Temmuz.

Bulunduğu yerler: A4 Ankara, A7 Gümüşhane, B3 Konya, B5 Kayseri, B6 Sivas, B7 Tunceli, C2 Muğla, C3 Antalya, C4 Konya, C5 Niğde.

Kullanılış ve etki: -

Achillea wilhelmsii C. Koch.

(Compositae) 05A020, 05C010,
05D005, 05E010

Sinonimleri: *A. santolina*, *A. eriophora* Fl. Ross., *A. teretifolia* Ledeb, *A. kermanica* Gandoger, *A. krascheninnikovii* Afan.

Mahalli adı: Ayvadene, gavur çovani, tavuk kıcı.

Kullanılış amacı: Karın ağrısı ve kanlı ishale karşı, antiseptik, epitelize olarak, bebek gazlarına karşı, kadın hastalıkları ve adet düzensizliklerinde kullanılır.

Kullanım şekli: Herbası dekoksiyon, infüzyon, sarılarak ve kaynatılıp süte karıştırılarak kullanılır.

Tanım: Yükseklik 10-35 cm. Yapraklar yünlü, kısa, yumuşak tüylü, genellikle az çok çıplaklaşan, gövde şeritsi $\pm$ eşit uzunlukta, en üstler şemsiyeli salkıma erişir. Ortadaki gövde yaprakları $(-1)1.5-4 \times 0.1-0.3$ cm, pinnat damarlı, segmentler kiremitsi veya bir dereceye kadar uzak, 1 mm, 3'e ayrılmış, loblar dairemsiden geniş kamamsıya, küçük dişli. Çiçek topluluğu 5-40, şemsiyemsi salkım 1.5-5.5 cm geniş, çiçek durumu sapı 1-4(-7) mm. Brakte topluluğu geniş yumurtamsıdan yarım daireye. 2.5-5 mm uzun ve geniş. Brakteler mızraksıdan dikdörtgensiyeye, sivri değil veya hemen hemen sivri, dar şeffaf kenarlı, yatık sık yumuşak tüylü. Dilcik 3-5, parlak sarı, 1-1.5 mm, tüpsü çiçekler 15-25.

Habitat: Bozkır, arazi, 500-2200 m.

Çiçeklenme dönemi: Mayıs – Temmuz.

Bulunduğu yerler: A2(A) İstanbul, A3 Ankara, A4 Ankara, A5 Amasya, A6 Tokat, A8 Gümüşhane, B2 Kütahya, B3 Eskişehir, B4 Konya, B5 Kayseri, B6 Sivas, B7 Malatya, B8 Erzurum, B9 Ağrı, B10 Ağrı, C2 Antalya, C3 Konya, C4 Konya, C5 İçel, C6 Gaziantep, C7 Urfa, C8 Mardin.

Kullanılış ve etki: Çiçekli dallar böcek kovucu ve öldürücü olarak ⁷, çiçeklerin dekoksiyonu ise çay olarak bronşit tedavisinde kullanılır ²⁸.

Alcea pallida Waldst. & Kit.
(Malvaceae) 05 C 011

Sinonimleri: *Althaea pallida* Waldst. & Kit.

Mahalli adı: Alakurtaran.

Kullanılış amacı: Diş eti iltihabına (nevazile) karşı kullanılır.

Kullanım şekli: Herbası dekoksyonu veya infüzyonu hazırlanarak kullanılır.

Tanım: Yüksek, çok yıllık. Gövdeler sık yumuşak yıldız tüylü. Yapraklar genellikle nispeten kalın, basitten hafifçe 5-7 lobluya, nispeten yukarı yüzde pürüzlü, yükselici kollu yıldız tüylü. Brakte topluluğu ½ veya çanak yapraklar kadar uzun. Çanak yapraklar çiçekte çizgili değil, daha sonra az çok çizgili. Taç yapraklar beyaz pembe veya lila, genellikle sarımsı tabanlı, 40-50 mm. Kısmi meyva kanatlı, bariz pürüzlü, arka sadece olukta tüylü.

Habitat: Yol kenarları, tarlalar, bozkırlar.

Çiçeklenme dönemi: Haziran – Ekim.

Bulunduğu yerler: A2(E) İstanbul, A2 Bilecik, A3 Bolu, A4 Çankırı, B1 Balıkesir, B2 Kütahya, B3 Eskişehir, B4 Ankara, B6 Maraş, C1 Aydın, C2 Denizli, C3 Antalya, C4 Antalya.

Kullanılış ve etki: Meyvelerinin dekoksyonu göz iltihaplarına karşı ¹⁰⁷, taze çiçekleri ve yaprakları soğan ve çam terebentini ile ezilerek mide ağrılarına ve çocuklarda ishale karşı haricen uygulanır ¹⁰⁶.

Anchusa undulata L.
(Boraginaceae) 05B026

Sinonimleri: *A. amplexicaulis* Sm., *A. hybrida* Ten., *A. luschani* Wettst.

Mahalli adı: Sığır dili, Ballıbaba.

Kullanılış amacı: Prostat tedavisinde ve kapanmayan yaralar için kullanılır.

Kullanım şekli: Prostat tedavisinde kökleri dekoksasyon veya infüzyon şeklinde hazırlanır içilir. Yaralara karşı ise toz halinde yutulur veya bıçakla sıyrılıp yaraya sürülür.

Tanım: Yumru şeklinde sert tüylü 2 veya çok yıllık gövde yayılmıştan dike, 15-40 cm. Yapraklar mızraksıdan eliptiğe kadar 30-70×5-15 mm, ± derin dalgalı dişli. Örtü tüyleri 2 çeşit yumuşak kısa ve daha uzun sert yumru şeklinde tüylü. Çiçek durumu meyva zamanında çok uzamış; brakteler küçük, oval-mızraksı. Çanak çiçekte 5-10 mm'den meyvada 15(-20) mm'ye zamanla büyüyen, ½ ye bölünmüş geniş sivri olmayan, ± sivri loblar taç menekşeden koyu morumsu kırmızıya, nadiren beyaz, tüp 6-10 mm, loblar 2-3 mm. Stamenler genellikle tüpün ortasında tespit edilmiş ve birbirini örtmeyen ölçüde fındıkçık c. 2×3-4 mm, yumurtamsıya meyilli.

Habitat: *Pinus brutia* ormanı, boş arazi vb. deniz seviyesinden 1500 m'ye kadar.

Çiçeklenme dönemi: Mart – Mayıs yada Temmuz.

Bulunduğu yerler: A1(E) Çanakkale, A1(A) Çanakkale, A2(E) İstanbul, A2(A) Bursa, A3 Bilecik, A4 Ankara, A5 Sinop, A6 Samsun, B1 İzmir, B3 Afyon, B4 Ankara, B5 Yozgat, B6 Maraş, C1 İzmir, C2 Denizli, C3 Antalya, C4 Konya, C5 İçel, C6 Hatay.

Kullanılış ve etki: -

Aristolochia maurorum L.
(Aristolochiaceae) 05C006

Sinonimleri: *A. aucheri* Jaub. & Spach., *A. anatolia* Boiss.

Mahalli adı: Gangurdak.

Kullanılış amacı: Nefes darlığı ve soğuk algınlığına karşı.

Kullanım şekli: Tohumları ezilir ve dekoksiyon veya infüzyon şeklinde hazırlanır.

Tanım: Rizom silindir şeklinde. Gövdeler 15-40 cm, dallanmamış, yükseliden dike kadar. Yapraklar mızraksıdan lineer-lanseolata, 2.5-8×1.5-5 cm, sivri veya sivri değil, genellikle tepesi küçük sert uçla sonlanan, kısa yumuşak tüylü, alt loblar orta eksenden uzaklaşmış bir ok şeklinde, kulakcıklar ayadan uzun, dar dikdörtgenimsi-spatül şeklinde, genişçe yayık ve yukarıda kuvvetlice daralmış yaprak sapı 1.5 mm. Çiçek durumu sapı 8-17 mm. Çiçek örtüsü 2-8.5 cm, koyu kahveden koyu morumsu esmere, bazen yeşilimsi, dış taraf tüysüz; torbacık 5-15×4-15 mm, ovalden oval dikdörtgenimsiye, tüp u şeklinde kıvrık, tabanda 3-10 mm geniş, üstte 4-13 mm'ye dereceli olarak genişlemiş; aya 1.2-4×2-4 cm, geniş-oval, tepe aniden tepede birden daralmış ve uzamış, içerde yeşil, morumsu esmer benekli, veya sarımsı yeşil lekeli morumsu esmer, boğazı tüylü, kulakcıklar yuvarlak, sivri değil. Ovaryum tüsüzden hafif sık yumuşak tüylüye. Kapsül ters yumurtamsıdan küremsiye, 2.5-3.5×2-2.5 cm.

Habitat: Kayalık tepeler, kireçli yamaçlar, asma avlusu ve bozkır; 40-1560 m.

Çiçeklenme dönemi: Mart – Temmuz.

Bulunduğu yerler: A4 Ankara, A5 Amasya, B2 Kütahya, B3 Eskişehir, B4 Ankara, B5 Kayseri, B6 Sivas, B7 Sivas, C3 Isparta, C5 İçel, C6 Malatya, C7 Urfa

Kullanılış ve etki: Köklerinin dekoksiyonu dahilen antiromatizmal olarak kullanılır ⁸⁸.

Artemisia absinthium L.
(Compositae) 05D015 05D017

Mahalli adı: Acı yavşan, pelin otu.

Kullanılış amacı: Şeker hastalığı, basur ve karın ağrısına karşı kullanılır.

Kullanım şekli: Toprak üstü kısımları alkol ile maserasyon yapılır, kök kabuğu soyularak suyu emilir, dekoksasyon ve infüzyonu hazırlanır.

Tanım: Çok yıllık aromatik yarı çalimsı. Çiçekli gövdeler dik, en azından yukarıda ipeksi tüylü, 1 m'ye kadar. Yapraklar 2-3 pinnat damarlı, loblar $\pm$ dikdörtgensi, hemen hemen sivri, segmentler boyunca bariz olarak aşağı doğru ilerleyici, tüm yüzeylerde grimsi veya beyazımsı ipeksi tüylü. Çiçek durumu dar veya geniş birleşik salkım. Brakteler yapraklara benzer fakat daha küçük. Çiçek topluluğu basit küremsi, çok çiçekli, 3-5(-6) geniş. Brakte topluluğu 1-3 mm uzunluğunda. Diğer brakteler çok kere otsu, ipeksi tüylü; en içtekiler uzun zarımsı. Çiçek tablası göze çarpan şekilde yumuşak kılsı. Dıştaki çiçekler ipliksi, dişi, içtekiler erdişi, verimli, taç sarımsı, tüysüz.

Habitat: Nehir kenarı, arazi, yamaçlar, bozkır, deniz seviyesinden 2600 m'ye kadar.

Çiçeklenme dönemi: Haziran – Eylül.

Bulunduğu yerler: A2(E) İstanbul, A3 Bolu, A5 Kastamonu, A6 Sivas, A7 Gümüşhane, A8 Gümüşhane, A9 Kars, B4 Ankara, B6 Maraş, B7 Tunceli, B8 Muş, B9 Ağrı, C2 Antalya, C4 Konya, C5 İçel, C6 Adana, C9 Hakkari, C10 Hakkari.

Kullanılış ve etki: Midevi, kuvvet verici, iştah açıcı, ateş düşürücü ve idrar arttırıcı olarak, yüksek dozlarda kurt düşürücü ve adet söktürücü olarak kullanılır. Toz günde 1-2 gr ve infüzyonu (%0.5-3) bal ile tatlandırıldıktan sonra günde 2-3 bardak içilir ⁷. Çiçeklerin dekoksasyonu dahilen veya sigara gibi içilerek soğuk algınlığına ve mide ağrılarına karşı kullanılır. Bir gece suda bekletilerek

dahilen karın ağrısı ve kuvvetlendirici olarak, taze bitki yenilerek veya dekoksiyonu halinde mide rahatsızlıklarına karşı kullanılır ¹¹³. Çeşitli bölümleri iltihaplı yaralara ve mide rahatsızlıklarına karşı kullanılır ¹¹⁰. Taze bitki dekoksiyonu içilerek düşük yaptırıcı olarak kullanılır ¹⁰⁶.

Artemisia santonicum L.
(Compositae) 05B017 05E0008

Sinonimleri: *A.monogyna* Waldst. & Kit., *A. fragrans* Willd., *A. maritima* L. subsp. *monogyna* (Waldst. & Kit.)

Mahalli adı: Acı yavşan, yavşan, kekik.

Kullanılış amacı: Karın ağrısına ve şeker hastalığına karşı, suyu yara iyi edici olarak kullanılır.

Kullanım şekli: Yapraklarının dekoksasyon ve infüzyonu hazırlanarak, toz edilip yutularak kullanılır.

Tanım: Yarı çalımsı, çok yıllık, tabandaki rozetler genelde çiçektekenden eksik. Gövde dik, dallanmış, 60 cm'e kadar veya daha çok, yoğun beyaz sık tüylü, en az yukarda, genellikle aşağıda çıplaklaşan. Yapraklar 2-3 pinnat damarlı yoğun, şeritsi dikdörtgensi segmentler, 2 yüzde beyazımsı sık tüylü. Brakteler basit. Çiçek durumu bir yayık birleşik salkım, ana dallar genellikle koltuğa hemen hemen dik açılı. Çiçek topluluğu dikdörtgensi, 2-3 mm genişliğinde 2-6(-8) çiçekli. Diğer brakteler genelde otsu, örümcek ağına benzer sık yumuşak tüylü, içerideki daha uzun, genelde pürüzlü. Çiçekler tüm, erdişi, korolla sarımsı, tüysüz.

Habitat: Tuzlu düzlükler ve kum tepeleri, deniz kenarı ve daha iç bölgelerde deniz seviyesinden 1300 m'ye kadar.

Çiçeklenme dönemi: Temmuz - Ekim.

Bulunduğu yerler: A1(E) Çanakkale, A1(A) Çanakkale, A2(E) İstanbul, A2(A) Kocaeli, A4 Ankara, A5 Kastamonu, B1 Balıkesir, B3 Afyon, B4 Ankara, B5 Kayseri.

Kullanılış ve etki: Çiçek durumları, infüzyon (%2-3) halinde, iştah açıcı, kuvvet verici, kurt düşürücü ve şeker hastalığına karşı kullanılır⁷.

Astragalus tmoles Boiss.
(Leguminosae) 05E003

Mahalli adı: Geven.

Kullanılış amacı: Bademcik iltihaplarının tedavisinde kullanılır.

Kullanım şekli: Kökünün sakızı çiğnenilerek kullanılır.

Tanım: Zayıf yastık teşkil eden çalı, 15-30 cm yaprak eksenli dikenli, 2-5 cm, düz veya hafif içe doğru kıvrık. Yaprakçıklar 4-8 mm, elipsten dairemsiye, tepesi dikenli, yoğun olarak yatık basit sık yumuşak tüylü, 3-6(-7) çift. Kulakcık 10 mm, oval-mızraksı, yoğun yumuşak tüylü. Çiçekler sapsız, 2-3 yaprak başına koltuk, çiçek durumu küremsiden uzamış silindirimsiye kadar, 2,5-3 cm çapta, 20-40 çiçekli. Brakteler şeritsiden $\pm$ dairemsi, kayık şeklinde batan 2 loblu, tepeye doğru gevşek sık yumuşak tüylü. Brakteoller, 8-12 mm, şeritsi, yoğun olarak beyaz yumuşak kılsı, çanak loblarına benzer. Çanak 10-15 mm, yoğun olarak beyaz kılsıdan ince uzun yumuşak tüylüye kadar, loblar bir 2-4 mm tüp şeklinde görünmekle beraber tabana kadar parçalıdır. Taç gül pembesi, standart 15-18 mm, boyuncuk tüylü.

Habitat: Yamaç yataklarında biriken taş toprak yığını vb. 800-2000m.

Çiçeklenme dönemi: Haziran – Temmuz.

Bulunduğu yerler: B2 İzmir, C2 Burdur, C4 Antalya.

Kullanılış ve etki: -

Asyneuma linifolium (Boiss.&Heldr.)

Bornm.

(Campanulaceae) 05A015

Sinonimleri: *Phyteuma linifolium*
Boiss.&Heldr., *Campanula stenophylla*
Boiss.&Heldr., *Podanthum linifolium*
(Boiss.&Heldr.) Boiss.

Mahalli adı: Daş otu.

Kullanılış amacı: Mide, ülser ve gastrit tedavisinde 3 öğün kullanılır.

Kullanım şekli: Tüm bitki dekoksiyon ve infüzyon şeklinde hazırlanır veya gövde yenilerek günde 3 kez kullanılır.

Tanım: Çok yıllık, genellikle çok dallanmış rizom. Gövde yükselici veya dik, (4-)12-15(-30) cm, altlarda veya baştan başa yapraklı, tüysüz, nadiren papilloz. Gövde yaprakları sapsız, şeritsi mızrak şeklinde, ters oval, 10-50×1-6 mm, tam veya ± dişli. Çiçek durumundaki çiçekler başak veya birleşik salkım şeklinde, nadiren yalnız başına, dik. Çanak lobları 2.5-3 mm, şeritsi biz şeklinde, dik, tüysüz, tepecik 3. Kapsül ± küremsi, 3 orta delikle açılan. Tohumlar elipsoid, küçük, 0.8×0.3-0.4 mm. Açık kahve, parlak.

Habitat: Kireçli vadiler, kayalar; 300-2000 m arasında.

Çiçeklenme dönemi: Haziran – Ağustos.

Bulunduğu yerler: A2(A) Bilecik, A3 Ankara, C2 Muğla, C3 Isparta, C3/4 Antalya, C4 Konya.

Kullanılış ve etki: -

Berberis crataegina DC.
(Berberidaceae) 05B031

Sinonimleri: *B. crataegina* DC. var. *lycica* Schn., *B. crategina* var. *armeniaca* Schn., *B. iberica* Stev.& Fisch. ex DC. var. *paphlagonica* Schn., *B. chinensis* Poiret var. *paphlagonica* (Schn.).

Mahalli adı: Karamık ağacı.

Kullanılış amacı: Göz ağrılarında kullanılır.

Kullanım şekli: Kabukları dekoksion şeklinde hazırlanır ve göz damlası gibi kullanılır.

Tanım: 2 m'ye kadar yükselebilen dikenli çalılar. Dikenler genellikle yapraklardan kısa, çiçek taşıyan genç sürgünlerin kabukları, koyu morumsu kahverengi, genellikle parlak, derin oluklu değil .Yapraklar dar ters yumurtamsı, genellikle boyu eninden 3 misli kadar uzunlukta, kenarları testere dişli veya tam. Çiçek durumu sık, 1-3 cm, 6-16 çiçekli. Meyveler ham iken kırmızı, olgunlaşınca siyah renklidir.

Habitat: Kayalık bayırlar ve derelerde 800 -1500 m arasında.

Çiçeklenme dönemi: Mayıs – Haziran.

Bulunduğu yerler: A3 Ankara, A4 Kastamonu, B2 Kütahya, B3 Konya, B4 Ankara, B5 Yozgat, B5 Kayseri, B6 Malatya, B7 Erzincan, C2 Antalya, C3 Antalya, C4 Konya, C6 Niğde, C7 Urfa.

Kullanılış ve etki: Kökleri ve meyvaları idrar artırıcı ve balgam söktürücü olarak, infüzyon halinde kullanılır ⁷. Yaprakları dahilen infüzyon halinde göğüs yumuşatıcı olarak, kök ve gövdeleri dahilen dekoksion halinde malaryada ateş düşürücü olarak kullanılır ⁸⁸. Köklerinin dekoksionu dahilen hemoroid tedavisinde kullanılır ^{38,113,114}. Kabukları kaşıntı ve göz kızarıklığını giderici olarak kullanılır ¹¹³. Kökleri çiğnenerek sarılığa karşı kullanılır ⁸⁷. Meyve ve kökleri infüzyon ve dekoksion halinde, hemoroide karşı kullanılır ^{25,33}. Sığırlarda kurt düşürücü olarak kaynatılarak dahilen kullanılır ²⁸.

Beta trigyna Waldst. & Kit.
(Chenopodiaceae) 05B008

Mahalli adı: Evelek.

Kullanılış amacı: Kabızlık ve barsak hastalıklarına karşı kullanılır.

Kullanım şekli: Yaprakları yemek şeklinde pişirilir.

Tanım: Tüysüz, çok yıllık bitki, 1 m'nin üzerinde. Taban yaprakları uzun saplı, uzamış-kalp şeklinde, üstteki üçgensi kalpten uzamış deltoite kadar, kenar boyunca kıvrımlı. Çiçek durumu birleşik salkım, çoğunlukla yoğunlaşmış, çok çiçekli. Çiçekler 3-5 mm, mızraksı braktelerle, 2-3'lü gruplar halinde birleşmiş. Çiçek örtüsü segmenti büyük, geniş, petale benzeyen, çiçek örtüsünün daha düşük birleşmiş parçaları kısa, köşeli değil.

Habitat: Bozkır, yol kenarı, ekili alanlarda deniz seviyesinden 2200 m'ye kadar olan yüksekliklerde.

Çiçeklenme dönemi: Mayıs –Temmuz.

Bulunduğu yerler: A2 Bursa, A3 Bolu, A5 Kastamonu, A7 Gümüşhane, A8 Erzurum, A8 Erzurum, A9 Kars, B3 Bilecik, B5 Kayseri, B8 Erzurum, B9 Ağrı

Kullanılış ve etki: Çiçekli dalları astım ve bronşite karşı dekoksasyonu hazırlanarak kullanılır ²⁶.

Calendula arvensis L.
(Compositae) 05D010

Sinonimleri: *C. aegyptiaca* Pers., *C. persica* C. A. Meyer, *C. gracilis* DC., *C. microcephala* Kralik ex Reichb., *C. micrantha* Boiss., *C. aegyptiaca* Pers. var. *microcephala* (Kralik ex Reichb.) Boiss., *C. stellata* Tchihat.

Mahalli adı: Aynısefa, portakal nergizi.

Kullanılış amacı: Egzama, mantar tedavisinde kullanılır.

Kullanım şekli: Yaprak ve çiçekleri

zeytinyağı ile karıştırılıp vazelinle kaynatılarak pomat gibi hazırlanır ve cilde sürülür.

Tanım: Dik veya toprak üstüne yayılan çok yıllık bitkiler. Gövde genellikle çok dallı, (5-)15-25(-30) cm, Çoğu zaman ince örümcek ağımsı düşücü. Yapraklar dikdörtgensi veya dar ters yumurtamsı, (1-)3-8(-10)×(0.4-)0.5-1.4(-2) cm, kısa yumuşak tüylü veya kısa düşücü, sivri veya sivri değil, hemen hemen tam veya hafifce küçük dişli kenarlı. Çiçek topluluğu 1-2 cm geniş (dilcikleri dahil); dil şeklinde, çiçekler braktelerin 2 katından daha az uzunlukta, sarı veya portakal rengi; tüpsü çiçekler dilciklerle birlikte tek renkli, veya bazen kahverengi veya menekşe kırmızı. Meyveler farklı şekillerde; dıştaki gagalı ve kayık şeklinde, içteki halkalı ve pürüzlü, veya bazen tüm meyveler halkalı ve pürüzlü.

Habitat: Ekili tarlalar, yol kenarı ve boş yerlerde, ara sıra kayalık yamaçlarda, deniz seviyesinden 2000 m'ye kadar , ama genellikle ovalarda.

Çiçeklenme dönemi: Ocak – Haziran.

Bulunduğu yerler: A1(E) Çanakkale, A2(A) Kocaeli, A5 Sinop, A(6) Amasya, B1 Balıkesir, B3 Bilecik, C1 İzmir, C2 Denizli, C3 Antalya, C5 Adana, C6 Urfa, C9 Mardin.

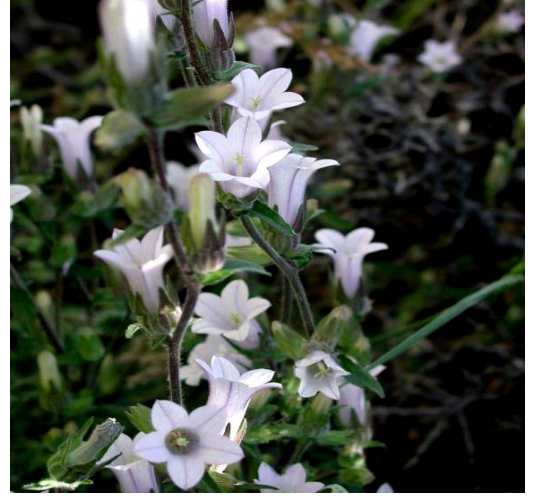
Kullanılış ve etki: Çiçekler terletici ve adet söktürücü olarak kullanılır ⁷.

Campanula lyrata Lam.
(Campanulaceae) 05C013

Mahalli adı: Hardal.

Kullanılış amacı: Zatüre ve bronşite karşı kullanılır.

Kullanım şekli: Tohumların dekoksyonu hazırlanır, arpa ile karıştırılarak sırta sürülür.

Tanım: Pürüzlü, hemen hemen sert tüylüden kısa yumuşak tüylüye kadar, 2 veya çok yıllık. Gövde tek ve dik, 15-50(-70) cm, çok kaynaklı veya nadiren ana gövdenin çok kuvvetli olmasından kaynaklı yükselici, taban yaprakları çizgili veya dikdörtgensi-yumurtamsıdan kalp şeklindeye kadar, testere dişli-oymalı, uzun küçük loblu yaprak sapı. Çiçekler birleşik salkım yada salkımda saplı veya hemen hemen sapsız. Çanak lobları taç tüpünün ½ si kadar uzun. Ek yapılar yumurta şeklinde, yoğun ve kaba yumuşak tüylü veya hafifçe yumuşak tüylü. Tüp 12-25 mm, menekşe mavi.

Habitat: Kayalık yerlerde, sarp kayada, nehir kenarı, deniz seviyesinden 1700 m'ye kadar.

Çiçeklenme dönemi: Nisan – Temmuz.

Bulunduğu yerler: A1(E) Çanakkale, A1(A) Balıkesir, A2(E) İstanbul, A2(A) Bursa, A3 Zonguldak, A4 Ankara, A5 Çorum, B1 İzmir, B2 Denizli, B3 Eskişehir, B4 Ankara, C1 Muğla, C2 Burdur, C3 Isparta, C4 Konya.

Kullanılış ve etki: -

Centaurea solstitialis L.

(Compositae) 05A017

Mahalli adı: Cimcim dikenli.

Kullanılış amacı: Ani karın ağrısına karşı kullanılır.

Kullanım şekli: Dikenleri yenilerek kullanılır.

Tanım: Tek yıllık, 15-60 cm, yatık sık yumuşak tüylü. Taban ve alt yaprakları (çoğunlukla çiçek açma zamanı soluk) kemansidan yanal segmentlerin 3-4 parçası ile birlikte pinnatipartit damarlı, orta ve en üst mızraksidan, şeritsi mızraksıya, loblu veya dişliden tama, dar, tam, kanatlara doğru ilerleyen. Brakte topluluğu (11-)13-16×(6-)8-12(-15) mm, örümcek ağımsı sık yumuşak tüylü. Ek yapı yayık saman renginde veya kırmızı 8-25(-30) mm diken, tabanın her yanında 2-3 dikencikli (2-4 mm), dıştaki brakteler küçük dikencikli. Çiçekler sarı veya pembe, kenarsal yayık olmayan meyveler 2-3 mm, 2 şekilli: kenardakiler donuk, siyahımsı, tüysüz; ortadakiler parlak grimsiden kahverengine kadar, beyaz tüylü, 3-4(-5) mm.

Habitat: Çam ormanı, boş araziler, deniz seviyesinden 1900 m'ye kadar.

Çiçeklenme dönemi: Haziran - Ağustos.

Bulunduğu yerler: A1(E) Kırklareli, A2(E) İstanbul, A2(A) Kocaeli, A3 Bolu, A4 Zonguldak, A5 Amasya, A7 Gümüşhane, A8 Erzurum, B1 Balıkesir, B3 Afyon, B4 Ankara, B5/6 Kayseri, B6 Sivas, B7 Sivas, B8 Muş, B9 Bitlis, C1 İzmir, C2 Denizli, C3 Antalya, C4 Konya, C5 Niğde, C6 Adana, C8 Mardin, C9 Hakkari.

Kullanılış ve etki: Çiçekleri malaryaya ve soğuk algınlığına karşı dekoksasyon veya infüzyon şeklinde hazırlanarak kullanılır^{38,113,114}. Toprak üstü kısımlarının dekoksasyonu dahilen mide ve karın ağrılarına, haricen abselere karşı kullanılır^{38,92,113}. Bitki toz edildikten sonra dudaklardaki uçuklara uygulanır²⁸.

Cetarach officinarum DC.
(Asplendiaceae) 05B021

Sinonimleri: *Asplenium ceterach* L.

Mahalli adı: Altınotu.

Kullanılış amacı: İdrar yolu iltihabı ve prostata karşı kullanılır. Afrodisyak etkisi de vardır.

Kullanım şekli: Herbası dekoksion ve infüzyonu hazırlanarak kullanılır.

Tanım: Rizom kısa, dik. Yapraklar küme şeklinde, 8-20 cm, pinnatifit; yaprak sapı ayanın ¼'ünden daha kısa, pinna dikdörtgensi, tabanda geniş, tepede yuvarlak, tam veya oymalı. Sporangium topluluğu şeritsi, spor kesesini örten zar yok. 4 tane olgun sporlu.

Habitat: Kuru duvarlar, kireç taşı ve metamorfik kayalar, 10-1300 m.

Bulunduğu yerler: A2(E) İstanbul, A2(A) İstanbul, A4 Bolu, A5 Sinop, A8 Çoruh, A9 Çoruh, B1 İzmir, C1 Aydın, C2 Muğla, C3 Antalya, C5 Seyhan, C6 Seyhan.

Kullanılış ve etki: Hemoroitte bitkinin infüzyonu (%5-10) haricen basur memelerinin yıkanması ve pansumanında, dahilen ishal tedavisinde kullanılır⁷. Yapraklarının dekoksionu dahilen böbrek taşlarını düşürmek için idrar söktücü olarak; infüzyonu ise astım tedavisinde ^{28,38,106,107113,114}. Ayrıca bitkinin çeşitli kısımları infüzyon ve dekoksionu hazırlanarak ülser tedavisinde kullanılmaktadır ¹⁰⁶.

Cistus laurifolius L.
(Cistaceae) 05B006

Mahalli adı: Yavşancıl, tistüs, karakan yaprağı, karakan otu

Kullanılış amacı: Romatizma tedavisinde ve tansiyon düzenleyici olarak kullanılır.

Kullanım şekli: Yaprakların dekoksion ve infüzyonu arpa kepeği ile lapa yapılarak sürülür, dekoksion ve infüzyonu hazırlanarak kullanılır.

Tanım: 1-3 mm uzunluğunda çalı. Yapraklar dikdörtgenimsi, bazen mızrakı, sivri, tabanda birleşik uzun yaprak saplı; üst yüzey $\pm$ tüysüz, çok yapışkan; alt yüzey gri, yoğun sık yumuşak tüylü. 3-5 çiçekli, uzun saplı. Çiçekler 3-5 cm bir taraftan karşı tarafa beyaz. Çanak yapraklar 3(-4), tabanda kalp şeklinde olmayan. Boyuncuk kısa veya yok.

Habitat: Alt Akdeniz havzası makisi, genellikle *Pinus nigra* altında, baskın çalı, diğer Türkiye *Cistus*' larından daha içerlerde yükseklerde (50-1200 m).

Çiçeklenme dönemi: Mayıs – Haziran.

Bulunduğu yerler: A2(A) Bursa, A3 Ankara, A4 Kastamonu, A5 Sinop, B1 İzmir, B2 Kütahya, B3 Kütahya, B5 Yozgat, B6 Yozgat, C2 Denizli, C5 Seyhan.

Kullanılış ve etki: Yaprakları % 2'lik infüzyon halinde şeker hastalığına karşı ⁷ dekoksionu ise idrar yolları enfeksiyonlarının tedavisinde, mide ve bel ağrısı, romatizma ve yüksek ateşe karşı ^{92,113} ve banyo şeklinde veya lapa halinde romatizma ve hemoroid tedavisinde kullanılır. Yapraklar toz halde kanamayı durdurmak için; ayrıca ateşte ısıtılıp yara tedavisinde kullanılır. Kökler kısırlık tedavisinde banyo yapılarak ve dahilen dekoksion ve infüzyon halinde kullanılır ^{84,113}. Ayrıca, yaprak ve tomurcukların peptik ülserde dekoksionu şeklinde kullanıldığı kayıtlıdır ³⁸.

Crataegus aronia (L.) Bosc. Ex DC. var. aronia
(Rosaceae) 05A008 05B009

Sinonimleri: *C. azarolus* L. var. *aronia* L., *C. azarolus* auct.pl., *C. azarolus* L. subsp. *aronia* (L.)

Mahalli adı: Alıç

Kullanılış amacı: Şeker hastalığına karşı ve C vitamini olarak dahilen kullanılır.

Kullanım şekli: Çiçekleri ve meyvası dekoksiyon ve infüzyon halinde hazırlanır.

Tanım: 8 m'ye kadar küçük ağaç; dikenler 1-5(-2.5) cm, sert. Yapraklar geniş ovalden oblong-oval yada kamamsıya, 5×3.5(-4) cm'e kadar, seyrek olarak 2 yanlı yatık ince uzun yumuşak tüylüden tüysüze, verimli gövde üzerindeki yapraklar genellikle derin dişli tepeli kamamsı; verimsiz sürgünler üzerindeki yapraklar 3-5(-7) öne doğru yükselmiş loblar bazen orta damara bölünür, yaprak sapları 5-8 mm. Çiçek durumu yoğun, 3-18 çiçekli beyaz-sık yumuşak tüylü. Çiçekler beyaz. 12-16 mm çapta. Çanak yapraklar üçgenimsi, meyvede geriye doğru kıvrık; boyuncuk 2-3. Meyve küremsi 12-18 mm çapta, tüysüz veya biraz tüylü, genellikle tepeye doğru; meyve çekirdeği 2-3. Yapraklar ve çiçek durumu 5 cm'ye kadar uzun, dişli yapraklar seyrek, genellikle bariz olarak 3-5 loblu; loblar dar dikdörtgensi.

Habitat: *Quercus* çalılığı, kayalık kireçli araziler, deniz seviyesinden 1600 m'ye kadar.

Çiçeklenme dönemi: Nisan - Haziran.

Bulunduğu yerler: B5 Kayseri, B6 Malatya, B7 Elazığ, B8 Bitlis, C2 Muğla, C5 İçel, C6 Hatay, C7 Adıyaman, C8 Mardin.

Kullanılış ve etki: Yaprak, çiçek ve meyveler ortaçağdan beri özellikle kalp destekleyici olarak ve kalp damar sistemi fonksiyonlarını düzenlemek için kullanılmaktadır. Günümüze kadar yapılan pek çok araştırma, alıç bitkisinin kalp

zerindeki etkisinin antioksidan etkilerinden kaynaklandığını göstermiştir. Ayrıca araştırmalar, bitkinin kalp ve beyne olan kan akışını ve kalbin kasılma gücünü artırdığını, kalp ritim bozukluklarına karşı koruduğunu ve kan basıncını dengelediğini de göstermiştir ⁶⁹.

Cynodon dactylon L. Pers.
(Graminae) 05C005 05D004 05E013

Mahalli adı: Ayrik otu.

Kullanılış amacı: Prostat tedavisinde, kısırlık tedavisinde, damar yumuşatıcı ve gaz giderici olarak, idrar söktürücü, böbrek taşı düşürücü olarak kullanılır.

Kullanım şekli: Köklerinin dekoksion, infüzyonu hazırlanarak kullanılır.

Tanım: Çok senelik otsu, rizomlar yayılmış, çıplak boğumlarda köklenmiş ve saman sarısı renktedir. Çiçekli saplar dik veya tırmanıcı, tabanda dirsekli, 30 cm e kadar yükselir, düzgün, çıplak. Yapraklar şeritsi-mızraksı, 6 cm'e kadar boyda, sivri, kenarları az çok çıkıntılarla kaplanmış. Çiçek durumu başak şeklinde 2-4 (-7), (2-) 3-7 cm boyda hemen hemen çıplak, başakcık ekseni pürtüklü. Başakcıklar 2- 2,5 mm, çok kısa saplı, soluk yeşil veya mor renkte. Zarımsı brakte şeritsi-mızraksı, 1-2,2 mm, dış brakteler oval-şeritsi, 2-2,5 mm, anterler takriben 1 mm, mor, tepecik morumsu siyah renklidir.

Habitat: Kurak taşlık tepelerde ve yamaçlarda, akarsu kenarlarında, deniz kenarındaki kum tepelerinde, bozkırlarda, çayırlarda, tuz gölleri kenarlarında, sulanmış alanlarda 1830 m'ye kadar olan yükseklikler arasında yetişir.

Çiçeklenme dönemi: . Nisan- (Mayıs)- Eylül.

Bulunduğu yerler: A1(E) Edirne, A1(A) Çanakkale, A2(E) İstanbul, A2(A) İstanbul, A9 Kars, A10 Kars, B1 İzmir, B2 Manisa, B4 Ankara, C1 Aydın, C3 Antalya, C5 Konya, C6 Maraş.

Kullanılış ve etki: Kökleri infüzyon (%2-5) halinde idrar artırıcı ve müshil olarak; soğutulmuş dekoksionu ise bel soğukluğu tedavisinde kullanılmaktadır⁷. Toprak üstü kısımlarının dekoksionu prostat tedavisinde, infüzyonu ise diüretik olarak dahilen kullanılır^{88,115}.

Daphne oleoides subsp. oleoides Schreber
(Thymelaeaceae) 05B029

Mahalli adı: Develek otu.

Kullanılış amacı: Romatizma tedavisinde kullanılır.

Kullanım şekli: Herbası taze olarak yakı gibi kullanılır.

Tanım: Dik yüksek dallı çalı, 15-60 cm. Genç sürgünler esmer kırmızı, yoğun olarak kısa yumuşak tüylü veya ipeksi tüylü, yaşlı dallar tüysüz, kabuklu gri. Yapraklar hemen hemen sapsız veya 1-2 mm'lik saplı, derimsi, ters yumurtamsı, ters mızraksı veya eliptik, 10-25(-30)×(3-)4-6(-9) mm, geniş sivri, sivri değil veya tepesi küçük sert uçla son bulan, donuk mavimsi yeşil, kenarlar kalınlaşmış; genç yapraklar yoğun veya seyrek beyaz-yumuşak kılsı, eksene bakan yüz genellikle az çok çıplaklaşan. Çiçekler sapsız, hoş kokulu, uçtaki kümeler 3-6'lı. Brakteler çok veya çok küçük, üçgenimsi-oval, 2×1 m, sivri, düşücü. Çiçek örtüsü 10-16 mm, beyaz veya krem-beyaz, yatık-kısa yumuşak tüylü veya ipeksi tüylü-ince uzun yumuşak tüylü; loplar sivri. Ovaryum kısa yumuşak tüylü. Meyve yumurtamsı, 4-6 mm, turuncu-kırmızı. Çiçek örtüsü lobları dar üçgenimsiden mızraksıya (3-)4-8×0.5-1.5 mm.

Habitat: Kireçli bayırlar, *Quercus* çalılığı, *Pinus nigra* ormanı, *Astragalus* - *Acanthalimon* bozkırı, dere kenarları, yol kenarları; 1050-3200 m.

Çiçeklenme dönemi: Mayıs – Ağustos.

Bulunduğu yerler: A2(A) Bursa, A3 Bolu, A4 Kastamonu, A7 Gümüşhane, B1 Balıkesir, B2 Kütahya, B3 Isparta, B5 Niğde, B6 Sivas, B7 Erzincan, C2 Denizli, C3 Burdur, C4 Antalya/Konya, C5 Niğde, C6 Maraş.

Kullanılış ve etki: Orta Anadolu (Konya) köylerinde bu türün taze dalları ağır yük taşımaktan topal olmuş hayvanların tedavisinde kullanılmaktadır. Tedavi

için güneş doğmadan bu bitkiden alınan bir dal, hasta hayvanın göğüs derisinde açılan bir deliğe sokulur, bir süre sonra dal sokulan yerden sarı sıvı akar ve genellikle hayvan iyi olur ⁷. Yaprakları kaynatılıp banyo yapılarak romatizma ve dem tedavisinde haricen kullanılır. Tüm bitki dahilen bel ağrısına karşı ¹¹³, haricen yara iyi edici olarak ve abselere karşı kullanılır ⁸³. Sıtmada kökleri dahilen şekerle dövülerek kullanılır ²⁸.

Dryopteris pallida (Bory) Fomin.
(Aspidaceae) 05A016

Sinonimleri: *Nephrodium pallidum* Bory, *N. rigidum* var. *australe* Ten. , *D. libanotica* (Ros.) Christ.

Mahalli adı: Eğrelti otu.

Kullanılış amacı: Tansiyon düşürücü olarak kullanılır.

Kullanım şekli: Toprak üstü kısımları dekoksasyon halinde hazırlanır ve içilir.

Tanım: Bitki 60-100 cm. Eğrelti yaprağı mızraksı, yaprak sapları yaprakların uzunluğunun 1/3'üne kadar, yaprak sapı ve ana eksen saman sarısı, seyrek olarak geniş çapta soluk kahve samansı örtülü. Aya 2- pinnat, pinula tam veya pinnatifit, alt pinna çok küçülmüş daha ziyade donuk mavimsi yeşil. Pinnula eksenin her iki tarafında tek sıra sporangiya topluluğu, tamamen başta daha ziyade sert örtülü, az çok morumsu kırmızı spor keselerini örten zar, tamamen tüsüz veya çok seyrek sarı sargı organlı spor zarı ve aya.

Habitat: Orman altları.

Bulunduğu yerler: A2 Bursa, B1 İzmir, B6 Maraş, B9 Bitlis, C1 Aydın, C2 Denizli, C3 Antalya, C5 İçel, C6 Seyhan.

Kullanılış ve etki: -

Ecballium elaterium (L.) A. Rich.
(Cucurbitaceae) 05B002

Sinonimleri: *Momordica elaterium* L.

Mahalli adı: İt keleş , cırtatan keleş.

Kullanılış amacı: Nezle, grip ve iltihaba karşı, sıtmada kullanılır.

Kullanım şekli: Meyvelerinin suyu seyreltilerek (%50) burna çekilir, suyu sıkılır damla damla içilir.

Tanım: Çok yıllık bitki. Gövde yatık, koyu sağlam yapılı, sert tüylü, soluk yeşil, 25 cm' e kadar. Yapraklar nispeten kalın, sert, koyu yeşil, üstlerde pürüzlü, altlarda soluk yeşil yoğun sert-sık yumuşak tüylü, kenarlarda oval-üçgensel, kalp şeklinde, körfezli ve dalgalı, nispeten üstlerde çukur. Taban lobları kısa 5-loblu $\pm$ dik, 4-14.5x3.5-17 cm. Çiçek durumu sapı dik, sert tüylü, 2-10 cm. Erkek çiçekler 3.5-37 cm'lik salkımlar içinde; petaller 8-16x4-7 mm. Dişi çiçekler genellikle erkekler ile aynı koltuktan çıkan ; çiçek durumu sapı 1-8 cm, petaller 6-12x3-6 mm. Meyve sarkık, 3-5x1.5-2.5 cm. Meyve eti aşırı derecede acı. Tohumlar 4 mm civarında.

Habitat: Boş alanlar, yol ve nehir kenarları; 0- 600 m arası.

Çiçeklenme dönemi: Nisan – Ekim.

Bulunduğu yerler: A1(E) Kırklareli, A2(E) İstanbul, A2(A) Balıkesir, A3 Bilecik, A5 Sinop, B1 İzmir, C1 Muğla, C2 Denizli, C4 Konya, C5 İçel, C6 Hatay.

Kullanılış ve etki: Küçük miktarlarda (5-6 mg) hap halinde müshil olarak kullanılır. Taze usarenin dahilen kullanılması, karın ağrıları ile beliren zehirlenmeler yapar bu nedenle taze usare dahilen kullanılmamalıdır ⁷. Meyvaların içindeki sıvı burun deliklerine çekilerek sinüzit, romatizma, diş, kulak ve baş ağrılarına karşı, iltihap söktürücü olarak ve sarılık tedavisinde kullanılır 25,28,3883,92,108,110,113-115 . Kökler dahilen ve haricen hemoroide karşı kullanılır

33,107,108

Echium italicum L.
(Boraginaceae) 05E002

Sinonimleri: *E. altissimum* Jacq., *E. asperrimum* auct. non. Lam , *E. pyramidatum* DC., *E. italicum* L. var. *biebersteinii* Lacaita

Mahalli adı: Topalomar otu.

Kullanılış amacı: Yara tedavisinde kullanılır.

Kullanım şekli: Kökleri haşlanarak veya buğday unu ile lapa yapılarak sarılır.

Tanım: İki yıllık, yoğunlukla sert kılsı tüylü, kılsı tüyler kuruyken genellikle sarı. Gövde dik 90 cm'e kadar. Yoğun olarak yayıktan dik yayığa kılsı tüylü. Yapraklar yoğun olarak kılsı tüylü, sivri şeritsiden dar dikdörtgensiyeye; tabandakiler 25(-35)×2-(-4.5) cm, kısa yaprak sapına daralmış; gövdedekiler daha küçük, sapsızdan az çok sapsıza. Çiçek durumu genellikle piramidal, en aşağı dallar aşağı gövde yaprağının koltuğundan yükselmiş; bazen dar ve başağa benzeyen. Çanak; çiçekte 6-8 mm, meyvede 12 mm'ye kadar. Taç soluk mavi, lila, pembemsi veya beyazımsı, 7-9.5 mm dar huni şeklinde, seyrek olarak kıl şeklinde tüylü veya dışarıda az çok çıplaklaşan. Stamenler genellikle uzun taşmış; filamentler soluk kahverengiden turuncuya. Boyuncuk 1 mm 2'ye yarık, küçük fındıksı meyva c. 4×2 mm ± dikdörtgensi, içe doğru kıvrık gagalı ve yükselmiş çıkık omuzlu, pürüzlü yumru şeklinde ve ağımsı.

Habitat: Kireçli bayırlar, tarla, alt üst edilmiş arazi vb.; deniz seviyesinden 1950 m'ye kadar.

Çiçeklenme dönemi: Mayıs - Ağustos.

Bulunduğu yerler: A1(E) Edirne, A1(A) Balıkesir, A2(E) İstanbul, A2(A) Bursa, A4 Ankara, A5 Samsun, A7 Trabzon, A8 Çoruh, A9 Erzurum, B1 İzmir, B3 Eskişehir, B4 Konya, B6 Malatya, B7 Erzincan, B9 Bitlis, C2 Denizli, C3 Antalya, C4 Konya, C5 İçel, C6 Gaziantep, C8 Mardin, C9 Mardin, C10 Hakkari.

Kullanılış ve etki: Kök ve kök kabukları tereyağı ile karıştırılarak, yaprakları ekstraksiyon halinde ve dövüldükten sonra, bitkinin külleri haricen yara iyi edici olarak kullanılır ^{93,114}. Bitki haricen romatizma ağırlarının giderilmesinde kullanılır ²⁸.

Equisetum hyemale L.
(Equisetaceae) 05A009

Mahalli adı: Ulam otu, kırk kilit otu.

Kullanılış amacı: İdrar yolu rahatsızlığı, kum ve sistite karşı 15 gün içilir.

Kullanım şekli: Toprak üstü kısımları dekoksiyonu hazırlanarak kullanılır.

Tanım: Kökler 30-100 cm, dik, dallanmamış, yeşilimsi mavi, hafif şişmiş, boğumlar arası ile olukları 10-30. Yaprak kınları oldukça geniş, beyazca, tepede ve dipte siyah bantlı, oluklar kadar dişli. Kozalakları, 8-15 mm.

Habitat: 1600 m'ye kadarki gölgeli dere kenarlarında yetişir.

Bulunduğu yerler: A2(A) İstanbul, A2(A) Bursa, A3 Bolu, A8 Rize.

Kullanılış ve etki: Bitki sığırlardaki kanlı idrara karşı dahilen, insanlarda ise dekoksiyonu halinde böbrek taşlarını düşürmek ve mideyi temizlemek için dahilen kullanılır ¹¹⁵.

Euphorbia macroclada Boiss.
(Euphorbiaceae) 05C002 05E011

Sinonimleri: *E. schizoceras* Boiss.& Hohen., *E. syspirensis* C. Koch, *E. tinctoria* Boiss. & Huet ex Boiss., *E. macroclada* Boiss. var *aceras* Hand.-Mazz.

Mahalli adı: Sütleğen.

Kullanılış amacı: Basur, egzama ve temreye karşı kullanılır.

Kullanım şekli: Sütü kurutup hap gibi kullanılır, sütü damlatılarak termede kullanılır, egzamada üzerine sürülür.

Tanım: Çok yıllık, küçük buğulu-papilloz donuk mavimsi yeşil, birkaç dallanmamış 70 cm sürünücü rizomdan yükselmiş gövdeli. Gövde yaprakları eliptik-mızraksıdan ters mızraksıya, (2-)3-8.5×0.5-1.8 cm, sivri veya hemen hemen sivri, tam, belirgin elsi damarlı. Işınsal yaprakları baklavamsı oval, geniş oval veya böbrek şeklinde. 0.7-2×1-2.5 cm, sivri olmayan, tepesi küçük sert uçla sonlanan, yuvarlak, tepesi kesik veya az derin kalpsi, sarımsı. Dilsî çiçekler 5-9, 3 veya 4 kere 22 ye çatallanmış, koltuktaki dilsî çiçekler 1-11. Salgı organları genellikle 2-boynuzlu, boynuzlar genellikle loblu veya çok sayıda parçaya bölünmüş. Meyva yumurtamsıdan yumurtamsı koniye kadar, yuvarlak 3 loblu, 4-5 mm çapta, buğulu papillalı ve zayıf, seyrek yumuşak kılsı. Tohumlar yumurtamsı, 3 mm, düz yüzeyli, soluk gri, karunkula koni şeklinde.

Habitat: Açık *Pinus* ve *Quercus* ormanı, *Astragalus* ve *Artemisia* bozkırı, kayalık yamaçlar, kurumuş göl kıyısı, üzüm avlusu, boş arazi, yol kenarları, 250-2500 m.

Çiçeklenme dönemi: Mayıs – Eylül.

Bulunduğu yerler: A3 Ankara, A4 Ankara, A5 Çorum, A7 Gümüşhane, A8 Gümüşhane, A9 Erzurum, B3 Afyon, B4 Ankara, B5 Kayseri, B6 Yozgat, B7 Erzincan, B8 Erzurum, B9 Bitlis, C2 Antalya, C3 Burdur, C4 Konya, C5 Niğde, C6 Adana/Maraş, C7 Urfa, C8 Mardin, C9 Hakkari.

Kullanılış ve etki: Sütü tahriş edici ve kuvvetli müshil etkiye sahiptir, diş ağrılarına karşı çürüklerin içine konularak, dahilen konstipasyona karşı bir küp şekere iki damla damlatılarak ^{93,113} haricen iltihaplı yaralara, siğil, mayasıl, temre, hemoroit ve anal fissürlerde sürölerek kullanılmaktadır ^{33,92}. Tohumlarında bulunan yağ müshil özelliktedir ⁷. Ayrıca, bitki dahilen dekoksiyon halinde böbrek taşlarını düşürmek için idrar söktürücü olarak kullanılır ³⁸.

Foeniculum vulgare Miller.
(Umbelliferae) 05C015

Sinonimleri: *F. officinale* All., *F. piperitum* (Ucria) DC.

Mahalli adı: Anason (kirazdene).

Kullanılış amacı: Karın ağrısına karşı kullanılır.

Kullanım şekli: Meyvelerin dekoksiyonu, infüzyonu hazırlanır.

Tanım: Dik, tüysüz, donuk mavimsi yeşil, sağlam yapılı çok yıllık, silindirik, ince olarak yollu, dallanmış gövde 1-1.8 m, kuvvetli olarak anason veya meyan kökü kokulu. Tabandaki yapraklar üçgenimsi veya üçgenimsi oval, 30×15 cm (veya daha fazla) 3-4 pinnatlı; en uçtaki segmentler ipliksi, 40×2.5 mm'e kadar, yaprak sapları geniş, kın benzeri; gövde yaprakları az miktarda, tabandakilere benzer fakat daha küçük. Brakteler ve brakteoller eksik. Küçük çiçek sapşarı 1-7 mm. Çiçekler her şemsiyecikte 18-25 tane; taç yapraklar sarı. Meyva yumurtamsı-dikdörtgensel. 4-4.5-0.5 mm, tüysüz, çok belirgin yollu.

Habitat: Kuru bayır, *Pinus* ormanı, nehir kenarı, ekili alanların yakınında; deniz seviyesinden 1200 m'ye kadar.

Çiçeklenme dönemi: Mayıs – Eylül.

Bulunduğu yerler: A1(E) Kırklareli, A1(A) Çanakkale, A2(E) İstanbul, A2(A) İzmit, A3 Zonguldak, A4 Kastamonu, A5 Sinop, A6 Samsun, A7 Trabzon, A8 Çoruh, B2 Manisa, C6 Hatay.

Kullanılış ve etki: Meyvalarının tozu ve %2'lik infüzyonu mideyi, gaz söktürücü ve süt artırıcı etkilere sahiptir. Kökleri idrar artırıcı, hazmı kolaylaştırıcı ve mide rahatsızlıklarında kullanılır ^{7,21}.

Fumaria officinalis L.
(Fumariaceae) 05D013

Mahalli adı: Şahtere, tütün otu.

Kullanılış amacı: Toprak üstü kısımları egzama, karaciğer rahatsızlıkları ve kaşıntıya karşı kullanılır.

Kullanım şekli: Dekoksiyon ve infüzyon halinde kullanılır.

Tanım: Çiçek durumu yoğun, (10-)20-40 çiçekli. Brakteler şeritsi-mızraksı, meyveli çiçek saplarından kısa. Çanak yapraklar mızraksı, korolla uzunluğunun yarısı kadar, 0.5-1 mm genişliğinde, tabanda düzensiz-dişli. Korolla 7-8(-9) mm, pembe; kısa sürgün 1.4-1.5 mm, kıvrık. Meyve 2-2.5 mm uzun ve geniş, kesik, tepede küçük girintili, uçta devamlı bir tepeciği olan görünmesi kolay 2 tepe çukurcuklu.

Habitat: Ekili arazi vb. deniz seviyesinden 700 m'ye kadar.

Çiçeklenme dönemi: Nisan – Mayıs.

Bulunduğu yerler: A1(E) Tekirdağ, A2(E) İstanbul, A2(A) İstanbul, A3 Bolu, A5 Kastamonu, A6 Samsun, A8 Erzurum, B1 İzmir, B4 Ankara, C3 Antalya, C6 Gaziantep.

Kullanılış ve etki: İdrar artırıcı, zayıflatıcı, yatıştırıcı ve tansiyon düşürücü etkilere sahiptir. Herbasının infüzyonu (%5) günde 2-3 bardak içilir, ⁷ dekoksiyonu ise diş ağrılarına karşı dahilen veya gargara şeklinde kullanılır ⁸⁷.

Galium verum L.
(Rubiaceae) 05D020

Mahalli adı: Yoğurt otu.

Kullanılış amacı: Prostat tedavisinde kullanılır.

Kullanım şekli: Yaprakları dekoksiyon, infüzyon halinde kullanılır.

Tanım: Kökten itibaren çok gövdeli, çok yıllık, (20-)50-120 cm. Gövde genellikle çok sayıda, dikten yükseliciye kadar, dallanmıştan seyrek olarak dallanmışa kadar, ± 4 yükselmiş yollu silindirik $\pm$ yumuşak tüylü. Yapraklar (6-)8-12'li halkalar halinde, (10-)15-30(-40) $\times$ 0.5-1(-2) mm, ters mızraksı-şeritsiden az çok ipliksiye, kısa tepede birden daralmış ve uzamış kenarları kuvvetle içe doğru kıvrık ve pürüzlü, üst kısımlar seyrek olarak pürüzlüden tüylüye. Yoğun olarak kısa yumuşak tüylüden tüysüze. Küçük çiçek sapları 1-2 mm. Zayıf, meyva içinde yayık. Brakteler 1-2 mm, mızraksı. Korolla altın sarısı, tekerleksi, 2-3.5 mm çapta; oval-mızraksı, sivri kısa tepecikli loblu. Kısmi meyva 1-1.5 mm, ince taneli, bazen tüylü.

Habitat: Kayalık yamaçlar, taşlı otlaklar, nadasa bırakılmış tarlalar, kurumuş göl ve nehir yatakları; (30-)100-2400m.

Çiçeklenme dönemi: Mayıs yada Haziran – Ağustos.

Bulunduğu yerler: A1 (E) Edirne, A2(E) İstanbul, A2(A) Bursa, A3 Bolu, A4 Kastamonu, A5 Sinop, A6 Sivas, A7 Gümüşhane, A8 Rize, A9 Kars, B2 Bilecik, B3 Eskişehir, B4 Niğde, B5 Kayseri, B6 Maraş, B7 Erzincan, B8 Erzurum, B9 Ağrı, B10 Kars, C2 Muğla, C3 Isparta, C4 Konya, C5 Niğde, C6 Gaziantep, C7 Urfa, C8 Mardin.

Kullanılış ve etki: İdrar ve safra artırıcı, kabız, yatıştırıcı etkilere sahiptir ⁷. Yaprakları toz haline getirilerek haricen yanık tedavisinde kullanılır ⁹³. Çiçekli dallar haricen dekoksiyon halinde çocukların yüzündeki yaralara karşı kullanılır

Glaucium leiocarpum Boiss.
(Papaveraceae) 05D016

Mahalli adı: Övendere lalesi.

Kullanılış amacı: Karaciğer rahatsızlıklarında kullanılır.

Kullanım şekli: Çiçeklerinin dekoksion ve infüzyonu hazırlanır.

Tanım: İki veya çok yıllık, gövde papilliden tüysüze, 30-50 cm. Taban yaprakları kemansı-pinnat, parçalar körfezli dişli. Gövde yaprakları hakikatte dişli, meyve yer yer boğumlu, tepede daralmış. Sepaller kıvrık, yumuşak kılsı. Petaller genellikle sarı, arasına kırmızımsı veya kırmızımsı mor. Ovaryum yoğun olarak papilli. Meyva silikva 15-25 cm, düz veya yaysı.

Habitat: Yamaç, taşlık arazi; 15-1600 m.

Çiçeklenme dönemi: Haziran – Temmuz.

Bulunduğu yerler: A2 Bursa, A8 Gümüşhane, B1 İzmir, B3 Eskişehir, B4 Ankara, B5 Nevşehir, B6 Sivas, B7 Malatya, B8 Erzincan, C2 Antalya, C3 Isparta, C4 Konya, C5 Niğde.

Kullanılış ve etki: Çiçekleri dahilen guatr tedavisinde kullanılır ¹¹³.

Helichrysum plicatum DC. ssp. plicatum
(Compositae) 05A018 05B027 05D019

Sinonimleri: *H. anatolicum* Boiss.

Mahalli adı: Mantuvar otu, altın otu.

Kullanılış amacı: Böbrek taşlarını düşürmek için, kolesterol ve şeker hastalığına karşı kullanılır.

Kullanım şekli: Çiçeklerinin dekoksiyon ve infüzyonu hazırlanarak kullanılır.

Tanım: Bitki çok yıllık otsu salgı organlı, hemen hemen çıplak veya bazen yünlü-sık yumuşak tüylü. Rizom yatay odunsu, dallanmamış, 0.5-1 cm kalınlığındadır. Kökler, 4-5 cm boyunda ve 2-3 mm çapında silindir biçiminde. Çiçekli gövdeler; dik veya nadiren yatık, 4-42 cm boyundadır. Steril sürgünler genellikle tabanda şişkin değildir. Yapraklar yassı salgı organlı; dip yapraklar şeritsi-ters mızraksı, 1-10 cm boyunda ve 0.2-1 cm genişliğinde ve gövde yaprakları gövdeyi hemen hemen sarar vaziyette şeritsi-ters mızraksı, bazen şeritsi; 1.5-7 cm boyunda, 0.2-2 cm genişliğindedir. Şemsiyemsi salkım bileşik, gevşek veya sık, kapitulum çok sayıdadır. Çiçek durumu ters küremsi veya yarı küremsi, 4-9 mm genişliğinde, 45-50 çiçek taşır. Çiçek durumu sapı 0.5-1 cm boyunda çıplak veya yünlü. Brakte topluluğu brakteleri, sarı veya krem rengi, 45-50 adet az çok düzensiz ve gevşekçe kiremitsi dizilmiş, sık sık boydan boya uzanan, pilikat, en dıştaki brakte topluluğu brakteleri oval, tepesi sivri 2 mm genişliğinde 3 mm boyundadır. Ortadaki brakte topluluğu brakteleri dıştakilerin 2 katı uzunlukta oval, tepesi sivri değil veya sivri, 1-1.5 mm genişliğinde 4.5-5 mm uzunluğunda çiçekler 3.5-4.5 mm uzunluğunda kirli-beyaz, yumuşak, pürüzlü. Korolla yukarıya doğru genişleyen tüp şeklinde, yukarı kısmı alt kısmın 2 katı genişlikte korolla lopları üçgensiz, 0.1-0.2 mm uzunlukta, bütün çiçekler erdişi. Bazen dıştaki çiçekler dişi. Brakte topluluğu parlak sarı.

Habitat: *Pinus nigra* ve *Abies cilicica* orman açıklarında, çalılıklarda, kayalık yamaçlarda, 1400-3000m.

Çiçeklenme dönemi: Haziran – Ağustos.

Bulunduğu yerler: A2(A) Bursa, A3 Bolu, A4 Zonguldak, A5 Amasya, A6 Sivas, A7 Trabzon, A8 Erzurum, A9 Kars, B2 Kütahya, B3 Konya, B4 Ankara, B5 Kayseri, B6 Kayseri, B7 Erzincan, B8 Bitlis, B9 Ağrı, B10 Ağrı, C2 Antalya, C3 Isparta, C4 Konya, C5 Niğde, C6 Hatay, C10 Hakkari.

Kullanılış ve etki: %3 lük infüzyon veya dekoksasyonu 10 gün boyunca içilerek idrar ve safra söktürücü ve kum dökücü olarak kullanılmaktadır ⁷. Yaprakların infüzyonu yara ve yanık tedavisinde haricen ⁸⁴, böbrek taşlarını veya kumlarını düşürmek için dahilen kullanılır ^{113,114}. Yaprak ve kökler sarılık ve idrar güçlüğüne karşı infüzyon, sarılıkta ve mide ağrısına karşı ise dekoksasyon halinde kullanılır ^{28,38,113}. Dekoksasyon halinde, iç hastalıkları ve diareye karşı dahilen ⁸⁷, yara iyi edici olarak haricen kullanılır ⁸³.

Herniaria glabra L.
(Caryophyllaceae) 05B022

Sinonimleri: *H. glabra* subsp. *microcarpos*
Sensu. Bornm.

Mahalli adı: Sabun otu.

Kullanılış amacı: Kabızlığa karşı kullanılır.

Kullanım şekli: Toprak üstü kısımları
kurutulup toz edilir ve yutulur.

Tanım: Habitatına göre tek veya iki yıllık (Türkiye dışında çok yıllık olabilir.). Genellikle parlak yeşil ve tatlı güzel kokulu. Kökler tüysüz veya çok kısa yumuşak tüylü. Yapraklar 7×3 mm'e kadar, eliptikten ters ovale yada kaşık şekline kadar, tüysüz. Çiçekler yaklaşık 1-1.2 mm. Daha kısa dallarda genellikle daha yoğun kümeli. Çanak yapraklar 5, 0.5 mm ± tüysüz. Meyve genellikle çanak yaprakları bariz şekilde aşmış, kısa ama tepede iki kısa ± dik tepecik lobuna ayrılmış bariz kısa boyuncuklu.

Habitat: Genellikle kayalık alanlarda; 1200-2740 m.

Çiçeklenme dönemi: Mayıs – Ağustos.

Bulunduğu yerler: A2 Bursa, A3 Bolu, A4 Kastamonu, A5 Çorum, A9 Kars, B2 Kütahya, B5 Niğde, B6 Sivas, B8 Erzurum, C3 Antalya, C4 Antalya, C5 Seyhan, C7 Urfa.

Kullanılış ve etki: Bitki idrar artırıcı ve kabız etkilere sahiptir. Karaciğer ve safra kesesi hastalıklarında kullanılır ⁷. Bitkinin ayazlatılmış dekoksyonu üç gün boyunca günde 1-2 bardak dahilen böbrek taşlarını düşürmek için kullanılır. Doğrudan sabun gibi, kullanılışı da kayıtlıdır ¹¹⁴.

Herniaria micrantha A. K. Jackson & Turrill.
(Caryophyllaceae) 05B033

Mahalli adı: Sabun otu.

Kullanılış amacı: Kabızlığa karşı kullanılır.

Kullanım şekli: Herbası kurutulup toz edilir ve yutulur.

Tanım: Muhtemelen bir yada iki yıllık, genellikle kısa yoğun 9-12 cm'e kadar gövdeleri vardır. Gövdeler seyrek veya tüysüz ve kısa yumuşak tüylü. Yapraklar 1.5-4(-5)×1-2(-2.5)mm, ters mızraksıdan geniş eliptiğe, bazen etli köşelerde bazen de üst yüzde ya tüysüz ya da daha ziyade sert beyazımsı tüylü, özellikle tepenin yakınlarında, kulakcıklar kirpiksi. Çiçekler 1-1.5 mm, çok yoğun kümeli, çoğu kez kısa yanal dallarda aralıksız ve hafif morumsu kırmızı. 5 çanak yapraklı, çok küçük fakat bariz 0.1 mm beyazımsı yayık az çok yumuşak tüylü. Meyve çanak yaprakları aşmış, 2 birbirinden uzaklaşan loblu sapsız tepecikli.

Habitat: Dağdaki açık taşlık topraklar; 1200-1900m.

Çiçeklenme dönemi: Mayıs – Temmuz.

Bulunduğu yerler : B1 İzmir, B3 Konya

Kullanılış ve Etki:-

Hypericum perforatum L.

(Hypericaceae) 05A007 05B003 05D011

Mahalli adı: Su kantaronu, sarı kantaron.

Kullanılış amacı: Yara, yanık ve pişiklere sürülür, mide ağrılarına karşı ve antiseptik olarak kullanılır.

Kullanım şekli: Toprak üstü kısımları dekoksion, infüzyon, hakiki zeytinyağında bekletilir pomat gibi sürülür.

Tanım: Gövde 10-110 cm, dik, bazen köklenmiş, dallar karşılıklı, hemen hemen yükselici. Yapraklar 5-35 mm, dar oval veya mızraksıdan eliptik dikdörtgensiyeye veya şeritsiyeye bazen ters mızraksıya kadar olan şekillerde, sapsız veya hemen hemen sapsız, düz, yüzeyi daima ışığa tutulunca bariz bir şekilde görülen beneklerle kaplı. Çanak yapraklar mızraksıdan dikdörtgensiyeye veya eliptiğe kadar olan şekillerde; sivriden, tepede birden daralmış ve uzamış veya kısa kılçıksıya kadar olabilen şekillerde; tam, yüzeyde bariz siyah benekli veya beneksiz. Taç yapraklar (5-) 8-15 mm, kenarlarında birkaç siyah lekeli ve bazen yüzeyde siyah çizgili. Kapsül (4-) 5-9 mm, yumurtamsıdan, piramit şekline kadar olan şekillerde, sırtında boyuna çizgiler, yanda keseler bulunur.

Habitat: Deniz seviyesinden 2500 m ye kadar olan yüksekliklerde yetişir.

Çiçeklenme dönemi: Nisan- Mayıs – Ağustos –Eylül.

Bulunduğu yerler: A1(E) Çanakkale, A1(A) Çanakkale, A2(E) İstanbul, A2(A) İstanbul, A3 Kocaeli, A4 Zonguldak, A5 Amasya, A6 Samsun, A7 Giresun, A8 Gümüşhane, A9 Kars, B1 Balıkesir, B2 Manisa, B3 Isparta, B4 Ankara, B5 Nevşehir, B6 Maraş, B7 Erzincan, B8 Erzurum, B9 Van, C1 Aydın, C2 Muğla, C3 Antalya, C4 Konya, C5 İçel, C6 Hatay, C9 Hakkari, C10 Hakkari.

Kullanılış ve etki: %1'lik infüzyonu dahilen antispazmodik, kabız, yatıştırıcı ve kurt düşürücü, yağı ise haricen antiseptik ve yara iyi edici olarak bilhassa yanık yaralarının tedavisinde çok etkilidir ⁷. Otsu bitki infüzyonu dahilen mide ağrısına karşı ve gastrik ülser tedavisinde, çiçekleri dövülerek veya zeytinyağı ile ekstre

edilerek haricen yara iyi edici olarak kullanılır^{88,107,113,114}. Çiçekli bitkinin dekoksiyonu kolit, verem,soğuk algınlığı, iç hastalıkları, romatizma, hemoroide karşı ve kurt düşürücü olarak kullanılır^{25,33,83,107}.

Hypericum scabrum L.
(Hypericaceae) 05B030 05D008

Sinonimleri: *H. cymosum* Hochst., *H. galioides* Freyn & Sint.

Mahalli adı: Kantaron.

Kullanılış amacı: Mide hastalıklarına ve strese karşı, antiseptik olarak pansuman yaparken kullanılır.

Kullanım şekli: Çiçeklerin dekoksyonu hazırlanır veya çiçekler zeytinyağı ile karıştırılıp güneşte bekletildikten sonra.

Tanım: Kökler (10-) 15-45 (-60) cm, tabanda dik yada kalkık uçlu, tüysüz, dallanmamış, tepesi kırmızı salgı keseli, kısa pürtüklü veya nadiren düz ve salgı organlıdır. Ana kökteki yapraklar 7-20(-25) mm, dikdörtgensel veya dikdörtgensel eliptikten mızrak şeklinde veya şeritsi, bazen alta doğru kıvrık, toparlaktan tepesi küçük sert uçla son bulana kadar, tüysüz veya hafif dalgalı papillidir. Nadiren donuk mavimsi yeşil. Çiçek durumu şemsiyeli salkım, 15- çok çiçekli, sepaller oblong, sivrimsiden yuvarlağa 1/3-2/3 birleşmiş, düzensiz salgı organlı-küçük dişli, salgı organlı-siliattan tama. Petaller 5-7(-8) mm, kapsül 5-8 mm yumurtamsı yada yumurtamsı-kirpiklidir. Gagasız veya çok az gagalı.

Habitat: Kurak kayalık bayırlarda, açık ormanlık alanlarda ya da bozkırlarda 750-3200 m yükseklikte yetişir.

Çiçeklenme dönemi: Mayıs – Ağustos.

Bulunduğu yerler: A4 Ankara, A5 Kastamonu, A7 Gümüşhane, A8 Gümüşhane, A9 Erzurum, B3 Konya, B5 Nevşehir, B6 Sivas, B7 Elazığ, B8 Erzurum, C2 Denizli, C3 Antalya, C4 Antalya, C5 Niğde, C6 Maraş, C7 Adıyaman, C8 Siirt, C9 Hakkari.

Kullanılış ve etki: Çiçekli dallarından hazırlanan infüzyon (%1) dahilen basura karşı ve kabız olarak kullanılmaktadır ⁷. Bitki dekoksyonu dahilen hemoroide karşı kullanılır ^{33,83}. Çiçekli bitki zeytinyağında 1 ay bekletilir, kumaştan süzülür ve ülserle karşı her sabah aç karına içilir ³⁸.

Juniperus sabina L.
(Cupressaceae) 05A014 05B028

Mahalli adı: Ardıç çekirdeği, Gilik üzümü.

Kullanılış amacı: Karın ağrıları, iç hastalıklarına karşı ve yakı olarak kullanılır.

Kullanım şekli: Meyveleri süt ile kaynatılarak veya dövülüp lapa yapılarak sürülür.

Tanım: 1 m'ye kadar, bodur çalılardır. Dallar ince, yuvarlak-dört köşeli. Pulsu yapraklar 1mm, yakın ve düzenli olarak yatık, üçgensel, küçük bir çöküntü içinde hafifçe yükselmiş oblong sırt guddeli. Kozalaklar küremsi, 6 mm'ye kadar, olgunken mavi-siyah, geriye doğru kıvrık, çiçek sapında doğar. Tohumlar genellikle 2 tane .

Habitat: 1400-2000 m.

Bulunduğu yerler: A4 Zonguldak, A7 Gümüşhane, B6 Sivas, C6 Maraş.

Kullanılış ve etki: Uçucu yağı adet söktürücü ve çocuk düşürücü olarak dahilen kullanıldığı için zehirlenmeler meydana gelmektedir⁷. Reçinesi haricen yara iyi edici, meyvalarının dekoksasyonu mide rahatsızlıklarına karşı kullanılır⁸³. Taze meyveler mide rahatsızlıklarına karşı yutulur, dekoksasyonu şeker hastalığına karşı kullanılır⁷⁰. Bitkinin katranı ise egzama ve uyuz tedavisinde unla karıştırılarak yutulur¹¹⁵.

Juniperus oxycedrus L.
(Cupressaceae) 05A013 05B019

Sinonimleri: *J. Rufescens* Link in Sitz.

Mahalli adı: Pardı üzümü, Andız meyvesi.

Kullanılış amacı: Karın ağrıları, iç hastalıklarına karşı ve yakı olarak, göğüs tutulması, nefes darlığına karşı, tansiyon düzenleyici olarak kullanılır.

Kullanım şekli: Meyveleri süt ile kaynatılarak sarılır veya dekoksion ve infüzyonu hazırlanır.

Tanım: Dioik çalı veya ağaçlar. Yapraklar mızraksı, seyrek dizilişte, 6-2,5 ×1,5-2,5 mm boyutlarında, tepede birden daralmış ve uzamış; ucu sert sonlanan; yeşil renkte, üst yüzeyde 2 bariz çizgi görülür. Olgun kozalaklar hemen hemen küre şeklinde, çapı 20 mm'ye kadar, koyu kırmızı veya mordan parlak kahverengine kadar olan renklerde, yüzeyi buruşuk.

Habitat: Çam ormanları, meşe çalılığı, maki, deniz seviyesinden 1300(-1800) m'ye kadar.

Bulunduğu yerler: A1 Kırklareli, A1(A) Çanakkale, A2(E) İstanbul, A2(A) İstanbul, A3 Sakarya, A4 Kastamonu, A5 Sinop, A6 Samsun, A7 Trabzon, B1 İzmir, B2 Kütahya, B4 Ankara, B5 Kayseri, B6 Sivas, B9 Bitlis, C3 Antalya, C4 İçel, C5 Seyhan, C6 Maraş, C7 Adıyaman.

Kullanılış ve etki: Meyvelerin dekoksion ve infüzyonu dahilen karın ağrısı, öksürük, katarakt, balgam söktürücü, hemoroid ve soğuk algınlığına karşı kullanılmaktadır. Katranı amenore, anal fistül, soğuk algınlığı, öksürük ve astım tedavisinde kullanılır ^{25,33,38,107,113}. Katranı unla karıştırılarak dahilen hemoroid tedavisinde veya bazı deri hastalıklarının tedavisinde doğrudan deriye sürülerek veya merhem halinde (1k katran ve 9k vazelin karışımı) kullanılmaktadır ^{7,88,115}. Meyve ve yaprakları dekoksion halinde veya uçucu yağı böbrek taşlarını

düşürmek için diüretik olarak, hemoroid ve bronşit tedavisinde kullanılır ^{83,88,115}. Meyveler gece işemelerine karşı yutulur ^{108,115} veya dövölüp unla karıştırıldıktan sonra kaynatılarak haricen karın şişkinliğine karşı uygulanır. Kök reçinesi ise yara iyi edici olarak kullanılmaktadır ¹¹⁴. Meyvelerinin dekoksyonu dahilen soğuk algınlığına karşı, haricen ise mantar enfeksiyonlarına karşı, sıcak dekoksyonunun buharı bazı jinekolojik rahatsızlıklara ve hemoroide karşı kullanıldığı bilinmektedir ⁸³. Katranı apseleri olgunlaştırmak için ve yara iyi edici olarak soğan suyu, yumurta sarısı ve sabun ile pişirilerek haricen uygulanarak kullanılmaktadır ³⁸. Meyve ve yapraklarının dekoksyonu dahilen romatizmaya karşı ¹⁰⁷ banyo yapılarak, katranı haricen parazit hastalıklarında ve kemik kırıklarında kullanılmaktadır ^{87,115}.

Lotus aegaeus (Gris.) Boiss.
(Leguminosae) 05C009

Sinonimleri: *Tetragonolobus aegaeus* Gris., *L. sulphureus* Boiss., *L. gebelia* Vent. var. *haussknechtii* Boiss., *L. superbus* Bornm., *L. aegaeus* (Gris.) Boiss. var. *superbus* (Bornm.)

Mahalli adı: Kurtlu otu.

Kullanılış amacı: Yaralarda iltihap dağıtıcı olarak kullanılır.

Kullanım şekli: Toprak üstü kısımları sarılarak kullanılır.

Tanım: Tüysüzden ince yumuşak tüylüye kadar, çok yıllık. Toprak üzerine yatıktan dike kadar, 10-15 cm boyunda. Yaprak eksenini uzamış. Yaprakçıklar (0.7-)1-1.5×0.5-0.7 cm, üst uç yaprakçık ters ovalden baklava şekline kadar, hafif asimetrik ve genellikle hemen hemen tepede birden daralmış ve uzamış. Alt çift çok küçük ve farklı şekilli. Şemsiye genellikle çiçek durumu üzerinde 4-6 çiçekli. Brakte genellikle 3, kaliksten uzun, aynı bitki üzerindeki yaprakçıkların şeklinde. Çiçekler 15-18 mm. Kaliks hemen hemen çan şeklinde, dişler çoğunlukla tepe kadar uzun. Korolla kremden kükürt rengine kadar, kaliks uzunluğunun 2 katından fazla. Standart ters oval, kanat ve omurgadan daha uzun, omurga kavisli, genellikle oldukça uzun gagalı. Baklamsı meyve 2-3.5×0.3 cm, dik, silindirik, bazen ± boğumlu.

Habitat: Bozkır, yamaç, ekilmiş ve nadasa bırakılmış tarla; 750-1650 m.

Bunduğu yerler: A3 Ankara, A4 Çankırı, B2 Uşak, B3 Afyon, B4 Ankara, B5 Kayseri, B6 Sivas, B7 Erzincan, B8 Diyarbakır, C2 Denizli, C4 Konya, C6 Gaziantep, C7 Urfa, C8 Mardin, C9 Siirt.

Kullanılış ve etki: -

Lupinus varius L.
(Leguminosae) 05B024

Sinonimleri: *L. pilosus* Murray

Mahalli adı: Temriye.

Kullanılış amacı: Şeker hastalığına karşı, hayvan parazitlerine karşı kullanılır.

Kullanım şekli: Tohumları toz edilir kavrulur ve kahve şeklinde hazırlanır, taze olarak tohumları yenilir.

Tanım: İnce uzun yumuşak tüylü, bir yıllık 15-50 cm. Yaprakçık 25-35×6-9 mm, dikdörtgensi-oval, tepesi küçük sert uçla sonlanan, üst ve alt yüzeyler tüylü. Salkımlar 8-15 cm, yapraklar düzensiz halka halinde dizili. Çiçek durumu sapı 6-15 mm. Üst dudaklı kaliks 2 parçalı ve alt dudak az derin 3 dişli veya tam. Korolla 13-22 mm, mavi, beyazımsı standart bir leke ile. Baklamsı meyve 35-60×8-20 mm, 2-4 toumlu, az çok yumuşak tüylü, kırmızımsı kahverengi. Tohumlar 7-9 mm, yumru şeklinde, alacalı.

Habitat: Hafif kumlu toprak, tarla ve makide, bazen ekilir; deniz seviyesinden 500 m'ye.

Çiçeklenme dönemi: Mart - Mayıs.

Bulunduğu yerler: A1(E) Tekirdağ, A2(E) İstanbul, C3 Antalya, C4 Adana, C6 Adana.

Kullanılış ve etki: -

Malva neglecta Wallr.
(Malvaceae) 05A003, 05D018

Sinonimleri: *M. rotundifolia* L.

Mahalli adı: Ebegümece.

Kullanılış amacı: İltihap sökücü olarak kullanılır. Göğüs yumuşatır. Bademcik iltihaplarına karşı kullanılır.

Kullanım şekli: Toprak üstü kısımları dekoksasyon, infüzyon veya yapraklar lapa halinde yaraya sarılır.

Tanım : Tek yıllık. Gövde yükseliciden dike kadar, kılsı tüylü yumuşak kılsı ve yıldız tüylü. Yapraklar $\pm$ dairemsi, çok az derin loblu, oymalı, yumuşak kılsı. Çiçekler yaprak koltuklarındaki fasiküllerden doğar. Dış kaliks segmentleri şeritsi. Sepaller geniş üçgensel, 2-4 mm. Petaller tabanda tüylü, pembe veya beyaz, 8-14 mm. Kısmi meyva yumuşak kılsı, düz, bitişik köşeler düz.

Habitat: Bozkır, arazi, yol kenarı, boş alanlar; deniz seviyesinden 2000 m'ye kadar.

Çiçeklenme dönemi: Mayıs – Ağustos.

Bulunduğu yerler: A1(E) Tekirdağ, A3 Zonguldak, A5 Amasya, A6 Samsun, A8 Çoruh, A9 Kars, B4 Konya, B5 Kayseri, B6 Sivas, C3 Isparta, C4 Konya, C6 Gaziantep, C7 Urfa, C8 Mardin.

Kullanılış ve etki: Bitki infüzyon ve dekoksyonu; taşıdığı müsilaj nedeni ile solunum ve sindirim sistemi tahrişlerinde, iltihap oluşumuna karşı koruyucu ve yumuşatıcı olarak kullanılır. Taze yapraklardan hazırlanan lapa ve yapraklar, tülbent arasında yerleştirilerek, ciltte oluşan çıban ve yaraların ağrılarını dindirmek, abseleri olgunlaştırmak amacıyla kullanılır ^{7,93,114}. Yapraklardan hazırlanan dekoksasyon karın ağrılarında, lapa ise çürüklere karşı haricen kullanılır ³⁸. Yaprakları lapa halinde, taze yaprak sarılarak ve haşlanıp yenilerek kas ve karın ağrılarına karşı, şişkinlik giderici, öksürük kesici, adet sancılarında,

şeker hastalığında, hemoroidde, doğum sonrası iltihap dağıtıcı olarak ve bebeklerde göbek bağı düşürmede kullanılır ^{25,28}. Yaprak ve herba dahilen hemoroide karşı kullanılır ³³. Yaprak ve köklerden hazırlanan dekoksion yaralara karşı haricen kullanıldığı gibi ağız içi yaralarda da taze yapraklar yenilmektedir ^{83,84}. Bitki dekoksionu dahilen hemoroid tedavisinde, koleretik olarak, abdominal ağrı, peptik ülser, mide ağrısı, hazımsızlık, soğuk algınlığı, infertilite, kadın hastalıklarına karşı kullanılmaktadır. Dekoksion haricen de yaraları enfeksiyondan korumak, abseleri olgunlaştırmak amacıyla, infertilite tedavisinde, bronşit ve abdominal ağrılara karşı kullanılır ^{83,87}. Bitkiden hazırlanan lapa abdominal ağrılara karşı, kökleriyle beraber kavrularak abseleri olgunlaştırmak için, dövülüp unla karıştırılarak haricen kullanılır ^{87,113}. Kökler düşük yaptırıcı olarak vajinaya yerleştirilerek kullanılır ⁸³. Bitki her derde devadır ⁹².

Melilotus officinalis (L.) Desr.

(Leguminosae) 05D014

Sinonimleri: *Trifolium M. officinalis* L.

Mahalli adı: Taş yoncası.

Kullanılış amacı: İdrar artırıcı olarak kullanılır.

Kullanım şekli: Çiçekli dallarının dekoksiyon ve infüzyonu hazırlanarak kullanılır.

Tanım: Bitki 40-250 cm. Alt yaprakların kulakcıkları tam. Salkım 4-10 cm, tomurcuklu yapraklardan uzun. Korolla 5.5-7 mm, sarı, kanatlar kayıkcık ve standart, hemen hemen eşit-baklamsı meyva 3-5 mm, çaprazlamasına çizgili.

Habitat: Altüst edilmiş arazi, deniz seviyesinden 1750 m'ye kadar.

Çiçeklenme dönemi: Mayıs - Eylül.

Bulunduğu yerler: A1(E) Çanakkale, A2 (E) İstanbul, A2(A) İstanbul, A3 Bolu, A4 Ankara, A5 Yozgat, A6 Samsun, A8/B8 Erzurum, A9 Kars, B/C6 Adana, B7 Elazığ, B8 Erzurum, B9 Bitlis, B10 Ağrı, C3 Burdur, C4 Konya, C6 Gaziantep, C9 Hakkari, C10 Hakkari.

Kullanılış ve etki: Çiçekli dallar kabız, yatıştırıcı ve gaz söktürücü olarak kullanılır ⁷. Düşük yapmak için kökleri yıkanır ve vajinaya yerleştirilir ⁸³.

Melissa officinalis L.
(Labiatae) 05A001

Mahalli adı: Oğlan otu

Kullanılış amacı: Kolesterol, tansiyon düşürücü olarak

Kullanım şekli: Yapraklarının dekoksion ve infüzyonu hazırlanarak kullanılır.

Tanım: Çok yıllık. Gövde 28-95 cm veya daha fazla, dik, dallanmış, yoğun veya seyrek olarak salgı organlı-kısa tüylü, örtü tüyleri uzun tüylü veya tüysüz veya az çok çıplaklaşan. Yapraklar geniş ovalden baklamsı veya eliptiğe, 18-95×13-75 mm, yatık ince uzun yumuşak tüylüden seyrek kısa yumuşak tüylü veya az çok tüysüze kadar, sivri veya sivri olmayan, kamamsıdan kalpsiye kadar, taban dışında derin oymalı. Çiçek yaprakları benzer, aşağıdakiler kalpsiden kamamsıya, kenarlar oymalı-dişli. Yalancı çevrel çiçek durumu 4-12 çiçekli. Brakteoller yaprak yapısında, dardan geniş ovale, 3-10×1.2-7 mm. Kaliks 6-10 mm, kısa salgı organlı ve uzun salgı organsız tüylü; üst dudak 2-3 dişli, ortadaki dişler genellikle eksik veya hepsi yok; alt dudağın dişleri dar üçgensiz mızraksı. Korolla soluk-sarı, beyaza dönüşen, bazen hafif açık mor, (8-)9-14(-16) mm.

Habitat: Orman açıklıkları, çalılık, maki, kayalık yamaç ve çatlaklar, boş yerler, yol kenarı; deniz seviyesinden 1800 m'ye kadar.

Çiçeklenme dönemi: Haziran – Eylül.

Bulunduğu yerler: A2(E) İstanbul, A2(A) Bursa, A3 Bilecik, A4 Ankara, A5 Amasya, A6 Samsun, B2 Kütahya, B7 Malatya, C2 Muğla.

Kullanılış ve etki: Yapraklarının %2-5'lik infüzyonu dahilen yatıştırıcı, midevi, gaz söktürücü, terletici ve antiseptik etkilere sahiptir ⁷. Çeşitli bölümlerinin dekoksion ve infüzyonu mide rahatsızlıkları, sinir hastalıkları, stres, akne, astım, depresyon tedavilerinde ve antispazmotik, vazodilator etkili olarak kullanılır ^{107,108,110}.

Mentha spicata L.
(Labiatae) 05D006

Mahalli adı: Yarpız, dağ nanesi.

Kullanılış amacı: Hazımsızlık ve bulantıya karşı kullanılır.

Kullanım şekli: Yapraklarının dekoksion ve infüzyonu hazırlanarak kullanılır.

Tanım: Aşırı değişken, tüysüzden kabaca gri ince uzun yumuşak tüylü çok yıllık küflü kokulu, batıcı veya (ekimi yapılan varyeteler içinde) tatlı kokulu. Rizomlar genellikle toprakaltı. Çiçekli gövdeler 30-100 cm. Yapraklar (18-) 30-75(-90)×8-25(-32) mm, sapsız veya nadiren kısa saplı, dikdörtgensi-ovalden mızraksıya, genellikle en geniş ortanın aşağısı, tepe sivri değil veya sivri, taban yuvarlaktan kalp şekline kadar, kenar dişli. Aya düz yüzeyle veya pürüzlü, tüysüzden kaba gri ince uzun yumuşak tüylüye. Tüyler, toprağın alt yüzünde mevcut olduğunda, basit veya dallanmış (genellikle karışık), taban hücresi 35-49 µm çapında. Yalancı çevrel çiçek durumu çok, (30-)40-110(-140)×(6-)8-12(-14) mm, uçtaki başağı oluşturmuş, genellikle en azından aşağıda kesintili ve çoğu kez dallanmamış. Korolla beyaz pembe veya lila. Fındıksı meyva kestaneden koyu kahveye, tüylü bitkilerde ağımsı, tüysüz bitkilerde düz.

Habitat: Nemli kenarlar, hendekler, nehir kenarları vb.; deniz seviyesinden 2200 m'ye kadar.

Çiçeklenme dönemi: Haziran – Eylül.

Bulunduğu yerler: A1(E) Edirne, A1(A) Balıkesir, A2(E) İstanbul, A2(A) Bilecik, A3 Bolu, A6 Tokat, A8 Rize, A9 Çoruh, B1 İzmir, B2 Uşak, B7 Elazığ, C2 Muğla, C3 Antalya.

Kullanılış ve etki: Dekoksionu dahilen mide ağrılarına karşı ve karminatif olarak, haricen romatizmaya karşı banyo şeklinde kullanılır ^{93,106,114}. Yapraklarının infüzyonu haricen bebeklerde görülen aftlarda kullanılır ¹⁰⁷.

Morus nigra L.
(Moraceae) 05B007

Mahalli adı: Karadut.

Kullanılış amacı: Ağız yaralarına karşı kullanılır.

Kullanım şekli: Meyvelerinin reçeli veya kendisi ağız içinde gezdirilir.

Tanım: Ağaç 10 m'ye kadar kısa gövdeli ve genişçe yayılmış yuvarlak taçlı. Sürgünler sert, kısa yumuşak tüylü. Yapraklar geniş-oval, 6-12(-20) cm, sivri veya kısa tepede birden daralmış ve uzamış, tabanda derin kalpsi, kabaca dişli, genellikle bölünmemiş, bazen 2-3 loblu, koyu yeşil ve tepede güçlü pürüzlü. Alt yüzde kısa yumuşak tüylü, yaprak sapı 1.5-2.5 cm siyahımsı menekşe- siyah.

Habitat: Bahçelerde yetişir.

Çiçeklenme dönemi: Mayıs – Haziran.

Bulunduğu yerler: A1(A) Balıkesir, A3 Sakarya, A8 Çoruh, B1 İzmir, B2 Kütahya, B4 Konya, B6 Sivas, B7 Malatya, C2 Muğla, C3 Antalya, C6 Gaziantep, C7 Adıyaman.

Kullanılış ve etki: Meyvalardan hazırlanan şurup gargara halinde ağız ve boğaz hastalıklarında, çocuklarda sık rastlanan pamukçukta kullanılır. Karadut kök ve kök kabuğu müshil ve tenya düşürücü etkilere sahiptir. Yapraklar dekoksiyon şeklinde ve meyveleri yenilerek şeker hastalığı ve mide ağrılarına karşı, ayrıca uçuk tedavisinde kullanılmaktadır. Gut ve anemi tedavisinde ise şurubu veya suyu dahilen kullanılır. Köklerinin dekoksiyonu oral olarak alındığında düşüğe neden olur ^{7,25,28,83,92,113}. Kabukları adet düzensizliklerinin tedavisinde dahilen kullanılır ¹¹⁵.

Onopordum anatolicum (Boiss.) Eig.
(Compositae) 05E001

Sinonimleri: *O. sibthorpium* Boiss. & Heldr.
var. *anatolicum* Boiss., *O. sibthorpium* subsp.
anatolicum (Boiss.) Holmboe

Mahalli adı: Kangal dikenli.

Kullanılış amacı: Böbrek hastalığı tedavisinde kullanılır.

Kullanım şekli: Tohumları dövülerek dekoksion ve infüzyonu hazırlanarak kullanılır.

Tanım: İki yıllık, 25-100 cm, seyrekten yoğun örümcek ağımsı. Gövde yukarıda hemen hemen dallanmış çiçek topluluğunun altında 5-10 cm'e kadar dallanmış, baştanbaşa kanatlı; kanatlar 2-4, dar dikenli ve körfezli, dikenler orta damarlı üçgensiz lobların tepesinde 2-10 mm. Tabandaki yapraklar dikdörtgensizden mızraksiya kadar, pinnatifid, yukarıya doğru bizi ve pinnatifid loblu. Birincil loblar bariz göze çarpan şekilde damarlı üçgensiz, küçük loblar daha az bariz şekilli ve damarlı, hepsi 2-10 mm dikenle son bulan. Kanatlı saplar üzerindeki kapitula, bazen sadece dikenlerle kanadı temsil eder. İnvolukrum basit küresel, 1.5-2.5x2-4 cm, yassıdan çukura kadar tabanlı, brakteler zayıf, taban kenarında 3-5 mm genişlikte, aniden 3-10 mm sarı tepeli, 1-3 cm dikenlere daralmış, tüysüzden hafif örümcek ağına kadar, dış ve ortadaki brakteler geriye doğru kıvrıktan yayığa kadar, içtekiler dik. Çiçekler iç brakteler kadar uzun. Aken tepesindeki tüyleri kuş tüyümsü, aken tepesindeki tüy demeti yanal çıkıntıları ana eksen genişliğinin 2-4 katından uzun.

Habitat: Bozkır(nadiren tuzlu), nadasa bırakılmış tarla; 100-1400 mm.

Çiçeklenme dönemi: Haziran – Ağustos.

Bulunduğu yerler: A2(E) İstanbul, A2(A) İstanbul, B3 Afyon, B4 Ankara, B5 Nevşehir, B6 Maraş, C3 Burdur, C4 Konya.

Kullanılış ve etki: Tohumlarının dekoksionu dahilen üriner sistem rahatsızlıklarında kullanılır ⁸³.

Peganum harmala L.

(Zygophyllaceae) 05E004

Mahalli adı: Üzerlik.

Kullanılış amacı: Mide ağrısı, karın ağrıları, baş ağrıları, tansiyon ve bebek gazlarına karşı.

Kullanım şekli: Tohum taneleri, dekoksasyon ve infüzyonu dahilen kullanılır.

Tanım: Dik çok yıllık bitki, tüysüz, sert gövdeler odunsu anaçtan yükselen. 30-70 cm yapraklar alternan, çok küçük düşücü kulakcıklı, düzensiz şeritsiye bölünmüş, lanseolat veya dar eliptik segmentler (çoğu zaman tabanda 3 parçaya ayrılmış), 3-5 cm. Çiçekler yalnız başına, bazen yaprağın karşı tarafında. Sepaller şeritsi, yeşil, yaprak segmentlerine benzer ve bazen düzensiz bölünmüş ve sepaller arasında çok küçük dış kalıksli. Petaller beyaz eliptik, genellikle sepalleri biraz geçer, 10-13(-19) mm. Kapsül biraz saplı, geniş ters yumurtamsı veya küremsi, gözlü, 8×8 mm.

Habitat: Boş yerler, bozkır (bazen tuzlu); 0-1500 m arası.

Çiçeklenme dönemi: Mayıs – Temmuz.

Bulunduğu yerler: A1(A) Çanakkale, A2(E) İstanbul, A3 Bolu, A4 Kastamonu, A5 Amasya, A9 Kars, B1 İzmir, B3 Eskişehir, B5 Kayseri, B4 Konya, B6 Maraş, B7 Elazığ, B8 Erzincan, B9 Van, C2 Denizli, C3 Burdur, C5 Niğde, C7 Urfa, C8 Mardin.

Kullanılış ve etki: Tohum ve kök kurt düşürücü, adet söktürücü, uyuşturucu, terletici ve yatıştırıcı etkilere sahiptir. Dahilen %2-5'lik infüzyonu halinde alınır. Tohumlar, kavrulduktan sonra dahilen basura karşı kullanılmaktadır ^{7,33}. Köklerinin dekoksasyonu hemoroid, idrar güçlüğünde, tohumlar kavruularak dahilen prostatta istek dışı idrar kaçırmayı durdurmak için ^{38,93} tohumları ise mide ağrılarına karşı balla lapa yapılarak kullanılır ⁸⁷.

Phlomis armeniaca Willd.

(Labiatae) 05B005 05D002

Sinonimleri: *P. nymphaeum* O. Schwarz,
P. linearis Boiss.& Bal. subsp. *anticragi*
P.H. Davis

Mahalli adı: Şalba.

Kullanılış amacı: Beyin tümörüne karşı,
kansere tedavisinde, antiseptik ve yara iyi
edici olarak kullanılır.

Kullanım şekli: Toprak üstü kısımlarının
dekoksasyon ve infüzyonu kullanılır.

Tanım: 60 cm 'ye kadar otsu bitki, salgı organsız. Yapraklar kısa yıldız şeklinde örtü tüylü yatık veya hafif yatık, alt yüzeyde $\pm$ grimsi beyaz sık tüylü veya beyazımsı sık yumuşak tüylü, taban yaprakları oval-dikdörtgensiz mızraksıya kadar ve şeritsiz mızraksı, sivri olmayandan hemen hemen sivriye, kamamsı, tabana doğru daralan, belli belirsiz küçük oymalıdan oymalı-testere dişliye kadar, 2-10x0.8-2 cm, yaprak sapı 7 cm'e kadar. Çiçek yaprakları şeritsiz mızraksı, kısa saplı veya sapsız, 1-2x yalancı çevrel çiçek durumu. Yalancı çevrel çiçek durumu 2-5, aralıklı veya yukarı $\pm$ yoğunlaşmış, 4-10 çiçekli. Brakteoller bizli, 3-10 mm, yıldız-sık yumuşak tüylü. Kaliks 13-17 mm, yatık veya dağınık yıldız-sık yumuşak tüylü, dişli mızraksı, tepede birden daralmış ve uzamış, 4-6 mm. Korolla sarı, 25-35 mm. Meyveler tüysüz.

Habitat: Çam ormanı, bozkır, kuru kireçli kayalar, buğday tarlası ve nadasa bırakılmış tarla; 800-2350 m.

Çiçeklenme dönemi: Haziran – Ağustos.

Bulunduğu yerler: A3 Bolu, A4 Çankırı, A5 Amasya, A8 Erzurum, A9 Çoruh, B2 Kütahya, B3 Eskişehir, B4 Ankara, B5 Nevşehir, B6 Sivas, B7 Erzincan, B8 Erzurum, B9 Van, C2 Muğla, C3 Antalya, C4 Konya, C5 Niğde, C6 Adana.

Kullanılış ve etki: %1-5'lik infüzyonu uyarıcı, gaz söktürücü, iştah açıcı ve mide ağrılarını kesici özelliklere sahiptir ⁷.

Plantago lanceolata L.

(Plantaginaceae) 05B011 05B023 05D021

Sinonimleri: *P. eriophora* Hoffmanns. & Link, *P. lanuginosa* Bastard, *P. fornicata* C. Koch, *P. byzantina* C. Koch, *P. orientalis* Stapf var. *lycia* Stapf

Mahalli adı: Bağıcı yaprağı.

Kullanılış amacı: Apse ve çıban dağıtıcı olarak, astım hastalığına ve sinir hastalıklarına karşı kullanılır.

Kullanım şekli: Çıbanlara karşı yaprakları sarılarak kullanılır, astım ve sinir hastalıklarına karşı dekoksiyon ve infüzyonu hazırlanır.

Tanım: Çok yıllık, 7-90 cm, genellikle birkaç rozetli. Yapraklar 7-42×0.4-5 cm, mızraksı-oval, mızraksı veya dar mızraksı, tam veya düzensiz dişli, 3-5(-7)-damarlı, tüysüz yumuşak kılsı veya ince uzun yumuşak tüylü, sapsız veya ayanın 1/3'ü kadar uzun bir yaprak saplı, silindirik, koni şeklinde silindirik veya küre şeklinde, çok yoğun. Brakteler kısa kuyruklu, sivri, ± iç bükey tüysüz veya tüylü, altlar 4 mm, en üst 3 mm. Öndeki çanak yapraklar 2.5-3.5 mm, geniş dairemsi oval, birleşik fakat orta damarları ayırık, tepesi kesik, kahverengi, tüysüz; arkadakiler 3-3.5 mm, kıvrımlı- içbükey, asimetric. Korolla lobları 1.5-2.5 mm, üç köşeli oval, mızraksıdan ovale kadar, sivri veya tepede birden daralmış ve uzamış, damarlar belirsiz, kahverengimsi. Anterler sarı. Kapsül koni şeklinde. Tohumlar 2.5 mm. Simbiform, parlak, pas renkli veya kahverengi.

Habitat: Deniz kıyısı, tuzlu sahiller, çayırlar, bataklık topraklar, maki, nehir kenarı, bataklıklar, *Pinus* ormanı, yol kenarı, ekilmemiş yerler; deniz seviyesinden 3050 m'ye kadar.

Çiçeklenme dönemi: Nisan – Ekim.

Bulunduğu yerler: A1(E) Edirne, A1(A) Çanakkale, A2(E) İstanbul, A2(A) Kocaeli, A3 Sakarya, A4 Ankara, A5 Amasya, A6 Ordu, A7 Giresun, A8

Trabzon, A9 Kars, B1 Balıkesir, B2 Kütahya, B3 Eskişehir, B4 Ankara, B5 Nevşehir, B6 Maraş, B7 Elazığ, B8 Bingöl, B9 Kars, B10 Ağrı, C1 Muğla, C2 Burdur, C3 Antalya, C4 Konya, C5 Adana, C6 Hatay, C9 Siirt, C10 Hakkari.

Kullanılış ve etki: Dahilen kabız, göğüs yumuşatıcı, balgam ve idrar artırıcı olarak etilidir. Etkisi taşıdığı tanen ve müsilajdan ileri gelir. Haricen bilhassa taze yaprak yara iyi edici ve çıban açıcı olarak kullanılmaktadır. İnfüzyon veya dekoksasyon (%5-10), günde 2-3 bardak içilir. Haricen taze yaprak bir müddet sıcak su içinde bırakılarak yumuşatıldıktan sonra, yara veya çıbanın üzerine konmaktadır⁷. Taze yaprak haricen abseleri olgunlaştırıcı olarak kullanılır^{28,83,93,113}. Dövülerek elde edilen suyu hayvan parazitlerine karşı, taze yaprak mide ağrılarına karşı yenilerek kullanılır. Dekoksyonu kanserli uterusu yıkamak için tuzla dövülerek veya taze bitki yara iyi edici olarak⁹³, yaprakları böbrek ve idrar yolları iltihabına karşı, iltihaplı yara ve çıbanlara karşı dekoksasyon halinde, mide rahatsızlıklarına ve bronşite karşı doğrudan veya lapa halinde egzama tedavisinde haricen kullanılır^{25,92,108}. Ayrıca yapraklar dahilen dekoksasyon halinde damar tıkanıklığı tedavisinde, haricen kesik ve yanık tedavilerinde kullanılmaktadır¹⁰⁷.

Plantago major L.

(Plantaginaceae) 05A002

Mahalli adı: Sinir otu.

Kullanılış amacı: Kalp damar hastalıklarında kullanılır.

Kullanım şekli: Toprak üstü kısımları dekoksasyon ve infüzyon şeklinde hazırlanarak içilir.

Tanım: Çok yıllık. (4-)10-50(-70) cm, 1 veya az rozetli. Yapraklar 3-37×1-11.5 cm, aya eliptik ovalden yuvarlak ovale, ± tam, düzensiz dişli veya dalgalı, yaprak sapı genellikle ayaya eşit boyda. Yapraksız gövde 3-30 cm, hafifce oluklu veya çizgili, eşit veya yaprak boyunu aşmış, kısa tüylü. Başak 4-40 cm, dar silindirik, tabanda gevşek, veya yoğun. Alt brakteler 2-2.5 mm, çanak yapraklardan uzun, 1 mm'nin üzerinde, çanak yapraklardan kısa, oval, tüysüz. Çanak yapraklar 2-2.5 mm, hemen hemen eşit, tüysüz yeşil. Korolla tüpü 2.5-3 mm, tüysüz, loplara 1 mm'den kısa, üçgenimsi. Kapsül 2-4 mm yumurtamsı-koni şeklinde. Tohumlar 6-30. Üç köşeli elipsoit.

Habitat: Akarsu ve nehir kenarı, hendekler, yol kenarı, ekili alanlar, mera, boş arazi; deniz seviyesinden 2440 m'ye kadar.

Çiçeklenme dönemi: Haziran – Ağustos.

Bulunduğu yerler: A1(E) Kırklareli, A2(E) İstanbul, A2(A) Bursa, A3 Bolu, A4 Kastamonu, A6 Ordu, A7 Giresun, A8 Çoruh, A9 Kars, B6 Sivas, B7 Diyarbakır, B9 Ağrı, B10 Ağrı, C3 Antalya, C5 Adana.

Kullanılış ve etki: Dahilen (%5-10) infüzyon veya dekoksasyon halinde kabız, göğüs yumuşatıcı, balgam ve idrar artırıcı olarak etkilidir. Etkisi taşıdığı tanen ve müsilajdan ileri gelir. Haricen bilhassa taze yaprak bir müddet sıcak su içinde bırakılarak yumuşatıldıktan sonra sarılarak yara iyi edici ve çıban açıcı olarak kullanılmaktadır⁷. Yaprakları mide ağrısına karşı ve abseleri olgunlaştırmak için haricen taze veya pişirilerek, dahilen dekoksasyonu çay olarak kullanılır⁸⁴. Taze

yaprak abseleri olgunlaştırıcı, kurutulmuş yaprak yaralara ilâç olarak kullanılır ^{8,38,83,87,93,113,114}. Tohumların dekoksiyonu dahilen malaryaya karşı ¹¹⁴,Yaprakları güneş çarpmalarında haricen sarılarak antipiretik olarak, kökleri çay olarak menorajide kanamayı düzenlemede, dahilen dekoksiyon halinde hemoroid tedavisinde kullanılır ⁸³. Bitki ve yapraklar mide ağrısına karşı dahilen dekoksiyon halinde, haricen ezilmiş bitki sıcak bez ile sarılarak kullanılır ³⁸. Kurutulmuş yapraklar balla birlikte dahilen gastrik ülser tedavisinde, taze yapraklar haricen kesiklerde kullanılır ²⁸. Yaprakları dahilen dekoksiyon halinde hemoroid ve mide ağrılarına karşı; haricen vücuttaki yara ve kızartılara karşı banyo yapılarak ve yılancık hastalığındaki enfekte yaralara karşı, meyve ve yapraklar dahilen boğaz ağrısı damar tıkanıklığı tedavisinde ve hemoroide karşı kullanılır ^{25,33,87,107}. Çiçek yaprakların dekoksiyonu egzama, mide ağrısı ve kanser tedavilerinde dahilen kullanılmaktadır ¹⁰⁸.

Plumbago europaea L.
(Plumbaginaceae) 05C017

Mahalli adı: Serkel otu.

Kullanılış amacı: Diş ağrılarına ve iltihaba karşı kullanılır.

Kullanım şekli: Kökünün öz suyu sıkılır, dişe damlatılır.

Tanım: Çok yıllık. Gövde dik, dallanmış, 100 cm'e kadar. Yapraklar hafif mavimsi yeşil, kenar salgı organı dişliden düze kadar, alt ve orta yapraklar geniş eliptik veya ters ovalden geniş mızraksıya, 40-70×20-40 mm saplı, üstler mızraksıdan şeritsiye, 15-30×3-10 mm, sapsız, kulakcıklı, derece derece küçülen ve sonunda brakte şekline geçen. Çiçekler sapsız. Kaliks tüpsü, 6-10 mm, 5- üçgenimsi dişli. Korolla menekşe-gül pembesi, tüp kaliksin 2-3 katı; aya tekerleksi. Boyuncuk ortaya kadar tüylü.

Habitat: Kurak çakıllı yamaçlar, kireçli topraklar ve volkanik yamaçlar, nadasa bırakılmış tarlalar, boş yerler; 10-1900 m.

Çiçeklenme dönemi: Temmuz–Eylül.

Bulunduğu yerler: A1(A) Balıkesir, A2(E) İstanbul, A2(A) Bursa, A4 Ankara, A5 Samsun, A7 Gümüşhane, A8 Erzurum, B1 Çanakkale, B4 Ankara, B5 Ankara, B8 Muş, B9 Bitlis, B10 Ağrı, C1 Muğla, C2 Muğla, C3 Antalya, C4 Antalya, C5 İçel, C6 Hatay, C8 Mardin.

Kullanılış ve etki: Bütün bitki ve kökler, bilhassa taze iken, tahriş edici, yakıcı ve kusturucu etkilere sahiptir. Zeytinyağında kaynatılması ile elde edilen lapa haricen uyuza karşı kullanılmıştır. Bir kök parçasının ağızda çiğnenmesi ile diş ağrılarının hemen kesildiği ifade edilmektedir ⁷. Kök ve yaprakları eldeki egzama, ödem ve uyuz tedavilerinde kaşıntı önleyici olarak kullanılmaktadır

28,83

Robinia pseudoacacia L.
(Leguminosae) 05B020

Mahalli adı: Akasya.

Kullanılış amacı: Astım ve bronşite karşı kullanılır.

Kullanım şekli: Çiçekleri dekoksasyon ve infüzyon halinde kullanılır.

Tanım: Yaprak döken bitki 25 m'ye kadar uzunluktadır. Yaprakçıkları 25-45×12-25 mm, eliptik, hemen hemen tüysüz, 3-10 eşli, salkımsı çok çiçekli, sarkık, korolla 15-20 mm beyaz, standart tabanda sarı, baklamsı meyva 5-10×1 cm, tüysüz, ormanlıkta doğal halde bulunur.

Habitat: Özellikle Karadeniz kıyısında sokak ağacı olarak dikilir.

Çiçeklenme dönemi: Nisan – Mayıs.

Bulunduğu yerler: A2(E) İstanbul, A3 Sakarya, A9 Çoruh.

Kullanılış ve etki: Yapraklarının ve gövde kabuğunun %2-3'lük infüzyonu yatıştırıcı, kabız, ve safra artırıcı etkilere sahiptir⁷.

Rosa canina L.

(Rosaceae) 05B0001 05D003 05E007

Sinonimleri: *R. collina* Jacq., *R. caucasica* Pallas, *R. corymbifera* Borkh., *R. dumetorum* Thuill., *R. klukii* Besser, *R. urbica* Léman, *R. lutetiana* Léman, *R. deseglisei* Bor., *R. tomentella* Léman var. *acuta* (Crépin)

Mahalli adı: İt burnu, Kuşburnu.

Kullanılış amacı: Nezle, astım, bronşit ve nefes darlığına karşı kullanılır.

Kullanım şekli: Meyvelerinin dekoksasyon ve infüzyonu kullanılır.

Tanım: Dik çalı, (0.5-)1.5-3.5(-7) m, bazen tırmanıcı, dallar genellikle kıvrık veya yaysı. Dikenler oldukça kaba, ± kıvrık, genişlemiş bir tabanla yassılmış, ± tek şekilli, nadiren eksik. Yapraklar donuktan saf yeşile kadar; yaprakçıklar 5-7, dar eliptikten geniş ovale kadar, 1-4.5×0.8-3.5 cm, sivri olmayandan sivriye yuvarlak kamamsı tabanlıya kadar, tüysüzden kısa yumuşak tüylüye, en az alt yüzde, bazen alt yüzdeki damarların üzerinde salgı organlı, çok veya iki dişli, ara sıra salgı organlı iki kez testere dişli. Dişler bariz, genellikle uzun ve sivri, 17-20 tane her yüzde; kulakçıklar dardan geniş kadar. Genellikle uzun-dik kulakçıklı. Çiçekler 2-15'i beraber, brakteler genellikle geniş. Küçük çiçek sapları 1-2.5(-4.5) cm, düz veya salgı organlı-sert tüylü. Çanak yapraklar oval, genellikle daha ziyade tepeden genişlemiş uçlu, dış çanaklar dardan geniş mızraksıya kadar pinnatifit. Tam veya salgı organlı-dişli loplu, tüysüz, kısa yumuşak tüylü veya bazen arkada salgı organlı, genellikle geri kıvrık ve çiçek açma devresinden sonra çabuk düşücü. taç 3 cm'e kadar, beyazdan soluk pembeye, nadiren koyu pembe. Boyuncuk genellikle uzun, dışarı uzamış, genellikle tüysüzden seyrek tüylüye kadar, ara sıra ince uzun yumuşak tüylü, tepecik başı ± kalp şeklinde, küremsiden koniye; tabla geniş koni şeklinde, delik dar. Çiçek tablası yumurtamsıdan küremsiye kadar, geç olgunlaşan.

Habitat: Kenarlar, kayalık bayır, çalılık, çitler, ormanlar ve açıklıklar, esas olarak kireçli yerlerde; 30-1700(-2500) m.

Çiçeklenme dönemi: Mayıs – Temmuz.

Bulunduğu yerler: A1(E) Tekirdağ, A1(A) Çanakkale, A2(E) İstanbul, A2(A) Kocaeli, A3 Bolu, A4 Kastamonu, A5 Çorum, A6 Ordu, A7 Trabzon, A8 Çoruh, A9 Kars, B1 Balıkesir, B2 Kütahya, B3 Afyon, B4 Ankara, B5 Yozgat, B6 Sivas, B7 Elazığ, B8 Bitlis, B9 Bitlis, B10 Ağrı, C2 Antalya, C3 Isparta, C4 Konya, C5 Niğde, C6 Maraş, C8 Mardin, C 9 Hakkari, C10 Hakkari.

Kullanılış ve etki: Bitki halk arasında infüzyon (%5) veya toz (günde 0.5-1 gr) halinde kabız ve kuvvet verici etkileri nedeniyle ve şeker hastalığına karşıda kullanılmaktadır ^{7,83}. Pişmiş ve taze meyveleri göz yorulması, romatizma, kalp, safra kesesi ve böbrek rahatsızlıklarında, sistit, böbrek ve safra taşlarında, hepatit, diyabet, karın ağrısı, mide ağrısı, mide kanseri, iç hastalıkları, ülser, diyare, hemoroid, malarya, egzama, bronşit, astım, öksürük ve soğuk algnılığında dekoksasyon, toz edilerek, marmelat şeklinde veya doğrudan yenilerek kullanılır ^{28,25,83,107,108,113,115}. Meyve ve çiçekleri nefes darlığı, romatizma, soğuk algnılığı, diyabet, öksürük, tansiyon, basur, alerji, hazımsızlık, astım, bronşit tedavilerinde kullanılır ⁹². Yaprak ve kökleri hemoroid ve yanıklara karşı kullanılır ^{33,113}. Dallarının dekoksasyonu siğil tedavisinde, genç sürgünlerin dekoksasyonu ise öksürük tedavisinde kullanılır ^{83,113}. Kabuklar çocuklardaki soğuk algnılığı ve mide ağrılarında, kabukların yağda hazırlanan ekstresi ise bacak ve kollardaki kaşıntıyı gidermede haricen kullanılır ^{28,93}. Kabuk ve yapraklarının dekoksasyonu böbrek rahatsızlıklarına karşı, kök ve çiçeklerden hazırlanan çay hemoroid, öksürük, bronşit tedavisinde kullanılır ⁸⁷. Kökler haricen romatizmada, dekoksasyonu ise hemoroid ve disreye karşı kullanılır ^{28,83,113}.

Rubia tinctorum L.
(Rubiaceae) 05C007

Sinonimleri: *R. tinctorum* L. var *iberica* Fischer, *R. iberica* (Fischer ex DC.) C. Koch
Mahalli adı: Boya otu.

Kullanılış amacı: Bel ağrılarına karşı sürülerek kullanılır.

Kullanım şekli: Yapraklı ve çiçekli dalları üzüm ile dövülerek sürülür.

Tanım: Yerde sürünen veya tırmanan çok yıllık; 1-2(-5) m'ye kadar; rizom kırmızı, dallanmış, sürünücü gövdesiz. Gövde otsu, dörtgünden bizliye, $\pm$ seyrek olarak köşeler aşağı yönelik pürüzlüden düze, düğümler tüysüz veya bazen kısa yumuşak tüylü. Yapraklar derimsi, 4-6'lı halkalar halinde, 30-115 $\times$ 8-25(-30) mm, mızraksı veya dikdörtgensi-eliptikten geniş ovale, sivri uçlu veya $\pm$ kısa tepede birden daralmış ve uzamış, genellikle bariz olarak saplı, 15(-20) mm saplı, orta damar ve kenarlar geriye doğru dikencikli. Üstlerde yukarıya doğru dikencikli, yan damarlar bariz alt yüzde. Çiçek durumu gevşek, çok fazla dallanmış, çok çiçekli, piramidalden geniş piramidale, kısmi çiçek durumları uçta ve yanda, 30 cm'e kadar, eliptikten geniş ovale braktelerle taşınır. Çiçek sapı (0.75-)2-8 mm. Korolla soluk yeşilimsi sarı, huni şeklinde, 3.5-5(-6) mm çapında, loblar üçgenimsi-mızraksı, derece derece genelde çok dik kılçıklı (0.7 mm'e kadar). Anterler oblong, 0.5-0.6(-0.8) mm. Kısmi meyvalar 4-6 mm çapında, siyah.

Habitat: Çitler ve ağaçlıklar; 400-2000 m.

Çiçeklenme dönemi: Mayıs – Ağustos.

Bulunduğu yerler: A1(E) Çanakkale, A2(E) İstanbul, A2(A) İstanbul, A4 Çankırı, A5 Sinop, A8 Erzurum, A9 Erzurum, B1 İzmir, B2 Kütahya, B3 Konya, B4 Ankara, B5 Nevşehir, B6 Maraş, B7 Erzincan, B8 Muş, B9 Van, C2 Antalya, C4 Konya, C5 Niğde, C6 Hatay, C8 Mardin, C9 Siirt.

Kullanılış ve etki: İdrar ve safra artırıcı, müshil etkilidir. İnfüzyon (%3) veya toz (günde 2-5 gr) halinde kullanılır. idrarı kırmızıya boyar⁷.

Rubus canescens DC.
(Rosaceae) 05A011

Mahalli adı: Böğürtlen.

Kullanılış amacı: Astım, cilt hastalıkları kanseri ve üre için kullanılır.

Kullanım şekli: Kökleri dekoksasyon ve infüzyon halinde kullanılır.

Tanım: Alçak çoğunlukla sürünücü çalı. Verimsiz sürgünler yatık, çoğu kez köşeli, buğulu olmayan, kısa yumuşak tüylü veya az çok çıplaklaşan, seyrek olarak zayıf, kısa, oraksı dikenli. Yapraklar 3 parçalı veya bazen 5 yaprakçıklı ayaksız, iki renkli; yaprakçıklar sık yumuşak tüylü tepede tüysüze kadar. Grimsi beyaz sık-yumuşak tüylü aşağıda yıldız tüylü, iki dişli, arkadaki hemen hemen sapsız, uçtaki kısa saplı, kamamsı-ters ovalden baklavamsıya; kulakçıklar şeritsi. Çiçekli sürgünler dik 15-40 cm, köşeli, kısa yumuşak tüylüden kısa sık yumuşak tüylü, verimsiz sürgün gibi kollu. Birleşik salkım uçta, birkaç tane çiçekli (alt dallar genellikle üst yapraklar tarafından taşınır); oval-dikdörtgensiden dar-dikdörtgensine, sadece 1.5-3(-5) cm geniş, sık yumuşak tüylü, ince zayıf dikenler meydana gelmiş, salgı organlı veya nadiren seyrek olarak salgı organlı. Çanak yapraklar oval-dikdörtgensi, sivri, kısa yumuşak tüylü-sık yumuşak tüylü çiçekten sonra geriye kıvrılmış. Taç yapraklar beyaz(kuru soluk sarımsı), ters oval-dikdörtgensi (nadiren geniş), 5-8(-10) mm, küçük eriksi meyveler siyah, küçük ve çok sayıda, tüsüz.

Habitat: Açık orman, çalılık, taşlık yamaçlar, kenarlar; deniz seviyesinden 2150 metreye kadar.

Çiçeklenme dönemi: Mayıs – Ağustos.

Bulunduğu yerler: A1(E) Kırklareli, A1(A) Balıkesir, A2(E) İstanbul, A2(A) İstanbul, A3 Bolu, A4 Kastamonu, A5 Samsun, A6 Amasya, A7 Gümüşhane, A8

Çoruh, B1 İzmir, B2 Kütahya, B3 Eskişehir, B5 Yozgat, B6 Sivas, B7 Tunceli, C2 Denizli, C3 Isparta, C5 İçel, C6 Adana.

Kullanılış ve etki: Köklerinin dekoksiyonu dahilen gonoreye karşı, infertilite tedavisinde ve mide ağrılarına karşı , meyveleri görme yeteneğini güçlendirici olarak, genç sürgünler dekoksiyon halinde dahilen hemoroide karşı ve soğuk algınlığında nefes almayı kolaylaştırıcı olarak, yapraklarının dekoksiyonu dahilen antipiretik olarak kullanılır. Yaprakları haricen kan dindirici olarak kullanılmaktadır ^{33,93,108,115}. Yaprak ve meyveler çiğnenerek sarılık tedavisinde kullanılır ¹⁰⁸. Bitkinin kök ve meyveleri dekoksiyon halinde dahilen hemoroid, anemi ve diyareye karşı bulantı giderici olarak yaprakları ise yaralara karşı haricen kullanılır ¹⁰⁷.

Rumex crispus L.
(Polygonaceae) 05D007

Mahalli adı: Labada.

Kullanılış amacı: İshal tedavisinde kullanılır.

Kullanım şekli: Kökleri ve yaprakları dekoksiyon ve infüzyon halinde kullanılır, yaprakları doğrudan yenir.

Tanım: Çok yıllık 150 cm'e kadar, tabandaki yapraklar dar mızraksıdan ters mızraksıya, 3 kattan daha uzun genişlikte uzun, sivri. Yaprak sapları yukarıda oluklu, çiçek topluluğu yoğun. Çiçek sapları meyve çiçek örtüsü segmentlerinden uzun, ortanın aşağısı eklemlili. Meyve çiçek örtüsü segmentleri kalp şeklinden üçgensiyeye, en az 1 tanesi yumru şeklinde, 4-5×3-4 mm.

Habitat: Kenar, bataklık, ekilmemiş boş yerler; deniz seviyesinden 2300 m'ye kadar.

Çiçeklenme dönemi: Mayıs – Ağustos.

Bulunduğu yerler: A1(A) Çanakkale, A2(E) İstanbul, A2(A) İstanbul, A3 Bolu, A5 Kastamonu; A8 Çoruh, A9 Kars, B2 İzmir, B4 Ankara, B7 Tunceli, B9 Diyarbakır, C4 Konya, C6 Gaziantep.

Kullanılış ve etki: Yaprakları sebze olarak kullanılır⁷. Kökleri kadınları doğum sonrası tedavilerinde, yaprakları abselerin olgunlaştırıcı ve yara iyi edici olarak haricen kullanılır¹¹³. Yaprakları kabızlığa karşı ve hemoroide haşlanarak yenilir^{25,33,70}.

Rumex tuberosus L.
(Polygonaceae) 05B013

Mahalli adı: Kuzu kulağı.

Kullanılış amacı: Temre tedavisinde sarılarak kullanılır.

Kullanım şekli: Taze bitki sirkeyle lapa yapılır.

Tanım: Çok yıllık, en azından bazı yumru köklü. Gövde yaysı-yükseliciden dike, 10-60 cm. Alt yapraklar oksu, sivri veya sivri değil; gövde yaprakları oksu, genellikle sivri. İç çiçek örtüsü segmentleri $\pm$ kalpsi- dairemsi, 3-8 mm ϕ içinde, fındıksı meyvadan daha geniş, geriye doğru yumrulu yumru şeklinde. Dış çiçek örtüsü segmenti, meyvede geriye kıvrık.

Habitat: Yamaçlar, araziler, ormanlar; deniz seviyesinden 2200 m'ye kadar.

Çiçeklenme dönemi: Nisan – Haziran.

Bulunduğu yerler: A1(E) Çanakkale, A1(A) Çanakkale, A2(E) İstanbul, A2(A) Bursa, A3 Bolu, A4 Zonguldak, A5 Samsun, B1 İzmir, B2 Kütahya, B5 Seyhan, C2 denizli, C3 Antalya, C4 İçel, C6 Hatay.

Kullanılış ve etki: Yaprakları sebze olarak kullanılır. Lapa halinde çıbanları olgunlaştırmak için çıban üzerine sarılır. Romatizma, nikris veya böbrek hastalığı olanların dahilen kullanmaları zararlıdır. Kökler infüzyon (%5) halinde dahilen idrar artırıcı, safra söktürücü ve ateş düşürücü olarak kullanılmaktadır ⁷.

Salvia aethiopis L.
(Labiatae) 05C008

Mahalli adı: Karakoyun Teği.

Kullanılış amacı: Nefes darlığı ve kalp hastalıklarına karşı kullanılır.

Kullanım şekli: Toprak üstü kısımların dekoksyonu veya infüzyonu kullanılır.

Tanım: İki veya çok yıllık bitki. Gövde dik, sağlam yapılı, dört köşeli 25-60 cm, salgı organsız yünlü, tüyler üstte yoğun, sapsız salgı organlı. Yapraklar yalın, çoğunlukla tabanda, oval eliptikten dikdörtgensiyeye kadar 10-21(-32)×5-9 cm, ± yünlü kırışık, aşınmış; yaprak sapı 4-9 cm. Çiçek durumu geniş olarak dallanmış, kollu şamdan şeklinde, çok çiçekli. Yalancı çevrel çiçek durumları 4-6 çiçekli, yukarıda yakınlaşmış. Brakteler geniş oval, 12×15 mm, sivri uçlu, seyrek olarak yumuşak kılsı. Kaliks tüpsü oval, 12mm, yoğun olarak yünlü, meyvede 15 mm'ye kadar genellikle soluk sarı dudaklı; tüp aniden şişkin, pulcuklu, en üst dudak oraksı. Erkek organlar B. Meyveler yuvarlak 3 köşeli, oval, 3×2 mm.

Habitat: Bozkır, volkanik ve kireçli yamaçlar, nadasa bırakılmış tarla, yol kenarları; deniz seviyesinden 2100 m'ye kadar.

Çiçeklenme dönemi: Mayıs – Ağustos.

Bulunduğu yerler: A1(E) Kırklareli, A1(A) Çanakkale, A2(E) İstanbul, A2(A) Kocaeli, A3 Bolu, A4 Kastamonu, A5 Amasya, A6 Samsun, A7 Gümüşhane, A8 Çoruh, A9 Kars, B2 Bilecik, B3 Eskişehir, B4 Konya, B5 Yozgat, B6 Malatya, B7 Elazığ, B8 Erzurum, B9 Ağrı, C2 Denizli, C3 Antalya, C4 Konya.

Kullanılış ve etki: Yaprakları ve çiçek durumları midevi ve uyarıcı olarak kullanılmaktadır⁷. Bitki haricen yara iyi edici olarak kullanılır²⁸.

Satureja cuneifolia Ten.
(Labiatae) 05D009

Sinonimleri: *S. pisidica* Wettst.

Mahalli adı: Kekik.

Kullanılış amacı: Tansiyon ve kolesterol düşürücü ve zayıflamak için kullanılır.

Kullanım şekli: Toprak üstü kısımlarının dekoksion ve infüzyonu kullanılır.

Tanım: Yarı çalimsı, çok yıllık. Gövde dallanmış veya yukarıda dallanmış, dik veya yükselici, 12-30(-40) cm, geri kıvrık-kısa tüylü, tüyler 0.1-0.2 mm. Yapraklar kamamsı-ters mızraksı, 6-16×2-5 mm, tepesi küçük sert uçla son bulan, yukarıda gözle görünür yan damarsız, pürüzlü-kısa yumuşak tüylü, grimsi. Çiçek durumu genellikle uzun ve gevşek (en az yukarıda), 2-20 cm. kaliks 3-4.5 mm. Yalancı çevrel çiçek durumu 2(-6) çiçekli, çiçekler hemen hemen sapsız. Çiçeğin yaprakları 1-2× kaliks. Kaliks 3-4.5 mm, hemen hemen iki dudaklı, hemen hemen ortaya doğru, kısa yumuşak tüylü; dişler kaliksin 1/3-1/2 katı, mızraksı-bizli. Korolla beyaz (nadiren soluk açık mor), 6-8 mm, meyve 1-1.4 mm, ters oval-dikdörtgensi, tamamen sivri değil.

Habitat: Kayalık yamaçlar, kireçli kayalar; 300-2000 m.

Çiçeklenme dönemi: Temmuz – Ağustos.

Bulunduğu yerler: A2(A) Bursa, B2 İzmir, B3 Isparta, C2 Aydın, C3 Antalya, C4 Antalya, C5 İçel, C6 Adana.

Kullanılış ve etki: Şeker hastalığına karşı kullanılır ⁷. Soğuk algınlığı ve karın ağrılarına karşı dahilen bitkinin infüzyonu kullanılır ⁸³.

Sideritis libanotica Labill.
(Labiatae) 05A0004

Mahalli adı: Dağ otu, gevreğen.

Kullanılış amacı: Boğaz enfeksiyonu ve gribal enfeksiyonlara karşı kullanılır.

Kullanım şekli: Herbasının dekoksiyon ve infüzyonu kullanılır.

Tanım: Çok yıllık, (10-)20-100 cm, dallanmamış veya dallanmış, yatık beyaz-sık yumuşak tüylü, salgı organsız veya yeşilimsi, az çok çıplaklaşan, çoğunlukla küçük salgı organlı. Gövde yaprakları 4-8 parçalı, internodüller 3-10 cm, ortadaki lineardan lanseolata kadar, 1-8×0.3-2 cm, tepesi küçük sert uçla son bulan, sivri veya tepede birden daralmış ve uzamış, tepede küçük testere dişli veya tam, yalancı çevrel çiçek durumları 2-15, 6 çiçekli, (1-)2-9 cm aralıklı. Orta brakteler dikdörtgensi-mızraksıdan dairemsi ve böbreksiye kadar; 6-20×2-13 mm, tepesi küçük sert uçla son bulan veya tepede birden daralmış ve uzamış. Kaliks 5.5-9 mm ± yoğun tüylü, bazen araya serpiştirilmiş salgı organları. Dişler 1.5-3.5 mm, tüylü yada tüysüz uçlu. Korolla sarı veya morumsu kırmızı-menekşe, (7-)10-13 mm, tüylü ve iç yüzde kahverengi çizgiler ile.

Çiçeklenme dönemi: Mayıs – Eylül.

Bulunduğu yerler: C5 Hatay.

Kullanılış ve etki: (%1-5) infüzyonu uyarıcı, gaz söktürücü, iştah açıcı, tonik ve mide ağrılarını kesici olarak kullanılır ^{7,114}. Bitki çayı olarak tüketilmektedir ^{38,114}.

Styrax officinalis L.
(Styracaceae) 05E005

Mahalli adı: Ayva yaprağı.

Kullanılış amacı: Şeker hastalığı ve nefes darlığına karşı kullanılır.

Kullanım şekli: Yaprakları dekoksiyon halinde kullanılır.

Tanım: Çok fazla dallanmış, yuvarlak düşücü çiçek topluluğu çalı (nadiren ağaç) 6m'ye kadar. Genç sürgünler ve tomurcuklar yıldız şeklinde, kısa yumuşak tüylü. Yapraklar geniş eliptikten ovale, tam, 4.5-9.5×3.7-6.5 cm, 5-7 parçalı yanıl damarlı, parlak yeşil ve yukarıda seyrek olarak yıldız şeklinde kısa yumuşak tüylü (daha sonra tüysüz), alt yüzde yoğun olarak yıldız şeklinde-sık yumuşak tüylü, sivri olmayan. Çiçekler 3-6 'lı kümeli, hoş kokulu. Kaliks yoğun yıldız şeklinde-sık yumuşak tüylü 5 küçük dişli. Korolla loplari 5-8, dikdörtgensimzraksı, beyaz, 1.5×0.6 cm. Erkek organlar 12, taç yapraklar kadar uzun. Meyve küremsi, dayanıklı, 1.2-1.4 cm çapta. Yoğun yıldız şeklinde-sık yumuşak tüylü, yukarıda açılan.

Habitat: Maki, *Pinus brutia* ormanı, düşücü çalı, basit topraklar; deniz seviyesinden 1500 metreye kadar.

Çiçeklenme dönemi: Nisan – Haziran.

Bulunduğu yerler: A1(A) Balıkesir, A2(A) Bursa, A5 Samsun, B1 Balıkesir, B3 Konya, C1 Aydın, C2 Muğla, C3 Antalya, C4 İçel, C5 İçel, C6 Maraş, C8 Maraş, C7 Adıyaman.

Kullanılış ve etki: Bu türden balsam elde edilmektedir ⁷. Kökleri ise haricen hemoroide karşı kullanılmaktadır ³³.

Teucrium chamaedrys L.
(Labiatae) 05B004 05B015

Sinonimleri: *T. officinale* Lam., *T. pseudochamaedrys* Wender.

Mahalli adı: Bodur Mahmut, cüce Mahmut.

Kullanılış amacı: Mide yanması, basur, sancı, karın ağrısı ve ishale karşı kullanılır.

Kullanım şekli: Herbasının tozu, dekoksasyonu ve infüzyonu kullanılır.

Tanım: Yarı çalimsı , çok yıllık bitki, çoğunlukla rizomlu, 5-50 cm, çok değişken örtü tüylü. Yapraklar dikdörtgensi veya ters oval-dikdörtgensi, tabanda kamamsı, genellikle oymalı-dişli veya kısa küçük loplu, loplar tam veya dişli. Yalancı çevrel çiçek durumu (2-)4-8 çiçekli, yoğun veya $\pm$ gevşek uç salkımlı, çiçek brakteler genellikle gövde yapraklarından farklı, tam veya dişli; küçük çiçek sapı eşit veya genellikle kaliksden daha kısa. Kaliks tüpsü-çan şeklinde, tabanda hemen hemen torbalı, dişler mızraksı-üçgenimsi, $\pm$ bizli - tepeli, kenarlar genellikle yoğun kısa tüylü ve seyrek olarak uzun tüylü veya yalnızca uzun tüylü veya tüysüz, genellikle az çok morumsu kırmızı. Korolla kırmızımsı-mor, 2 $\times$ kaliks. Stamenler en azından üst yanal loblar kadar uzun.

Habitat: Açık ormanlar, dik kayalar, yamaçlar, bozkır; 0-1600 metre arası.

Çiçeklenme dönemi: Haziran – Eylül.

Bulunduğu yerler: A1(A) Kırklareli, A2(E) İstanbul, A2(A) İstanbul, A3 Bolu, A4 Çankırı, A5 Kastamonu, A6 Samsun, B1 İzmir, B2 Kütahya, B3 Konya, B4 Ankara, B5 Nevşehir, C1 Aydın, C2 Denizli, C3 Antalya, C4 Konya, C5 Adana.

Kullanılış ve etki: İştah açıcı, mide ağrılarını kesici, uyarıcı ve kuvvet verici etkilere sahiptir ⁷. Bitkinin dekoksasyonu malarya, karın ve mide ağrısı, gastrik ülser ve hemoroidde infüzyonu ise iştah açıcı ve tonik olarak kullanılır ^{38,83,113,114}. Bitki hemoroid, el ve vücuttaki kabarıklıklarda, pnömoni, atherosklerotik damar hastalıkları, anemi ve mide ağrılarında dekoksasyon halinde kullanılır ^{28,33,107}.

Teucrium polium L.
(Labiatae) 05B010 05B032

Mahalli adı: Davar otu, oğlan otu.

Kullanılış amacı: Karın ağrılarına karşı, mide ve bağırsak çalıştırıcı olarak, mide hastalıklarına karşı kullanılır.

Kullanım şekli: Herbası ağızda çiğnenip tükürülerek ve dekoksiyon veya infüzyonu hazırlanarak kullanılır.

Tanım: Yarı çalimsı, çok yıllık otsu bitkiler. Sap 10-40 cm, sürünücüden dike kadar değişik formlarda; beyaz, gri (veya bazen altın sarısı) renkte tüylüdür. Düğümler arası yapraktan kısa veya uzundur. Yapraklar dikdörtgensiden dar ters ovale kadar veya şeritsi; tepesi sivri değil, yaprağın kenarı ortada veya tabanda oymalı düz veya içe doğru kıvrılmış. Genellikle sık yumuşak tüylü. Çiçekler çok kısa saplı, çiçek topluluğundan çıkmış, brakteler şeritsi-kaşık şeklinde, oymalı veya tam, kaliksten daha kısa olabildiği gibi biraz daha uzuna kadar boyu değişebilir. Kaliks 3-5 mm, ters koni veya tüp şeklinde; genellikle yoğun tüylü bir tabaka ile kaplı, 1/4 veya 1/3 ünden itibaren hemen hemen eşit dişler taşır. Korolla beyazımsı, üst uca yakın loblar bazen çıplak.

Habitat: Kurak bölgeler, meşelikler, taşlık araziler, bozkırlar, orman kenarları , 2050 m'ye kadar olabilen yerlerde yetişir.

Çiçeklenme dönemi: Haziran- Eylül.

Bulunduğu yerler: A1(E) İstanbul, A1(A) İstanbul, A2(A) Kocaeli, A3 Eskişehir, A4 Ankara, A5 Amasya, A6 Samsun, A7 Trabzon, A8 Çoruh, A9 Kars, B1 Manisa, B2 Kütahya, B3 Kütahya, B4 Ankara, B5 Kayseri, B6 Malatya, B7 Elazığ, B8 Erzurum, B9 Bitlis, B10 Ağrı, C1 Aydın, C2 Muğla, C3 Konya, C4 Konya, C5 İçel, C6 Gaziantep, C7 Urfa , C8 Mardin, C9 Hakkari, C10 Hakkari.

Kullanılış ve etki: İnfüzyonu (%1-5) iştah açıcı, mide ağrılarını kesici olarak ve hemoroid tedavisinde günde 2-3 bardak içilir, uyarıcı ve kuvvet verici etkilere sahiptir ^{7,88}. Bitki arpa unu, katran ve tereyağı ile beraber hazırlanarak haricen

romatizmaya, diş ve mide ağrısına karşı, taze yapraklar ise karın ağrısına karşı doğrudan yenilerek kullanılmaktadır ^{93,114}. Dekoksiyonu hazırlanarak dahilen egzamaya ³⁸ karın ağrısı, hazımsızlık, diare ve yüksek ateşe karşı, çay ve banyo olarak romatizmal ağrılara karşı kullanılır ^{38,83,113,114}. Dekoksiyonu ayrıca bulantı, iştahsızlık, adet sancısı, doğum sancısı, güneş çarpması, soğuk algınlığı, barsak bozulması, karın ağrısı ve diabete karşı; dahilen diyare, soğuk algınlığı ve bronşitte, hemoroid ^{25,33} ve iç hastalıklarına karşı; haricen ise kanamayı durdurmak için kullanılır ^{28,87,115}. Suyla maserasyon yapılarak güneş çarpmasına karşı ⁹², bebekleri memeden kesmek için ise haricen dekoksiyon halinde kullanıldığında kayıtlıdır ²⁵.

Thymus leucoibrum Hausslan & Velen
(Labiatae) 05B016

Mahalli adı: Kekik.

Kullanılış amacı: Karın ağrısı ve soğuklama tedavisinde kullanılır.

Kullanım şekli: Herbasının dekoksiyon, infüzyonu hazırlanır.

Tanım: Yarıçalı, dallar odunsu yaysı, çiçek durumunda sonlanan ve dike kadar, bazen hafifçe dallanmış çiçeklenmiş gövde 5-15(-20) cm küçük şeritsi yaprakların koltuk demetleri ve genellikle bazıları küçük etli, oval tabansal yapraklar mevcut. Gövde yaprakları 5.5-8(-10)×(0.5-) 1-1.7mm, şeritsiden dilsiz mızraksıya, sivri yuvarlak arası, kör, düz, tabanda ve ortaya doğru kirpikli, yağ noktaları, her iki yüzde seyrekten çoğa, genellikle kırmızı, orta damar soluk, yanıl damarlar belirgin değil, düşücü. Çiçek durumu (1-)2-5(-10)cm, genellikle 1-3(-6), yalancı çiçek durumu aralıklı. Brakteeler, yaprağa benzer. Brakteoller 1.5-3 mm, genellikle küçük çiçek saplarından uzun. Kaliks (3.5-)4-4.5(-4.8) mm, tüp genellikle bazı durumlarda dudaklardan kısa, boğazda beyaz tüylü. Korolla beyaz, 5-7 mm.

Habitat: 670-1600 m yükseklikler arasında.

Çiçeklenme dönemi: Mayıs – Temmuz.

Bulunduğu yerler: A4 Çankırı, A4/5 Kastamonu, A5 Çorum, B4 Ankara, C4 Konya, C5 Konya.

Kullanılış ve etki: -

Thymus sipyleus Boiss.
(Labiatae) 05E012

Mahalli adı: Kekik.

Kullanılış amacı: Sinüzit tedavisinde, baş, mide ve karın ağrılarına karşı kullanılır.

Kullanım şekli: Herbasının dekoksiyon ve infüzyonu hazırlanır, buhar banyosu hazırlanır veya çiğnenerek kullanılır.

Tanım: Alçak odunsu ve gövde çok dallı yoğun yastıksı yarı çalı. Çiçekli gövde 1-7(-10) cm, dik, başlıca kısa geri kıvrık tüylerle sarılı, düğümler arası genellikle yapraklardan daha kısa; koltuk kümeleri küçük, ovalden mızraksıya, obtus ± etli; yağ noktaları genellikle eksik, veya yukarıda az; yan damarlar kenar kalınlaşmalarına katılır, yaprağa benzer brakteoler en iyi gelişmiş. Brakteoller genellikle 1-1.5 mm, genellikle yeşil ± çan şeklinde. Korolla beyaz bazen pembe, 5-6 mm.

Habitat: Dağ bozkırları, kayalık bayırlar; 400-2700 m.

Çiçeklenme dönemi: Mayıs – Ağustos.

Bulunduğu yerler: A4 Çankırı, A4/5 Kastamonu, A5 Çorum, B4 Ankara, C4 Konya, C5 Konya.

Kullanılış ve etki: Bitkinin infüzyonu dahilen tonik olarak ve çay olarak kullanılır¹¹⁴.

Thymus zygioides Griseb. var. lycaonicus
(Labiatae) 05C020

Mahalli adı: Kekik.

Kullanılış amacı: Karın ağrısı, şeker hastalığı, soğuk algınlığı ve gribe karşı kullanılır.

Kullanım şekli: Herbasının dekoksiyon ve infüzyonu hazırlanır.

Tanım: Çiçekli gövde 2-8 cm. Yapraklar 6.5-15×0.8-1.7 mm, dar kaşık şeklinde, sivri değil ± etli, orta yukarıda siliat. Çiçek durumu baş şeklinde. Brakteler 4-10×1-2.5 mm, oval-dilsiden eliptiğe, soluk tabanlı ve belirgin damarlı. Brakteoller 1 mm, mızraksıdan eliptiğe. Kaliks ×3.5-4.5(-5.6) mm, hafif morumsu kırmızı renkli, tüp dudaklardan daha kısa, üst dişler 1 mm'e kadar. Korolla pembe, 7(-8.5)'e kadar. Gövde genellikle uzun yayık tüylü özellikle uzaktaki kısımlar; yapraklar daha ince, çok belirgin damarlı, ± tüylü, tüyler ve kenardaki kirpikler 2mm'ye kadar, yağ noktaları çok sayıda, turuncudan kırmızıya; üst kaliks dişli (0.4-)0.6-1 mm genellikle kirpikli.

Habitat: *Pinus brutia* ormanı, tuzlu ve kayalık zemin, açık maki, deniz seviyesinden 1600 m'ye kadar.

Çiçeklenme dönemi: Nisan – Haziran.

Bulunduğu yerler: A1(E) Çanakkale, A1(A) Çanakkale, A2(E) İstanbul, C2 Denizli.

Kullanılış ve etki: Dekoksiyon ve infüzyonu halinde hipoglisemik olarak, karın ve mide ağrılarına karşı, hazmettirici olarak kullanılmaktadır^{28,38}.

Tribulus terrestris L.
(Zygophyllaceae) 05C004

Mahalli adı: Çobançökeren, Demirdiken.

Kullanılış amacı: Tohumları iltihap dağıtıcı olarak, böbrek iltihabına karşı, yara ve çıbanlara karşı, kalp damarlarını açıcı olarak kullanılır.

Kullanım şekli: Tohumları dekoksasyon ve infüzyon şeklinde hazırlanır ve içilir. Diken yakılır tozu hayvansal yağla karıştırılıp sürülür, iltihap dağılır.

Tanım: Toprak üzerinde yatık basit tüylü bitki. Gövde 15-80 cm, kısa yatık örtü tüylü ve uzun $\pm$ yayık tüylü. Genç sürgünler ve yapraklar gümüş renginde yumuşak kılsı. Yapraklar pari-pinnat, 10-16 yaprakçıklı. Yaprakçıklar ovalden eliptiğe, genellikle tabanda asimetric, 5-8(-10) $\times$ 2-3(-4) mm, yassı. Çiçekler dağınık, yaprak koltuklarında yalnız başına. Sepaller 5mm, oval, ipeksi tüylü. Petaller 4-5 mm, sarı, çabuk düşen. Meyve 4-5-parçalı, 10 mm bir taraftan karşı tarafa, karpeller 2 geniş ve çok sayıda boynuzla donatılmış, kısa havlıdan hemen hemen tüysüze.

Habitat: Açık veya kumlu yerler, nadasa bırakılmış tarlalar, deniz seviyesinden 1200 m'ye kadar.

Çiçeklenme dönemi: Haziran – Eylül.

Bulunduğu yerler: A1(A) Çanakkale, A2(E) İstanbul, A2(A) Kocaeli, A3 Sakarya, A4 Zonguldak, A5 Amasya, A6 Samsun, A8 Çoruh, A9 Çoruh, A9 Çoruh, B1 İzmir, B4 Ankara, B5 Kayseri, B7 Elazığ, B10 Kars, C2 Denizli, C3 Antalya, C5 Seyhan, C6 Gaziantep.

Kullanılış ve etki: Infüzyon (%5) halinde taş düşürücü, idrar söktürücü ve kuvvet verici olarak kullanılmaktadır⁷. Bitkinin dekoksasyonu dahilen böbrek kumları ve taşlarını düşürmek için idrar söktürücü ve idrar yolları iltihabına karşı ve diyareye karşı kullanılır^{87,92,113,114}.

Turgenia latifolia (L.) Hoffm.
(Umbelliferae) 05D022

Sinonimleri: *Caucalis latifolia* L.

Mahalli adı: Su pıtırağı.

Kullanılış amacı: Romatizma tedavisinde diz suyunu akıtmak için kullanılır.

Kullanım şekli: Toprak üstü kısımları taze olarak lapa halinde en fazla 15-20 dakika kalacak şekilde sarılır.

Tanım: Gövde $\pm$ dik, dallanmış, kılsı tüylü veya pürüzlü, 8-60 cm. Yapraklar yukarıda ve alt yüzeyde tüysü kıllı. Petaller 5 mm. Beyaz, pembe veya morumsu kırmızı. Meyve 10-12 $\times$ 3-4 mm, tüm yüzeyi papillalı. Dikenler yayık veya yükselici, 1.5-2 mm.

Habitat: Boş ve ekili alanlarda, deniz seviyesinden 3000 m'ye kadar.

Çiçeklenme dönemi: Nisan – Mayıs.

Bulunduğu yerler: A1(E) Kırklareli, A1(A) Çanakkale, A2(E) İstanbul, A2(A) Kocaeli, A3 Bilecik, A4 Çankırı, A5 Çorum, A7 Gümüşhane, A8 Çoruh, A9 Kars, B2 Kütahya, B3 Afyon, B4 Konya, B5 Nevşehir, B6 Kayseri, B7 Diyarbakır, B8 Erzurum, B9 Ağrı, C2 Antalya, C3 Antalya, C4 Konya, C5 Adana, C6 Hatay, C8 Mardin, C9 Hakkari, C10 Hakkari.

Kullanılış ve etki: -

Urtica dioica L.
(Urticaceae) 05A010

Mahalli adı: Isırgan.

Kullanılış amacı: Romatizma için mafsallarda kullanılır.

Kullanım şekli: Yeşil taze bitki kurutulup dekoksion ve infüzyon halinde, bal ile karıştırılarak lapa halinde (ilaba) kullanılır.

Tanım: Çok yıllık, kökleri toprak altında yoğun bir şekilde yayılmış, 30-150 cm yükseklikte otsu bir bitkidir. Yapraklar 4-11×3-10 cm, geniş oval (dar mızrakşıya kadar değişebilir), kenarları batıcı ve kalın dişli; ayanın tepesi tepede birden daralmış ve uzamış. Türkiye'deki türleri iki evcikli, nadiren tek evcikli ; erkek ve dişi çiçek durumları benzer şekilde yaklaşık 8 cm'e kadar boyda, çok dallanmış. Dişi çiçekler süpürge gibi dışa taşmış, erguvani tepecikler taşır. Çiçek örtüsü parçalarının içteki çiftleri 1,5 mm'ye kadar genişlemiş oval, yüzeyi yumuşak kılsı.

Habitat: Ormanlar, kayalıklar, dere kenarları, 500-700 m'ye kadar olan yüksekliklerde.

Çiçeklenme dönemi: Haziran- Eylül.

Bulunduğu yerler: A1(A) Balıkesir, A2(E) İstanbul, A3 Bolu, A7 Giresun, B1 İzmir, B4 Ankara, B7 Elazığ, B8 Erzurum, B9 Bitlis, B10 Kars, C3 Antalya, C4 Konya, C5 Niğde, C6 Adana, C10 Hakkari.

Kullanılış ve etki: Taze bitki romatizma ağrılarını gidermek için, ağrıyan yerlere sürülerek tahriş yapılır ve kan toplanması sağlanır. Yaprakların infüzyonu (%2-5) veya köklerinin dekoksionu (%3-4) dahilen kan temizleyici, idrar artırıcı ve iştah açıcı olarak günde 2-3 bardak yemek aralarında içilir. Bitkiden elde edilen bazı fraksiyonların antikoagülan bir etkiye sahip olduğu gösterilmiştir ⁷.

Bitkinin yaprakları her derde deva, haricen romatizma ağrılarında, hemostatik ve profilaktik olarak, ülser, hemoroid, böbrek taşı, epitaksise karşı; dekoksasyon ve infüzyonu ise egzema, diare ve kanser tedavisinde kullanılır^{33,88,93,107,108,115}.

Taze bitki dövülerek haricen romatizma ağrıları, apselere karşı; pişirilerek, çorbası hazırlanarak iç hastalıklarında ve kan şekerini düşürücü olarak, anemi, prostat, obezite, kanser tedavilerinde kullanılır.

Bitkinin infüzyonu dahilen alerjik kaşıntılarda, sütle kaynatılarak hazırlanan ekstresi ise haricen iltihaplı yaralarda kullanılmaktadır^{28,83,87,93,110}. Taze dövülmüş veya kurutulup toz edilmiş bitki haricen kanamayı durdurmak için ve yılan sokmasına karşı, lapası ise mide ağrılarına karşı kullanılır^{28,38}.

Taze bitkinin dekoksasyonu unla karıştırılarak ve yakı şeklinde romatizma ağrılarında, dahilen hemoroid, mide ağrıları, öksürük, soğuk algınlığı, kanser, noktüri ve karaciğer rahatsızlıklarında ve burun kanamalarını durdurmak için kullanılır^{83,87,108,114}. Ayrıca bitki dekoksasyonu haricen felce karşı kullanılır. Lapa hasta bölgeye uygulanıp üzerine bir battaniye sarılır. Bu işlem hergün tekrarlanır, uygulamadan sonra hasta bölge sıcak tutulur³⁸.

Köklerin dekoksasyonu dahilen kanser, mide ağrılarında, böbrek taşlarını düşürmek için ve bronşitte nefes açıcı olarak, yıkanmış kökleri vajinaya yerleştirilerek düşük yapmada kullanılır^{33,83,93,115}.

Tüm bitki, kök, tohum ve yapraklar yenilerek, dekoksasyon, infüzyon halinde ve haricen saç dökülmesi, kanser, felç, kemik erimesi, egzama, karaciğer rahatsızlığı, el-ayak mantarları, nefes darlığı, öksürük, hemoroid, kabızlık, hazımsızlık, mide ağrıları, mide rahatsızlığı, karın ağrısı, romatizma, kısırlık, kadın hastalıklarına karşı ve kas gevşetici olarak kullanılır^{25,33,92,115}.

Urtica pilulifera L.
(Urticaceae) 05A021 05E006

Mahalli adı: Isırgan.

Kullanılış amacı: Sarılık, romatizma, bronşit, prostat ve kanser tedavilerinde ve iltihap dağıtıcı olarak kullanılır.

Kullanım şekli: Herba yenilir, taze bitki lapa halinde mafsallara uygulanır, dekoksion ve infüzyonu hazırlanır, yemeği yapılır.

Tanım: Tek yıllık , dallanmamış veya uzun yükselici dallı, 30-77 cm yapraklar geniş ovalden üçgenimsi ovale, 8×7 cm'ye kadar, sivri veya nadiren künt, keskin ve kabaca dişli. Tek evcikli; erkek çiçekler gevşek koltuklu çiçek durumundaki ince dallar üzerinde derin kümeli, kremi çiçek topluluğundaki dişi çiçekler genellikle 1.25 cm kalınlığındadır. Çiçek durumu sapında tek başına (nadiren çift), içteki çiçek örtüsü segment çifti sonunda 4 mm'ye kadar çok gelişen ve başlıklı, yoğun yumuşak kılsı ve kılsı tüylü.

Habitat: Harabe ve boş yerler, çok nadiren çitli bayırlarda; 5-30(-365) m.

Çiçeklenme dönemi: Nisan.

Bulunduğu yerler: A1(E) Çanakkale, A2(E) İstanbul, A6 Samsun, B1 İzmir, C1 Muğla, C3 Antalya, C4 Konya, C5 Hatay, C6 Hatay.

Kullanılış ve etki: Romatizma ağrılarını dindirici, idrar artırıcı, müshil, adet söktürücü, kurt ve ateş düşürücü etkileri bulunmaktadır. Cinsel gücü artırıcı etkisi de bulunmaktadır. Tohumları macun yapılarak kullanılır ⁷. Taze bitki haricen romatizmal ağrılara karşı ^{87,114}, soğan, tereyağı, yumurta ve biber ile birlikte kavruarak dahilen iç hastalıklarına karşı kullanılır ¹¹⁴. Kökleri dekoksion halinde dahilen, bitkinin lapası haricen hazırlanarak hemoroit tedavisinde kullanılır ^{28,33}. Bitkinin herbası dekoksion halinde dahilen mide ağrıları ve iç hastalıklarına karşı kullanılır ⁸⁷.

Verbascum glomeratum Boiss.
(Scrophulariaceae) 05B012

Sinonimleri: *V. aintabicum* Post.

Mahalli adı: Sığır kuyruğu.

Kullanılış amacı: Yapraklar ve çiçekler basur tedavisinde kullanılır.

Kullanım şekli: Dekoksiyon ve infüzyon halinde kullanılır.

Tanım: İki yıllık, 50-200 cm, örtü tüyleri sert ve pürüzlü, yatık tüylü, sarımsı yıldız-sık yumuşak tüylü, salgı organsız. Gövde kuvvetli, silindirik, $\pm$ uzunlamasına çizgili, genellikle dallanmış. Taban yaprakları mızraksıdan dikdörtgensel ters ovale, 10-35 $\times$ 2.5-12 cm, tam, sivri uçten tepede birden daralmış ve uzamış, yaprak sapı kanatlı, 1-10 cm; gövdedekiler benzer fakat küçük, üsttekiler ovalden geniş kalp şekline kadar, tepede birden daralmış ve uzamış, gövdeyi kısmen sarı. Çiçek durumu dallanmış, birleşik salkım meydana getiren, 2-4(-7) çiçekli küme kaybı ile. Brakteler dairemsi veya geniş oval-tepede birden daralmış ve uzamış. Küçük çiçek sapları 5mm'e kadar, brakteoller oval. Kaliks 7-12 mm, loblar şeritsi mızraksı, sivri. Korolla sarı, 30-40 mm çapta, tüp 2.5-3.5 mm, şeffaf salgı organsız, dış tarafta yıldız-sık yumuşak tüylü, stamenler 5, anterler böbreksi, filamentler genişlemiş ve aşağıda birleşik, anterlere kadar beyazımsı sarı yünlü. Kapsül geniş oval, 6-7 $\times$ 5-6 mm, yıldız-sık yumuşak tüylü.

Habitat: *Quercus* bodur ormanı, çam ormanı, bozkır, kireçli kayalar, harabeler, terk edilmiş alanlar; deniz seviyesinden 1800 m'ye kadar.

Çiçeklenme dönemi: Mayıs – Ağustos.

Bulunduğu yerler: A2(A) Bilecik, A3 Ankara, A4 Çankırı, A5 Amasya, B1 İzmir, B2 Manisa, B3 Konya, B4 Konya, B6 Sivas, B7 Malatya, C1 İzmir, C2 Denizli, C3 Antalya, C3 Antalya, C4 Konya, C5 Adana, C6 Gaziantep.

Kullanılış ve etki: -

Verbascum pycnostachyum Boiss. & Heldr.
(Scrophulariaceae) 05E014

Sinonimleri: *V. Lycium*.

Mahalli adı: Sığır kuyruğu.

Kullanılış amacı: Karaciğer büyümesine, yağlanmasına ve prostata karşı aç karna sabah 1 fincan içilir.

Kullanım şekli: Yaprak ve çiçekleri dekoksasyon halinde kullanılır.

Tanım: 2 yıllık, 40-120 cm. Örtü tüyü devamlı, yoğun olarak beyaz keçemsi, salgı organsız. Gövde kuvvetli, silindirik, çok sayıda dallı. Tabandaki yapraklar ters ovalden dikdörtgensel-eliptiğe kadar, 6-20×2-8 cm, belli belirsiz küçük oymalıdan tam'a , yaprak sapı kanatlı, 5cm'e kadar; gövde yaprakları yoğun, çok dallanmış, ± eksen, 2-7 çiçek kümeli kayıcı braktelerle genişçe kanatlı. Brakteler geniş oval tepede birden daralmış ve uzamıştan kuyrukluya kadar, kayıcı. Küçük çiçek sapları yok veya 2mm'ye kadar, kayıcı. Brakteoller mızraksı. Kaliks 5-9 mm, loblar oval-üçgensel, tepede birden daralmış ve uzamış. Korolla sarı, 20-25 mm çapında, şeffaf salgı organlı, dış yüzeyde sık yumuşak tüylü. Stamenler 5, anterler böbreksi, filamentler anterlere kadar beyazımsı sarı yünlü. Kapsül geniş ovalden küremsiye, 5-6×4-5 mm, sık yumuşak tüylü, çıplaklaşan.

Habitat: Bozkır, kireçli yamaç, terkedilmiş alan, 370-2000m.

Çiçeklenme dönemi: Haziran – Eylül.

Bulunduğu yerler: A2(A) Bursa, C2 Denizli, C2/3 Antalya, C3 Antalya, C4 Konya, C5 Niğde.

Kullanılış ve etki: -

Viscum album L.

(Loranthaceae) 05A006 05C016 05D001

Mahalli adı: Gövelek, ökse otu, gövem.

Kullanılış amacı: Tansiyon düşürücü, damar açıcı, şeker düşürücü olarak, kanser, basur ve astım tedavilerinde kullanılır.

Kullanım şekli: Yapraklı dalları dekoksiyon, infüzyon, toz halinde, su ile maserasyon hazırlanarak kullanılır.

Tanım: Gövde dallanmış, 80 cm'e kadar. Yapraklar 2.5-5-7(-8) cm, ters oval-dikdörtgensel, sivri, 3-5 damarlı. Çiçekler sapsız, 3-5 çiçekli demetli. Periant 4-parçalı: erkek perigonlar 4-5 mm, oval, sivri; dişi perigonlar 0.5-0.75 mm, üçgensel-sivri meyve 1cm, beyaz veya sarı, küremsi veya armut şeklinde.

Habitat: Çeşitli ağaçlar üzerinde, 300-2000m.

Çiçeklenme dönemi: Mart – Haziran.

Bulunduğu yerler: A1(E) Kırklareli, A1(A) Balıkesir, A3 Bolu, A4 Kastamonu, A5 Çorum, A8 Çoruh, B1 İzmir, B2 Bilecik, B3 Isparta, B4 Ankara, C2 Afyon, C3 Isparta.

Kullanılış ve etki: Meyve ve yapraklı dallar kabız, idrar artırıcı, kusturucu, kuvvet verici ve tansiyon düşürücü olarak kullanılır. Bilhassa infüzyon (%1-2) günde 2-3 bardak halinde kullanılır ⁷. Tüm bitki ve yaprakları haricen romatizmal ağrı ¹⁰⁷ ve kesiklerin tedavisinde, dahilen mide ağrılarına karşı kullanılır. Bitki yutularak diareye karşı, dekoksiyonu dahilen hemoroid tedavisinde, prostata ve idrar güçlüğüne karşı kullanılır ^{28,33,38,83,107}. Bitki her derde devadır ¹¹³.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Halk ilâcı araştırmaları son yıllarda ilâca giden yolda en önemli araştırmalar olarak kabul edilmektedir ^{47,48}. Bu çalışmalar halk ilâcı olarak kullanılan bitkilerin ayrıntılı kullanılış şekillerinin tespit edilmesi yani “envanter” çalışmaları ile başlar. Envanter çalışmaları, daha sonra yapılacak olan bilimsel biyolojik aktivite ve kimyasal çalışmaların başlangıcı olması bakımından son derece önemlidir.

Türkiye’nin halk ilâçları bakımından oldukça zengin kaynaklara sahip bir ülke olması ve halk ilâçlarının değerlendirilmesinin önem kazanması pek çok araştırmacının dikkatini çekmiş ve halk ilâçlarını değişik açılardan inceleyen çalışmalar yapılmıştır ^{13,19,20,30,34-36,42,45,69,96,97,103,104}. Halk ilâcı envanter çalışmalarında en akılcı yöntem, bilgilerin doğrudan kullanıcılardan özel mülakat tekniği ile, karşılıklı görüşülerek alınmasıdır. Başka yollarla sağlanan bilgi ve materyal bilimsel olarak sağlıklı bir bilgi sayılamaz.

Araştırmamız esnasında halk ile doğrudan temas edilmiş ve Farmakognozi alanında uzmanlaşmış araştırmacıların kullanmış oldukları özel mülakat tekniği ile bilgiler doğrudan kullanıcılardan temin edilmiştir. Daha sonra kullanılan bitkilerin doğadan fotoğrafları çekilmiş, herbaryum örnekleri toplanmış ve bu örnekler doğru bir şekilde tayin edilerek bilimsel isimlendirilmeleri yapılmıştır. Saha çalışmalarımızın sonunda Konya ve çevresinde araştırılan bölgelerde 99 adet halk ilâcı kaydı tespit edilmiştir (Tablo1). Bazı bitkiler için

birden fazla kayda rastlanmış, sonuç olarak 34 familyaya ait 72 farklı bitkinin halk ilâcı olarak değişik amaçlarla kullanıldığı belirlenmiştir (Tablo 2a-e).

Tablo 2a: Konya Yöresi'nde halk ilâcı olarak kullanılan bitkiler

Familiya Adı	Bitki Adı	Mahalli Adı	Kullanılan Kısım	Hazırlama Şekli	Kullanım Amacı	Yer
Aristolochiaceae	<i>Aristolochia maurorum</i> L.	Gangurdak	Tohum	D, İ, Y	Nefes darlığı ve soğuk algınlığında	6
Aspadiaceae	<i>Ceterach officinarum</i> DC.	Altınotu	Herba	D, İ	İdrar yolu iltihabı, prostata karşı, afrodizyak olarak	5
Aspidaceae	<i>Dryopteris pallida</i> (Bory) Fomin.	Eğrelti otu	Herba	D, İ	Tansiyon düşürücü olarak	3
Berberidaceae	<i>Berberis crataegina</i> DC.	Karamık ağacı	Kök	D (damlatılarak)	Göz ağrılarına karşı	5
Boraginaceae	<i>Anchusa undulata</i> L.	Siğir dili	Kök	yaraya sürülerek	Kapanmayan yaralarda	5
		Ballıbaba, Siğir dili	Herba	D, İ, Y	Prostat tedavisinde	5
	<i>Echium italicum</i> L.	Topalomar otu	Herba	Haşlayarak, buğday unu ile lapa yapılıp sarılarak	Yara tedavisinde	9
Campanulaceae	<i>Asyneuma linifolium</i> (Boiss.&Heldr.) Bornm.	Daş otu	Herba	D, İ, Y	Mide, gastrit ve ülser tedavilerinde	3
	<i>Campanula lyrata</i> Lam.	Hardal	Tohum	D (arpa ile karıştırılıp sırta sürülerek)	Zatüre ve bronşite karşı	6
Caryophyllaceae	<i>Herniaria glabra</i> L.	Sabun otu	Herba	Y	İshal yapar	5
	<i>Herniaria micrantha</i> A. K. Jackson & Turrill.	Sabun otu	Herba	Y	İshal yapar	5
Chenopodiaceae	<i>Beta trigyna</i> Waldst. & Kit	Evelek	Herba	Y	Kabızlık, barsak hastalıklarında	4
Cistaceae	<i>Cistus laurifolius</i> L.	Karakan otu	Herba	D, İ, arpa kepeği ile lapa yapılıp sürülerek	Romatizma tedavisinde	5
		Yavşancıl, Tistüs, Karakan yaprağı	Yaprak	D, İ	Tansiyon düzenleyici olarak	5
Compositae (Asteraceae)	<i>Achillea biebersteinii</i> Afan.	Ayvadene, Doğumparça otu	Herba	D, İ, Y	Mide şişkinliği ve rahatsızlıklarında	5
	<i>Achillea setacea</i> Waldst.&Kit.	Ayvadene, Ayvabala	Herba	D, İ, Y	Kolesterol, şeker hastalığı, karın ağrılarında	2,3
	<i>Achillea teretifolia</i> Willd.	Civan perçemi, Ayvadene	Herba	D, İ	Kadın hastalıkları ve adet düzensizliklerine karşı	8
	<i>Achillea willhelmsii</i> C. Koch	Tavuk kığı	Herba	D, İ	Karın ağrıları ve kanlı ishale karşı	9
		Gavur çovani	Herba	Sarılarak	Antiseptik ve epitelize olarak	6
		Ayvadene	Herba	D, İ (süte karıştırılarak)	Bebek gazlarına karşı	1

D: Dekoksiyon, İ: İnfüzyon, M: Maserasyon, Y: Yenilerek, 1-Hüyük-Merkez-Çamlıca köyü, 2-Beyşehir-Akçabelen Kasabası, 3-Derebucak-Merkez, 4- Ilgın-Mecidiyeköy, 5- Akşehir-Cankurtaran Köyü, 6-Karapınar, Yeşilyurt Kasabası, 7-Emirgazi-İkizli Köyü, 8-Hadim-Dedemli kasabası -Yalınçevre Köyü, 9-Çihanbeyli-Merkez- İnsuyu köyü- Pınarbaşı köyü-Üzerliktepe Mah.

Tablo 2b: Konya Yöresi'nde halk ilâcı olarak kullanılan bitkiler

Familiya Adı	Bitki Adı	Yerel Adı	Kullanılan Kısım	Hazırlama Şekli	Kullanım Amacı	Yer
Compositae (Asteraceae)	<i>Artemisia absinthium</i> L.	Acı yavşan, Pelin otu	Herba	M (Alkollü)	Şeker hastalığına karşı	8
		Acı yavşan, Koyun otu	Herba	D, i	Şeker hastalığı, basura karşı	1,8
		Acı yavşan	Kök	Kök suyu emilir	Karın ağrılarında	8
	<i>Artemisia santonicum</i> L.	Acı yavşan, Yavşan	Kök	D, i	Karın ağrılarında, yara iyi edici olarak	4
	<i>Calendula arvensis</i> L.	Acı yavşan	Yaprak	D, i	Şeker hastalığına karşı	9
	<i>Helichrysum plicatum</i> DC. ssp. <i>Plicatum</i>	Ayniseta, Portakal nergizi	Yaprak, Çiçek	Pomat (Zeytinyağı ile)	Egzema, mantar hastalıklarında	8
	<i>Centaurea solstitialis</i> L.	Cimcim diken	Reseptakulum	Y	Ani karın ağrısına karşı	3
	<i>Helichrysum plicatum</i> DC. ssp. <i>Plicatum</i>	Mantuvar otu, Altın otu	Çiçek	D, i	Böbrek taşı dökücü, böbrek iltihabı, kolesterol, şeker hastalığına karşı	3, 5, 8
	<i>Onopordum anatolicum</i> (Boiss.) Eig.	Kangal	Tohum	D, i	Böbrek hastalığı tedavisinde	9
	<i>Ecballium elaterium</i> (L.) A. Rich	İt keleş	Meyve	Suyu burna çekilerek, sütü içilerek	Sıtma, nezle, grip ve iltihaba karşı	4, 7
Cupressaceae	<i>Juniperus oxycedrus</i> L.	Pardı üzümü, Andız meyvesi	Meyve	Lapa (Süt ile), D, i	Karın ağrıları, iç hastalıkları, göğüs tutulması, nefes darlığına karşı ve tansiyon düzenleyici olarak	1, 5
	<i>Juniperus sabina</i> L.	Ardıç çekirdeği	Tohum	Lapa	Yakı olarak	5
Equisetaceae	<i>Equisetum hyemale</i> L.	Gilik üzümü	Meyve	Lapa (Süt ile)	Karın ağrıları, iç hastalıklarına karşı	1
	<i>Equisetum hyemale</i> L.	Ulam otu, Kırkkilit otu	Herba	D	İdrar yolu hastalıkları, kum ve sistitte	1
Euphorbiaceae	<i>Euphorbia macroclada</i> Boiss.	Sütleşen	Sütü	Sütü kurutulup yutulur, egzamada haricen, dahilen	Basur ve egzamaya karşı, temre tedavisinde	9,6
<i>Fumariaceae</i>	<i>Fumaria officinalis</i> L.	Şahtere otu, Tütün otu	Herba	D, i	Egzema, karaciğer rahatsızlıkları ve kaşıntıya karşı	8

D: Dekoksiyon, İ: İnfüzyon, M: Maserasyon, Y: Yenilerek, 1-Hüyük-Merkez-Çamlıca köyü, 2-Beyşehir-Akçabelen Kasabası, 3-Derebucak-Merkez, 4- Ilgın-Mecidiyeköy, 5- Akşehir-Cankurtaran Köyü, 6-Karapınar, Yeşilyurt Kasabası, 7-Ermişköy-Kızıllı Köyü, 8-Hadim-Dedemil Kasabası - Yalıncı Köyü, 9-Cihanbeyli-Merkez- İnsuyu köyü- Pınarbaşı köyü-Üzerliktepe Mah.

Tablo 2c: Konya Yöresi'nde halk ilâcı olarak kullanılan bitkiler

Familiya Adı	Bitki Adı	Yerel Adı	Kullanılan Kısım	Hazırlama Şekli	Kullanım Amacı	Yer
Graminae	<i>Cynodon dactylon</i> L. Pers.	Ayrık otu	Kök	D, i	Prostat ve kısırlık tedavisinde, idrar söktürücü, böbrek taşı dökücü, damar yumuşatıcı ve gaz giderici olarak	9, 8, 7
Hypericaceae (Guttiferae)	<i>Hypericum perforatum</i> L.	Su kantaronu	Çiçek	D	Mide hastalıkları ve strese karşı	8
		Sarı kantaron	Herba	D, i	Mide ağrılarında	1
		Sarı kantaron	Herba	M (Zeytinyağı ile)	Antiseptik olarak haricen	5
		Sarı kantaron	Herba	Pomat (Zeytinyağı ile)	Yara, yanık ve pişiklere sürülür	3
Labiales (Lamiaceae)	<i>Hypericum scabrum</i> L.	Kantaron	Çiçek	D	Mide hastalıkları ve strese karşı	8
		Kantaron	Çiçek	M (Zeytinyağı ile)	Antiseptik, pansuman yaparken	5
	<i>Melissa officinalis</i> L.	Oğlan otu	Herba	D, i	Kolesterol, tansiyon düşürücü	1
	<i>Mentha spicata</i> L.	Yarpız, Dağ nanesi	Herba	D, i	Hazımsızlık ve bulantıya karşı	8
	<i>Phlomis armeniaca</i> Willd.	Şalba	Herba	D, i	Beşin tümörü, kanser tedavisinde, antiseptik ve yara iyi edici	4, 8
	<i>Salvia aethiophis</i> L.	Karakoyun teği	Herba	D, i	Nefes darlığı, kalp hastalıklarında	7
	<i>Satureja cuneifolia</i> Ten.	Kekik	Herba	D, i	Tansiyon, kolesterol düşürücü ve zayıflama amaçlı	8
	<i>Sideritis libanotica</i> Labill.	Dağ otu, Gevreğen	Herba	D, i	Boğaz enfeksiyonu ve gribal enfeksiyonlara karşı	1, 3
	<i>Teucrium chamaedrys</i> L.	Bodur mahmut, Cüce mahmut	Herba	D, i, Y	Mide yanması, basur, karın ağrısı, ishale karşı	4, 5
	<i>Teucrium polium</i> L.	Davar otu, oğlan otu	Herba	D, i, Y	Karın ağrılarında karşı, mide ve bağırsak çalıştırıcı olarak	5
	<i>Thymus leucoibrium</i> Hausslan & Velen	Kekik	Herba	D, i	Karın ağrısı, soğuk algınlığında	4, 5
	<i>Thymus sipyleus</i> Boiss.	Kekik	Herba	D, i, Y, Buğu	Sinüzit tedavisinde, baş, mide ve karın ağrılarında	9
	<i>Thymus zygoides</i> Griseb. var. <i>Lycaonicus</i>	Kekik	Herba	D, i	Karın ağrısı, şeker hastalığı, soğuk algınlığı ve gripte	6, 7

D: Dekoksiyon, I: İnfüzyon, M: Maserasyon, Y: Yenilerek, 1-Hüyük-Merkez-Çamlıca köyü, 2-Beyşehir-Akçabelen Kasabası, 3-Derebucak-Merkez, 4- Ilgın-Mecidiyeköy, 5- Akşehir-Cankurtaran Köyü, 6-Karapınar, Yeşilyurt Kasabası, 7-Emirgazi-İkizli Köyü, 8-Hadim-Dedemli kasabası -Yalıncı Köyü, 9-Çiğirli-Merkez- İnsuyu köyü- Pınarbaşı köyü-Üzerliktepe Mah.

Tablo 2d: Konya Yöresi'nde halk ilâcı olarak kullanılan bitkiler

Familiya Adı	Bitki Adı	Yerel Adı	Kullanılan Kısım	Hazırlama Şekli	Kullanım Amacı	Yer
Leguminosae	<i>Robinia pseudoacacia</i> L.	Akasya	Çiçek	D, İ	Astım ve bronşite karşı	5
	<i>Asragalus tmoleus</i> Boiss.	Geven	Kök sakızı	Çiğnenerek	Bademcik iltihaplarında	9
	<i>Lotus aegaeus</i> (Grıs.) Boiss.	Kurtlu otu	Herba	Sarılarak	Yaralarda iltihap dağıtıcı olarak	6
	<i>Lupinus varius</i> L.	Termiye	Tohum	Kahve şeklinde, olmamış hali yutulurak	Şeker hastalığına ve hayvan parazitlerine karşı	4, 5
	<i>Melilotus officinalis</i> (L.) Desr.	Taş yoncası	Çiçekler	D, İ	İdrar artırıcı olarak	8
Loranthaceae	<i>Viscum album</i> L.	Gövelek (ladin ağacı üzerinde)	Herba	İ	Tansiyon düşürücü	8
		Ökse otu	Meyve	M (Su ile)	Damar açıcı, şeker düşürücü olarak	1
		Gövm (armut ağacı üzerinde)	Çiçek	D, İ	Damar açıcı olarak, basur tedavisinde	7
		Göven (kuşburnu üzerinde)	Herba	D, İ	Astım tedavisinde	8
	<i>Alcea pallida</i> Waldst. & Kit.	Alakurtaran	Herba	D, İ	Diş eti iltihabına (nevazile) karşı	6
Malvaceae	<i>Malva neglecta</i> Wallr.	Ebegümeci	Herba	D, İ, Lapası yaraya sarılır	İltihap sökücü olarak	8
		Ebegümeci	Herba	D, İ	Göğüs yumuşatıcı, bademcik iltihaplarına karşı	1,3
Moraceae	<i>Morus nigra</i> L.	Karadut	Meyve	Reçeli, kendisi ağız içinde gezdirilerek	Ağız yaralarına karşı	5
Papaveraceae	<i>Glaucium leiocarpum</i> Boiss.	Övendere lalesi	Çiçek	D, İ	Karaciğer rahatsızlıklarına karşı	8
Plantaginaceae	<i>Plantago lanceolata</i> L.	Bağcı yaprağı Kırkdamar otu	Herba	D, İ, Sarılarak	Çıban açıcı, astım, sinir hastalıklarına karşı	4, 5
	<i>Plantago major</i> L.	Sinir otu	Herba	D, İ	Sakinleştirici olarak	1, 2,3
Plumbaginaceae	<i>Plumbago europea</i> L.	Serkel otu	Kök	Kökünün özü dişe damlatılarak	Diş ağrılarına ve iltihaba karşı	7
Polygonaceae	<i>Rumex crispus</i> L.	Labada	Herba	D, İ	İshal tedavisinde	8
	<i>Rumex tuberosus</i> L.	Kuzu kulağı	Herba	Lapa (sirke ile)	Temre tedavisinde	5

D: Dekoksiyon, İ: İnfüzyon, M: Maserasyon, Y: Yenilerek, 1-Hüyük-Merkez-Çamlıca köyü, 2-Beyşehir-Akçabelen Kasabası, 3-Derebucak-Merkez, 4- Ilgın-Mecidiyeköy, 5- Akşehir-Cankurtaran Köyü, 6-Karapınar, Yeşilyurt Kasabası, 7-Emirgazi-İkizli Köyü, 8-Hadim-Dedemli kasabası -Yalıncı köyü, 9-Cihanbeyli-Merkez- İnsuyu köyü- Pınarbaşı köyü-Üzerliktepe Mah.

Tablo 2e: Konya Yöresi'nde halk ilâcı olarak kullanılan bitkiler

Familiya Adı	Bitki Adı	Yerel Adı	Kullanılan Kısım	Hazırlama Şekli	Kullanım Amacı	Yer
Rosaceae	<i>Crataegus aronia</i> (L.) Bosc. Ex DC. var. <i>aronia</i>	Aliç	Meyve Çiçek	D, i	Şeker hastalığına karşı, mide ağrısında	1, 4, 5
	<i>Rosa canina</i> L.	Kuşburnu	Meyve	D, i	Nezleye, Şeker hastalığına, nefes darlığına karşı	4, 6, 8
	<i>Rubus canascens</i> DC.	İtburnu	Meyve	D, i	Astım, broşite karşı	9
Rubiaceae	<i>Galium verum</i> L.	Yoğurt otu	Yaprak	D, i	Cilt kanseri tedavisinde, astım ve üre için kullanılır	1, 3
	<i>Rubia tinctorum</i> L.	Boya otu	Kök	Üzüm ile dövülerek	Prostat tedavisinde	8
Scrophulariaceae	<i>Verbascum glomeratum</i> Boiss.	Siğir kuyruğu	Çiçek	D, i	Basur tedavisinde	4
	<i>Verbascum pycnactachyum</i> Boiss. & Heldr.	Siğir kuyruğu	Yaprak	D	Karaciğer büyümesi, yağlanması ve prostata karşı	9
	<i>Styrax officinalis</i> L.	Ayva yaprağı	Yaprak	D	Şeker hastalığı, nefes darlığına karşı	9
Thymelaeaceae	<i>Daphne oleoides</i> ssp. <i>oleoides</i> Schreber	Develek otu	Yaprak	Yakı	Romatizma tedavisinde	5
Umbelliferae (Apiaceae)	<i>Foeniculum vulgare</i> Miller.	Anason (kirazdene)	Meyve	D, i	Karın ağrısına karşı	6
	<i>Turgenia latifolia</i> (L.) Hoffm.	Su pıtrağı	Herba	Lapa	Romatizma tedavisinde diz suyunu akıtmak için	8
Urticaceae	<i>Urtica dioica</i> L.	Isırgan	Herba	D, i, lapa (bal ile) (ilaba)	Romatizma için mafsallarda	1
	<i>Urtica pilulifera</i> L.	Isırgan	Herba	D, i, Y, Lapa	Bronşit, prostat, kanser, sarılık ve romatizma tedavilerinde ve itihap dağıtıcı olarak	1, 9
Zygophyllaceae	<i>Peganum harmala</i> L.	Üzerlik	Tohum	D, i, Y	Mide, karın, baş ağrıları, tansiyon ve bebek gazlarına karşı	9
	<i>Tribulus terrestris</i> L.	Çoban çökere, Demir diken	Diken, Tohum	D, i, diken yakılıp tozu hayvansal yağla karıştırılıp sürülerek	İltihap dağıtıcı olarak, yara ve çibanlara karşı	6
		Demir diken	Herba, Tohum	D, i	Damar açıcı, böbrek iltihaplarına karşı	6, 7

D: Dekoksiyon, I: Infüzyon, M: Maserasyon, Y: Yenilerek, 1-Hüyük-Merkez-Çamlıca köyü, 2-Beyşehir-Akçabelen Kasabası, 3-Derebucak-Merkez, 4- Ilgın-Mecidiyeköy, 5- Akşehir-Cankurtaran Köyü, 6-Karapınar, Yeşilyurt Kasabası, 7-Emirgazi-Ikizli Köyü, 8-Hadim-Dedemli kasabası -Yalıncı köyü, 9-Cihanbeyli-Merkez- İnsuyu köyü- Pınarbaşı köyü-Üzerliktepe Mah.

Konya Yöresi'nde halk ilâcı olarak kullanıldığı tespit edilen bitkilerin familyalara göre dağılımı Tablo-3'de gösterilmiştir.

Tablo 3: Konya Yöresi'nde halk ilâcı olarak kullanılan bitkilerin familyalara göre dağılımı

Familya Adı	Bitki sayısı	Familya Adı	Bitki sayısı
Aristolochiaceae	1	Labiatae	11
Aspenciaceae	1	Leguminosae	5
Aspidaceae	1	Loranthaceae	1
Berberidaceae	1	Malvaceae	2
Boraginaceae	2	Moraceae	1
Campanulaceae	2	Papaveraceae	1
Caryophyllaceae	2	Plantaginaceae	2
Chenopodiaceae	1	Plumbaginaceae	1
Cistaceae	1	Polygonaceae	2
Compositae	10	Rosaceae	3
Cucurbitaceae	1	Rubiaceae	2
Cupressaceae	2	Scrophulariaceae	2
Equisetaceae	1	Styracaceae	1
Euphorbiaceae	1	Thymelaeaceae	1
Fumariceae	1	Umbelliferae	2
Gramineae	1	Urticaceae	2
Hypericaceae	2	Zygophyllaceae	2

Tablo 3'den de anlaşılacağı gibi Labiatae (11) ve Compositae (10) familyası bitkilerinin halk ilâcı olarak yaygın bir şekilde kullanıldığı görülmektedir.

Halk ilâcı olarak kullanılan bitkiler farklı şekillerde hazırlanarak kullanılmaktadır (Tablo 4). Bitkiler çoğunlukla dekoksiyon (62) ve infüzyon (56) şeklinde hazırlanarak kullanılmaktadırlar. Bitkilerin hiçbir işleminden geçirilmeden doğrudan yenilerek (19) veya haricen (6) kullanıldığı da görülmektedir. Bazen de kullanılacak bitki ya maserasyon şeklinde hazırlanmakta ya da lapa haline getirildikten sonra haricen kullanılmaktadır.

Araştırmamız sırasında, Konya ve çevresinde bitkiler en çok mide barsak rahatsızlıkları (16), üriner sistem rahatsızlıkları, solunum yolu hastalıkları (15) ve karın ağrısı (14) gibi günlük rahatsızlıklara karşı kullanıldığı tespit edilmiştir. Bunun yanında Kalp–damar hastalıkları (11) ve iltihaplanmaya karşı (10) da çok sayıda bitkinin kullanıldığı tespit edilmiştir. (Tablo 5). Konya yöresinde

kullanılan bitkilerin kullanım amaçlarına göre sınıflandırılması ekte dizin halinde gösterilmiştir.

Tablo 4: Konya Yöresi'nde halk ilâcı olarak kullanılan bitkilerin hazırlanma şekilleri

Hazırlanma şekli	Bitki sayısı
Dekoksiyon	62
İnfüzyon	56
Doğrudan Dahilen	19
Lapa halinde	11
Maserasyon	7
Doğrudan Haricen	6
Buğu halinde	1

Tablo 5: Konya ve çevresinde çeşitli rahatsızlıklara karşı kullanılan bitki sayıları

Kullanım amacı	Kullanılan bitki sayısı
Mide- barsak hastalıklarına karşı	16
Üriner sistem rahatsızlıklarında	16
Solunum yolları rahatsızlıklarına karşı	15
Karın ağrılarına karşı	14
Kalp – damar hastalıklarına karşı	11
İltihaplanmaya karşı	10
Şeker hastalığına karşı	9
Yara iyi edici olarak	8
Cilt hastalıklarında	7
Ağrılara karşı	6
Romatizmal hastalıklarda	6
Antiseptik olarak	4
Sakinleştirici olarak	4
Soğuk algınlığına karşı	3
Kansere karşı	3
Karaciğer rahatsızlıklarına karşı	3
Kadın hastalıklarında	2
Sıtmaya karşı	1
Zayıflamak amacıyla	1

Araştırmamızın sonunda halk ilâcı olarak kullanıldığı tespit edilen bitkilerden, 13 tanesinin Türkiye’de halk ilâcı olarak kullanıldığı ilk kez bu araştırma ile ortaya konmuştur (Tablo 6).

Civanperçemi ve ayvadene ismiyle bilinen *Achillea teretifolia* bitkisinin çiçekli toprak üstü kısımları dekosiyon veya infüzyon şeklinde hazırlanarak kadın hastalıkları ve adet düzensizliklerine karşı kullanılmaktadır. *Anchusa undulata* bitkisi Sığır dili ve ballıbaba isimleriyle bilinmektedir. Bitkinin kökleri kapanmayan yaraları iyileştirmek amacıyla yaraya sürülerek kullanılmaktadır, herbası ise dekoksiyon ve infüzyon şeklinde hazırlanarak prostat tedavisinde kullanılmaktadır. *Astragalus tmoleus* geven ismiyle bilinmekte ve köklerinden elde edilen sakız bademcik iltihaplarına karşı çiğnenerek kullanılmaktadır.

Konya yöresinde halk ilâcı olarak kullanıldığı yeni tespit edilen bir başka tür ise *Asyneuma linifolium*'dur. Daş otu yöresel ismiyle bilinen bitkinin herbası dekoksiyon ve infüzyon şeklinde hazırlanarak veya doğrudan yenilerek midedeki ülser ve gastritin tedavisinde kullanılmaktadır. *Campanula lyrata* türünün tohumlarından hazırlanan dekoksiyon içilerek veya bitkinin taze toprak üstü kısımları arpa ile lapa haline getirilip sırtı sürelererek zatüre ve bronşite karşı kullanılmaktadır. *Dryopteris pallida* türü halk ilâcı olarak kullanıldığı ilk kez belirlenen başka bir bitkidir. Topraküstü kısımları dekoksiyon ve infüzyon şeklinde hazırlanmakta ve yüksek tansiyona karşı kullanılmaktadır. Araştırmamız sırasında halk ilâcı olarak kullanıldığını tespit ettiğimiz her iki *Herniaria* türünde (*H. glabra* ve *H. micrantha*) toprak üstü kısımları sabun otu adı ile bilinmekte ve kurutulup toz edildikten sonra kabızlığa karşı yutularak kullanılmaktadır. Bu türlerde *H.glabra*'nın daha önceki çalışmalarda halk ilâcı olarak kullanıldığı tespit edilmiştir ⁷. *H. micrantha*'nın halk ilâcı olarak kullanıldığı ilk kez bu araştırma ile kayıt altına alınmıştır. *Lotus aegaeus* bitkisinin herbası kurtlu otu ismiyle bilinmekte ve yaraların üzerine sarılarak enflamasyona karşı kullanılmaktadır. *Lupinus varius* tohumları kahve şeklinde kavrulmakta ya da ham halde doğrudan yutularak şeker hastalığına karşı ve parazitlere karşı kullanılmaktadır. *Thymus leucoibrum* türünün topraküstü kısımları dekosiyon ve infüzyon şeklinde hazırlanmakta ve karın ağrısı ile soğuk algınlığına karşı kullanılmaktadır. *Turgenia latifolia* bitkisinin herbası lapa şeklinde hazırlanmakta ve dizlerdeki romatizmal rahatsızlıkların tedavisinde kullanılmaktadır. Konya Yöresi'nde, sığır kuyruğu olarak bilinen *Verbascum glomeratum* çiçeklerinden hazırlanan dekoksiyon ve infüzyon hemoroit

tedavisinde içilerek kullanılmaktadır. *Verbascum pycnostachyum* türü de sığır kuyruğu ismiyle bilinmekte ve yaprakları dekoksiyon halinde hazırlanarak karaciğer büyümesi , yağlanması yanı sıra prostata karşı sabahları 1 fincan içilerek kullanılmaktadır(Tablo 6).

Literatür araştırmalarımızın sonucunda halk ilâcı olarak kullanıldığı ilk kez belirlenen bu 13 bitkinin yanında, halk ilâcı olarak kullanıldığını tespit ettiğimiz bitkilerden 23 tanesinin kullanım amacının daha önce yapılan halk ilâcı saha çalışmalarında ^{1,21,25,26,28,33,43,69,70,83,84,87,88,93,106,107,110,113-115} Anadolu'nun farklı bölgelerindeki kullanılış amacıyla aynı olduğu belirlenmiştir. Yirmi beş bitkinin ise halk ilâcı olarak farklı amaçlarla kullanıldığı belirlenmiştir. Konya yöresinde kullanılan 11 bitkinin Konya yöresindeki kullanım amacının yanında farklı amaçlarla da kullanıldığı görülmektedir.

Tablo 6: Konya Yöresi'nde halk ilâcı olarak kullanıldığı ilk defa tarafımızdan tespit edilen türler

Latince Adı	Mahalli Adı	Kullanım Amacı
<i>Achillea teretifolia</i> Willd.	Civanperçemi, ayvadene	Kadın hastalıkları ve adet düzensizliklerine karşı
<i>Anchusa undulata</i> L.	Sığır dili, Ballıbaba	Prostat tedavisinde ve kapanmayan yaralar için
<i>Astragalus tmoleus</i> Boiss.	Geven	Bademcik iltihaplarının tedavisinde
<i>Asyneuma linifolium</i> (Boiss. & Heldr.) Bornm.	Daş otu	Mide, ülser ve gastrit tedavisinde
<i>Campanula lyrata</i> Lam.	Hardal	Zatüre ve bronşite karşı
<i>Dryopteris pallida</i> (Bory.) Fomin.	Eğrelti otu	Tansiyon düşürücü olarak
<i>Herniaria micrantha</i> A. K. Jackson & Turrill.	Sabun otu	Kabızlığa karşı kullanılır
<i>Lotus aegaeus</i> (Gris.) Boiss.	Kurtlu otu	Yaralarda iltihap dağıtıcı olarak
<i>Lupinus varius</i> L.	Termiye	Şeker hastalığına karşı, hayvan parazitlerine karşı
<i>Thymus leucoibrium</i> Hausslan & Velen	Kekik	Karın ağrısı ve soğuklama tedavisinde
<i>Turgenia latifolia</i> (L.) Hoffm.	Su pıtırağı	Romatizma tedavisinde diz suyunu akıtmak için
<i>Verbascum glomeratum</i> Boiss.	Sığır kuyruğu	Basur tedavisinde
<i>Verbascum pycnostachyum</i> Boiss. & Heldr.	Sığır kuyruğu	Karaciğer büyümesine, yağlanmasına ve prostata karşı

Konya yöresinde termiye ismiyle bilinen *Lupinus varius* bitkisinin şeker hastalığına karşı kullanıldığı ilk kez tarafımızdan belirlenmiştir. Literatür kayıtlarında ise *Lupinus albus* tohumlarının Konya yöresinde aynı amaçlarla kullanıldığı bildirilmektedir ^{7,44}. Bölgede kültürü yapılan ve halk tarafından yaygın olarak bilinen tür daha ziyade *Lupinus albus*'tur. Dış görünüşlerinin benzerlikleri nedeniyle her iki tür birbiri yerine halk tarafından kullanılabilir.

Tablo 2 a da görüldüğü gibi *Achillea* cinsi dört tür ile (*A. biebersteinii*, *A. setacea*, *A. teretifolia*, *A. willhelmsii*) yörede en çok kullanılan bitkidir. Bu türlerden *A. biebersteinii*, *A. setacea*, *A. willhelmsii*'nin daha önce yapılan araştırmalarda halk arasında kullanıldığı tespit edilmiştir ^{26,38,83,87,113}. *A. teretifolia* türünün ise ülkemizde halk ilâcı olarak kullanıldığı'da ilk kez bu çalışma ile ortaya konulmuştur. Konya civarında kullanılan *Achillea* türlerinin hepsi "ayvadene" yöresel ismi ile bilinmekte ve morfolojik özelliklerinin benzerliği nedeniyle halk arasında birbirlerinin yerine kullanılabilir. *A. teretifolia* türünde ilk kez halk ilâcı olarak kullanıldığının belirlenmesi halkın bu türleri birbirlerinin yerine kullanmasından kaynaklanan bir karışıklığın sonucu olabileceğini düşünmekteyiz.

Diğer taraftan daha önce Konya ili halk ilâçları ile ilgili yapılmış olan bir araştırmada ⁴⁴ Konya-Merkez, Karaman, Ereğli, Ermenek ve Akşehir'den temin edilen 43 bitki örneğiyle çalışılmıştır. Fakat bu çalışmada halk ilâcı saha çalışmalarında uygulanan en etkili metod olan mülakat tekniği kullanılmamıştır. Bilgiler doğrudan halktan ve kullanıcılardan alınmamıştır. Dolayısıyla elde edilen bilgilerin güvenilirliği tartışmalıdır.

Yine bu çalışmada incelenmiş olan 37 bitkiden 7 tanesi bugün Karaman sınırları içindeki bölgeden elde edildiği için Konya yöresine ait olan 29 bitki örneği bulunmaktadır. Bu sayı Türkiye'nin yüz ölçümü bakımından en büyük ili ve önemli bir kültür merkezi olan Konya için son derece yetersizdir. Aynı çalışmada halk ilâcı olarak kullanıldığı tespit edilen bitkilerden 12 tanesi bizim araştırmamızda da tespit edilmiştir. Diğer 25 bitki ise bizim araştırmamız esnasında tespit edilememiştir. Diğer taraftan her iki araştırma

karşılaştırıldığında aynı cinse ait farklı türlerin halk arasında kullanıldığı belirlenmiştir. Örneğin *Malva*, *Thymus*, *Achillea*, *Lupinus*, *Euphorbia*, *Sideritis*, *Mentha*, *Equisetum* cinslerine ait farklı türler her iki çalışmada aynı isimle bulunmaktadır. Bu durumun başlıca sebepleri; halkın aynı cinse ait farklı türlere aynı Türkçe ismi vermesi veya birbirine genç evrede benzeyen bitkilerin çoğu zaman aynı adlarla adlandırılmasıdır.

Konya ve civarındaki halk tarafından çeşitli amaçlar için kullanılan 72 bitki tespit edilmiştir. İlin florasında kayıtlı bitki çeşitliliğine bakıldığında zaman zaman halkın kullanmış olduğu bitki sayısı az gibi görünse de daha detaylı ve uzun süren bir çalışmanın yapılması durumunda halk tarafından kullanılan bitkilerin sayısının artacağını düşünmekteyiz. Halkın bitkilerin kullanımı ile ilgili bilgileri çoğunlukla ebeveynlerinden öğrendikleri tespit edilmiştir. Ancak özellikle ekonomik sebeplerden dolayı köylerde yaşayanların büyük ölçüde şehirlere göç etmesi ilk kullanıcılara ulaşılması hususunda önemli bir engel teşkil etmektedir. Bu nedenle etnobotanik bilgiye ulaşılabilmesi için daha yoğun ve uzun süreli çalışmaların yapılması yararlı olacaktır.

Halk tarafından bazı bitkilerin yanlış olarak kullanıldığı veya halkın eksik bilgiye sahip olduğu ve ayrıca bazı bitkiler hakkında da yeterli bilimsel verilerin olmadığı anlaşılmıştır. Diğer taraftan halk ilâcı olarak kullanıldığını tespit ettiğimiz bitkiler üzerinde morfolojik, kimyasal ve biyolojik aktivite çalışmalarının yapılması ilâca giden yolda yeni bulguların elde edilmesi açısından son derece faydalı olacaktır.

ÖZET

Araştırmamızda Konya civarında çeşitli rahatsızlıkların tedavisinde halk ilâcı olarak kullanılan bitkisel kaynaklar incelenmiştir. Araştırmamızın sonunda Konya civarında toplam 99 halk ilâcı kayıt altına alınmıştır. Bu kayıtlarda 34 familyaya ait 72 farklı bitki türünün halk ilâcı olarak kullanıldığı tespit edilmiştir. Halk ilâcı olduğu belirlenerek toplanan bitkilerin tümü tayin edilmiştir. Hazırlanan herbaryum örnekleri Gazi Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Herbaryumu'nda muhafaza edilmektedir.

Herbaryum örneklerinin tayin edilmesinden sonra Labiatae ve Compositae familyası bitkilerinin halk ilâcı olarak yaygın bir şekilde kullanıldığı görülmüştür. Konya civarında bitkiler çoğunlukla dekoksion ve infüzyonu hazırlanarak kullanılmaktadır. Bitkilerin hiçbir işlemde geçirilmeden doğrudan yenilerek veya haricen kullanıldığı da görülmektedir. Ayrıca kullanılacak bitki bazen maserasyon şeklinde bazen de lapa haline getirildikten sonra haricen kullanılmaktadır.

Konya ve çevresinde bitkiler en çok mide barsak rahatsızlıkları, solunum yolu hastalıkları ve karın ağrısı gibi günlük rahatsızlıklara karşı kullanılmaktadır. Kalp–damar hastalıkları, üriner sistem rahatsızlıkları ve iltihaplanmaya karşı da çok sayıda bitkinin kullanıldığı tespit edilmiştir.

Araştırmamızın sonunda Konya civarında halk ilâcı olarak kullanıldığı belirlenen 72 bitkiden 13 tanesinin Türkiye'de halk ilâcı olarak kullanıldığı ilk kez bu araştırma ile ortaya konmuştur. *Achillea teretifolia* kadın hastalıkları ve adet düzensizliklerine karşı, *Anchusa undulata* kapanmayan yaraları iyileştirmek amacıyla ve prostat tedavisinde, *Astragalus tmoelus* bademcik iltihaplarına karşı, *Asyneuma* midedeki ülser ve gastrit tedavisinde, *Campanula lyrata* zatüve ve bronşite karşı, *Dryopteris pallida* yüksek tansiyona karşı, *Herniaria micrantha* kabızlığa karşı, *Lotus aegaeus* enflamasyona karşı, *Lupinus varius* şeker hastalığına karşı ve parazitlere karşı *Thymus leucoibrum* karın ağrısı ile soğuk algınlığına karşı, *Turgenia latifolia* dizlerdeki romatizmal rahatsızlıkların tedavisinde, *Verbascum glomeratum* hemoroit tedavisinde, *Verbascum*

pycnostachyum ise karaciğer büyümesi ve yağlanması yanı sıra prostata karşı kullanılmaktadır.

Halk ilâcı olarak kullanıldığı ilk kez belirlenen bu 13 bitkinin yanında, 23 bitkinin kullanım amacının daha önce yapılan halk ilâcı saha çalışmalarında tespit edilen, Anadolu'nun farklı bölgelerindeki kullanılış amaçlarıyla aynı olduğu belirlenmiştir. Yirmi beş bitkinin ise daha önceki saha çalışmalarında halk ilâcı olarak kayıt altına alındığı ancak Konya yöresinde farklı amaçlarla kullanıldığı belirlenmiştir. Konya yöresinde kullanılan 11 bitkinin buradaki kullanım amacının yanında farklı amaçlarla da kullanıldığı görülmektedir. Diğer taraftan *Achillea* cinsi dört tür ile (*A. biebersteinii*, *A. setacea*, *A. teretifolia*, *A. willhelmsii*) yörede halk ilâcı olarak en çok kullanılan bitkidir.

SUMMARY

In this study, natural sources used as folk medicines in Konya region were investigated. According to the results of our research, 99 folk medicine were reported as totally around Konya region. 72 plant species from 34 families that are being used as folk medicines were determined. All the collected medicinal plants were identified and the voucher specimens were deposited in the Herbarium of Gazi University, Faculty of Pharmacy.

After the identification of the voucher specimens, it was realised that the plants used by local people mostly belong to Compositae and Labiatae families. Around Konya, the medicinal plants were usually used as infusion or decoction. Also some of the plants were used without any process or used externally. Besides the cold maceration and the poultice of the plants are used externally.

Around Konya, traditional herbal medicines were mostly used for daily ailments like stomachache, gastrointestinal system and respiratory tract diseases. It was determined that lots of plants were used in heart and circulatory system diseases, urinary system disorders and inflammation .

At the end of our study, 13th of the 72 plants that were used as folk medicine in Konya region are found to be new medicinal plants for Turkey as compared to the previously published literatures on folk medicines of Turkey. *Achillea teretifolia* is used for gynecological diseases and irregular period, *Anchusa undulata* for wound healing and prostate, *Astragalus tmoles* for tonsillitis, *Asyneuma* for gastritis and ulcer *Campanula lyrata* for pneumonia and bronchitis, *Dryopteris pallida* for hypertension, *Lotus aegaeus* against inflammation, *Lupinus varius* for diabetes and against parasites, *Thymus leucoibrum* for colic and cold, *Turgenia latifolia* for the rheumatismal ailments in the knees, *Verbascum pycnostachyum* for hemoroid, *Verbascum pycnostachyum* for fatty liver, liver disease and prostate,

Besides the new medicinal plants for Turkey, 23 of the medicinal plants used in the region are found to be used for the same purposes in the other regions of Anatolia that were determined in the previous folk medicine

researches. On the other hand, 25th of the medicinal plants are found to be used for different purposes to the usage in other regions of Anatolia. Additionally, 11 plants are used as folk medicine in Konya for the same purposes around Anatolia but also they are used for different purposes.

KAYNAKLAR

1. Alparslan DF, Tuzlacı E, et al. Babaeski (Kırklareli) Yöresinin Geleneksel Halk İlacı Olarak Kullanılan Bitkileri, 15. Bitkisel İlaç Hammaddeleri Toplantısı Bildiri Kitabı, 270-278, Sezik E, Yeşilada E, Deliorman Orhan D, Editörler. Ankara; 2006, s.251-263.
2. Amezcua M. Traditional Iborean Folk Medicine in Dermatology. Clinics in Dermatology 1999; 17: 33-40.
3. Aslan M. Şeker Hastalığına Karşı Halk İlacı Olarak Kullanılan Bitkiler Üzerine Farmakognozik Araştırmalar. Doktora. Ankara: Gazi Üniversitesi; 2000.
4. Aslan M, Orhan Deliorman D, Orhan N, Sezik E, Yeşilada E, et al. In Vivo Antidiabetic And Antioxidant Potential of *Helichrysum Plicatum* ssp. *plicatum* Capitulum in Streptozotocin-Induced Diabetic Rats. Journal of Ethnopharmacology 2007; 109: 54-59.
5. Aslan M, Orhan İ, et al. Fatty Acid Patterns of The Various Parts of Turkish *Pistacia Vera* L. Tree, Acta Biologica Cracoviensia-Series Botanica. Brief Communication 2006; 48/2: 105-108.
6. Aslan M, Orhan İ, Şener B, et al. Comparison of The Seed Oils of *Pistacia Vera* L. of Different Origins With Respect to Fatty Acids. International Journal of Food Science & Technology 2002; 37: 333-335.
7. Baytop T. Türkiye’de Bitkiler ile Tedavi. 2. Baskı. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri; 1984.
8. Chin YW, Balunas MJ, Chai HB, Kinghorn AD, et al. Drug Discovery From Natural Sources. The Aaps Journal 2006; 8(2): Article 28.
9. Choi IY, Koo HN, Lee SH, Shin JY, Chae HJ, Kim HR, Kim CH, Hong SH, Kim HM, et al. Anti-Inflammatory Activity of Korean Folk Medicine ‘Sabaeksan’. Experimental and Molecular Pathology 2005; 78: 257-262.
10. Costa-Lotufo LV, Khan MTH, Ather A, Wilke DV, Jimenez PC, Pessoa C, Moracs MEA, Moracs MO, et al. Studies of Anticancer Potential of Plants Used in Bangladeshi Folk Medicine. Journal of Ethnopharmacology 2005; 99: 21-30.
11. Cowan MM. Plant Products as Antimicrobial Agents. Clinical Microbiology Reviews 1999; 12(4): 564-582.

- 12.Çoban T, Çitoğlu GS, Sever B, İşcan M, et al. Antioxydant Activities of Plants Used in Traditional Medicine in Turkey. *Pharmaceutical Biology* 2003; 41: 608-613.
- 13.Çoban T, Konuklugil B, et al. Free Radical Scavenging Activity of *Linum Arboreum*. *Pharmaceutical Biology* 2005; 43: 370-372.
- 14.Davis PH. Flora of Turkey & The East Aegean Islands. Cilt 1-11. Edinburg: University Pres; 1965-2001.
- 15.Deliorman Orhan D, Aslan M, Aktay G, Ergun E, Yeşilada E, Ergun F, et al. Evaluation of Hepatoprotective Effect of *Gentiana Olivieri* Herb on Subacute Administration and Isolation of Active Principle. *Life Sciences* 2003; 72: 2273-2283.
- 16.Deliorman Orhan D, Aslan M, Şendoğdu N, Ergun F, Yeşilada E, et al. Evaluation of The Hypoglycemic Effect and Antioxidant Activity of Three *Viscum Album* Subspecies (European Mistletoe) in Streptozocin-Diabetic Rats. *Journal of Ethnopharmacology* 2005; 98: 95-102.
- 17.Dural H. Obruk Yaylası ve Karacadağ (Karapınar) Florası. Doktora. Konya: Selçuk Üniversitesi; 1985.
- 18.Dural H, Küçüköçük M, Ertuğrul K, et al. İç Anadolu ve Akdeniz Geçiş Kuşağında Bulunan Bazı Alanların Floristik Yönden Karşılaştırılması. *Selçuk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Fen Dergisi* 1988; 7: 79 – 90.
- 19.Dülger B, Uğurlu E, Aki C, Süerdem TB, Tazeler G, et al. Evaluation of Antimicrobial Activity of Some Endemic *Verbascum*, *Sideritis*, and *Stachys* Species from Turkey. *Pharmaceutical Biology* 2005; 43: 270-274.
- 20.Dülger B, Uğurlu E, et al. Evaluation of Antimicrobial Activity of Some Endemic *Scrophulariaceae* Member from Turkey. *Pharmaceutical Biology* 2005; 43: 275-279.
- 21.Emre G, Tuzlacı E. Ezine (Çanakkale) Yöresinin Geleneksel Halk İlacı Olarak Kullanılan Bitkileri. 15. Bitkisel İlaç Hammaddeleri Toplantısı Bildiri Kitabı, 270-278, Sezik E, Yeşilada E, Deliorman Orhan D, Editörler. Ankara; 2006, s.270-278
- 22.Erik S. Aydos Dağı (Konya) Florası. Doçentlik Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi; 1980.
- 23.Ertuğrul K, Dural H, Küçüköçük M, et al. Türkiye Florasındaki C3 ve C4 Kareleri için Yeni Kayıtlar. *Selçuk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Fen Dergisi* 1996; 13: 140- 146.

24. ESCOP Monographs The Scientific Foundation For Herbal Medicinal Products, Second Edition, Thieme, New York, USA (2003).
25. Ezer N, Avcı K, et al. Çerkeş (Çankırı) Yöresinde Kullanılan Halk İlaçları. Hacettepe Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Dergisi 2004; 24: 67-80.
26. Ezer N, Mumcu Arısan O, et al. Folk Medicines in Merzifon (Amasya, Turkey). Turk J Bot 2006; 30, 223-230.
27. Feresin GE, Tapia AA, Bustos DA, et al. Antibacterial Activity of Some Medicinal Plants From San Juan. Argentina, Fitoterapia 2000; 71: 429-432.
28. Fujita T, Sezik E, Tabata M, Yeşilada E, Honda G, Takeda Y, Tanaka T, Takaishi Y, et al. Traditional Medicine in Turkey VII. Folk Medicine in Middle and West Black Sea Regions. Economic Botany; 49: 406-422.
29. Guerrero MF, Puebla P, Carron R, Martin ML, Arteaga L, San Roman L, et al. Assesment of The Antihypertensive and Vasodilator Effects of Ethanolic Extracts of Some Colombian Medicinal Plants. Journal of Ethnopharmacology; 80: 37-42.
30. Günaydın K, Beyazıt N, et al. The Chemical Investigations on The Ripe Fruits of *Ammi Visnaga* (Lam.) Lamarck Growing in Turkey. Naural Product Research 2004; 18: 169-175.
31. Gürbüz İ, Özkan AM, Yeşilada E, Kutsal O; Anti-Ulserogenic Activity of Some Plants Used in Folk Medicine of Pınarbaşı (Kayseri), Turkey. Journal of Ethnopharmacology 2005; 101: 313-18.
32. Gürbüz İ, Üstün O, Yeşilada E, Sezik E, Kutsal O, et al. Anti-Ulcerogenic Activity of Some Plants Used as Folk Remedy in Turkey. Journal of Ethnopharmacology 2003; 88: 93-97.
33. Gürhan G, Ezer N, et al. Halk Arasında Hemoroit Tedavisinde Kullanılan Bitkiler-I. Hacettepe Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Dergisi 2004; 24: 37-55.
34. Güven K, Çelik S, Uysal I, et al. Antimicrobial Activity of *Centaurea* Species. Pharmaceutucial Biology 2005; 43: 67-71.
35. Güvenç A, Houghton PJ, Duman H, Coşkun M, Şahin P, et al. Antioxydant Activity Studies on Selected *Sideritis* Species Native to Turkey. Pharmaceutucial Biology 2005; 43: 173-177.

36. Güvenç A, Yıldız S, Özkan AM, Erdurak CS, Coşkun M, Yılmaz G, Okuyama T, Okada Y, et al. Antimicrobiological Studies on Turkish *Cistus* Species. *Pharmaceutical Biology* 2005; 43: 178-183.
37. Han J. Traditional Chinese Medicine and The Search for New Antineoplastic Drugs. *Journal of Ethnopharmacology* 1988; 24: 1-17.
38. Honda G, Yeşilada E, Tabata M, Sezik E, Fujita T, Takeda Y, Takaishi Y, Tanaka T, et al. Traditional Medicine in Turkey VI. Folk Medicine in West Anatolia: Afyon, Kütahya, Denizli, Muğla, Aydın Provinces. *Journal of Ethnopharmacology* 1996; 53: 75-87.
39. Huang THW, Kota BP, Razmovski V, Roufogalis BD, et al. Herbal or Natural Medicines as Modulators of Peroxisome Proliferator-Activated Receptors and Related Nuclear Receptors for Therapy of Metabolic Syndrome. *Basic & Clinical Pharmacology & Toxicology* 2005; 96(1): 3-14.
40. Jamir TT, Sharma HK, Dolui AK, et al. Folklore Medicinal Plants of Nagaland. India, *Fitoterapia* 1999; 70: 395-401.
41. Kang BK, Lee EH, Kim HM, et al. Inhibitory Effects of Korean Folk Medicine 'Hi-Chum' on Histamine Release from Mast Cells in Vivo and in Vitro. *Journal of Ethnopharmacology* 1997; 57: 73-79.
42. Karaman S, Dıġrak M, Ravid U, Ilcım A, et al. Antibacterial and Antifungal Activity of The Essential Oils of *Thymus Revolutus* Celak From Turkey. *Journal of Ethnopharmacology* 2001; 76: 183-186.
43. Karaman S, Kocabaş YZ, et al. Traditional Medicinal Plants of Kahramanmaraş (Turkey). *The Sciences* 2001; 1(3): 125-128.
44. Keklik T. Konya İli Halk İlaçları. Yüksek Lisans. İstanbul: İstanbul Üniversitesi; 1990.
45. Kızıl M, Kızıl G, Yavuz M, Aytekin Ç, et al. Antimicrobial Activity of The Tar Obtained From The Roots and Stems of *Pinus Brutia*. *Pharmaceutical Biology* 2002; 40: 135-138.
46. Kim MS, Yi FM, Hong SH, Kim HM, et al. Madimadi, Korean Folk Medicine, Blocks Tnf- α , Il-1 β , And Il-8 Production By Activated Human Immune Cells. *Cytokine* 2004; 25: 179-186.
47. Kinghorn AD. Pharmacognosy in The 21st Century. *Journal of Pharmacy and Pharmacology* 2001; 53: 135-148.

48. Kong JM, Goh NK, Chia LS, Chia TF, et al. Recent Advances in Traditional Plant Drugs and Orchids. *Acta Pharmacol Sin* 2003; 24(1): 7-21.
49. Konya Valiliği İl Çevre ve Orman Müdürlüğü, Konya 2004 Yılı İl Çevre Durum Raporu. Konya;2005.
50. Kris – Etherton PM, Lefevre M, Beecher GR, Gross MD, Keen CL, Etherton TD, et al. Bioactive Compounds in Nutrition and Health-Research Methodologies for Establishing Biological Function. The Antioxydant and Anti-Inflammatory Effects of Flavanoids on Atherosclerosis. *Annu. Rev. Nutr.* 2004; 24: 511-538.
51. Küçüköçük M. Beyşehir Gölü Florası. *Doğa Türk Botanik Dergisi* 1989; 13(1): 55–79.
52. Küçüköçük M. Beyşehir Gölü'nün Karasal Vegetasyonu. *Selçuk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Fen Dergisi* 1994; 12: 1-12.
53. Küçüköçük M, Çetik R, et al. Akşehir Gölü ve Kıyılarının Flora ve Vegetasyonu. *Selçuk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Fen Dergisi* 1984; 3: 47-81.
54. Küçüköçük M, Ketenoğlu O, et al. Beyşehir Gölünün Makrofitik Vegetasyonu. *Doğa Türk Botanik Dergisi* 1996; 20(2): 189-198.
55. Küpeli E, Aslan M, Gürbüz İ, Yeşilada E, et al. Evaluation If in Vivo Biological Activity Profile of Isoorientin. *Z. Naturforsch* 2004; 59c: 787-790.
56. Küpeli E, Tosun A, Yeşilada E, et al. Antiinflammatory and Antinococeptive Activities of *Seseli L.* Species (Apiaceae) Growing in Turkey. *Journal of Ethnopharmacology* 2006; 104: 310-314.
57. Lee KH. Anticancer Drug Design Based On Plant-Derived Natural Products, *Journal of Biomedical Science* 1999; 6: 236-250.
58. Lopez RA. Use of Alternative Folk Medicine By American Women. *Journal of Immigrant Health* 2005; 7: 23-31.
59. Merzouki A, Ed-Derfoufi F, Molero Mesa J, et al. Contrubition to The Knowledge of Rifian Traditional Medicine in Ksar Lakbir District (Nw Morocco). *Fitoterapia* 2000; 71: 278-307.
60. Mukherjee PK, Wahile A, et al. Integrated Approaches Towards Drug Development from Ayurveda and Other Indian System of Medicines, *Journal of Ethnopharmacology* 2006; 103: 25-35.

61. Novy JW. Medicinal Plants of The Eastern Region of Madagascar. Journal of Ethnopharmacology 1997; 55: 119-126.
62. Ocakverdi H, Oflas S, et al. The Plant Sociology and Ecology of The Upper Göksu Catchment Area (Hadim-Konya) and Environs Turkish Journal of Botany 1999; 23: 195-209.
63. Ocakverdi H. Sultan Dağları - Doğanhisar Bölgesinin (Konya) Florası. Selçuk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Fen Dergisi 1984; 3: 161-182.
64. Orhan N, Aslan M, Orhan DD, Ergun F, Yeşilada E, et al. In-Vivo Assessment of Antidiabetic and Antioxidant Activities of Grapevine Leaves (*Vitis Vinifera*) in Diabetic Rats. Journal of Ethnopharmacology 2006; 108: 280-286.
65. Orhan İ, Aslan M, Şener B, Brun R, Taşdemir D, et al. In Vitro Antiprotozoal Activity of Lipophylic Extracts of Different Parts of Turkish *Pistacia Vera* L. Phytomedicine 2006; 13: 735-739.
66. Orhan İ, Küpeli E, Aslan M, Kartal M, Yeşilada E, et al. Bioassay-Guided Evaluation of The Anti-Inflammatory and Antinociceptive Activity of *Pistacia Vera* L. Journal of Ethnopharmacology 2006; 105: 235-240.
67. Özçelik B, Aslan M, Orhan İ, Karaoğlu T, et al. Antibacterial, Antifungal and Antiviral Activities of The Lipophylic Extracts of *Pistacia Vera*. Microbiological Research 2005; 160: 159-164.
68. Özçelik B, Küsmenoğlu Ş, Türköz S, Abbasoğlu U, et al. Antimicrobial Activities of Plants from The Apicaceae. Pharmaceutical Biology 2004; 42: 526-528.
69. Özdeveci B. *Crataegus* Türlerinin Fitoterapideki Önemi. Yüksek Lisans. Ankara: Gazi Üniversitesi; 2006.
70. Özgen U, Coşkun M, et al. Ilıca (Erzurum) İlçesine Bağlı Köylerde Halk İlacı Olarak Kullanılan Bitkiler. Economic Botany 2004; 58(4): 691-696.
71. Pieroni A, Muenz H, Akbulut M, Başer KHC, Durmuşkahya C, et al. Traditional Phytotherapy and Trans-Cultural Pharmacy Among Turkish Migrants Living in Cologne, Germany. Journal of Ethnopharmacology 2005; 102: 69-88.
72. PDR For Herbal Medicines, Medical Economics Company, Montvale, New Jersey .2001; USA.

73. Perez RM, Zavala GMA, Perez SG, Perez CG, et al. Antidiabetic Effect of Compounds Isolated From Plants. *Phytomed* 1998; 5: 55-75.
74. Popoca J, Aguilar A, Alnso D, Villarreal ML, et al. Cytotoxic Activity of Selected Plants Used as Antitumorals in Mexican Traditional Medicine. *Journal of Ethnopharmacology* 1998; 59: 173-177.
75. Rios JL, Recio MC, et al. Medicinal Plants and Microbial Activity. *Journal of Ethnopharmacology* 2005; 100: 80-84.
76. Sanchez-Matheo CC, Bonkanka CX, Prado B, Rabanal RM, et al. Antidepressant Properties of Some *Hypericum Canariense* L. and *Hypericum Glandulosum* Ait. Extracts in The Forced Swimming Test in Mice. *Journal of Ethnopharmacology* 2005; 97: 541-547.
77. Sanon S, Ollivier E, Azas N, Mahiou V, Gasquet M, Outtara CT, Nebie I, Traore AS, Esposito F, Balansard G, Timon-David P, Fumoux F, et al. Ethnobotanical Survey and in Vitro Antiplasmodial Activity of Plants Used in Traditional Medicine in Burkina Faso. *Journal of Ethnopharmacology* 2003; 86: 143-147.
78. Scarpa GF. Medicinal Plants Used by The Criollos of Northwestern Argentine Chaco. *Journal of Ethnopharmacology* 2004; 91: 115-135.
79. Serin M, Eyce B, Küçüköçük M, et al. Bademli (Aladağ) Hadim-Konya Florası. *Selçuk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Fen Dergisi* 1988; 7: 1-55.
80. Serin M, Eyce B, Küçüköçük M, et al. Türkiye Florasındaki C4 Karesi İçin Yeni Kayıtlar. *Selçuk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Fen Dergisi* 1988; 7: 99-102.
81. Sezik E. Türkiye’de Halk İlacı Araştırmaları ve Önemi, 9. Bitkisel İlaç Hammaddeleri Toplantısı Bildiri Kitabı, Başer KHC. Editör. Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Yayınları No: 641; 1991.s. 1-9.
82. Sezik E, Aslan M, Yeşilada E, Ito S, et al. Hypoglycaemic Activity of *Gentiana Olivieri* and Isolation of The Active Constituent Through Bioassay- Directed Fractionation Techniques. *Life Sciences* 2005; 76: 1223-1238.
83. Sezik E, Yeşilada E, Honda G, Takaishi Y, Takeda Y, Tanaka T, et al. Traditional Medicine in Turkey X. Folk Medicine in Central Anatolia. *Journal of Ethnopharmacology* 2001; 79: 95-115.

84. Sezik E, Tabata M, Yeşilada E, Honda G, Goto K, Ikeshiro Y et al. Traditional Medicine in Turkey I. Folk Medicine in Northeast Anatolia. *Journal of Ethnopharmacology* 1991; 35: 191-196.
85. Sezik E, Yeşilada E. Türkiye’de Bitkilerin Halk İlacı Olarak Kullanılışı. XIII. Bitkisel İlaç Hammaddeleri Toplantısı Bildiri Kitabı, Gürkan E., Editör. İstanbul ,İstanbul Üniversitesi Yayınları No: 670; 2000. s.103-112.
86. Sezik E, Yeşilada E, Shadidoyatov H, Kulivey Z, Nigmatullaev AM, Aripov HN, Takaishi Y, Takeda Y, Honda G, et al. Folk Medicine in Uzbekistan I. Toshkent, Djizzax and Samarqand, Provinces. *Journal of Ethnopharmacology* 2004; 92: 197-207.
87. Sezik E, Yeşilada E, Tabata M, Honda G, Takaishi Y, Fujita T, Tanaka T, Takeda Y, et al. *Economic Botany* 1997; 51(3): 195-211.
88. Sezik E, Zor M, Yeşilada E, et al. Traditional Medicine in Turkey II. Folk Medicine in Kastamonu. *J. Pharmacognosy* 1992; 30: 233-239.
89. Shtayeh MSA, Yaghmour RMR, Faidi YR, Salem K, et al. Antimicrobial Activity of 20 Plants Used in Folkloric Medicine in The Palestinian Area. *Journal of Ethnopharmacology* 1998; 60: 265-271.
90. Sosa S, Balick MJ, Arvigo R, Esposito RG, Pizza C, Altınier G, Tubaro A, et al. Screeing of The Topical Anti-Inflammatory Activity of Some Central American Plants. *Journal of Ethnopharmacology* 2002; 81: 211-215.
91. Şanda MA, Küçüköçük M, et al. Hadim (Konya), Ermenek ve Bucakkışla (Karaman) Bölgesinin Orman ve Çalı Vejetasyonu. *Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Fen Bilimleri Dergisi* 2000; 8: 73-95.
92. Şimşek İ, Aytekin F, Yeşilada E, Yıldırım Ş. Anadolu’da Halk Arasında Bitkilerin Kullanılış Amaçları Üzerine Etnobotanik Bir Çalışma. 14. Bitkisel İlaç Hammaddeleri Toplantısı, Bildiriler, 29-31 Mayıs 2002, Eskişehir, K.H.C.Başer ve N.Kırimer Editörler. Web’de yayın tarihi: Haziran 2004 ISBN 975-94077-2-8 <http://documents.anadolu.edu.tr/bihat/e-kitap/isimsekpdf.pdf>
93. Tabata M, Sezik E, Honda G, Yeşilada E, Fukui H, Goto K, Ikeshiro Y, et al. Traditional Medicine in Turkey III. Folk Medicine in East Anatolia, Van and Bitlis Provinces. *Journal of Ethnopharmacology* 1994; 32: 3-12.
94. Tatlı A, Eyce B, Serin M, et al. Kızılören, Çal ve Loras Dağları (Konya) Vejetasyonu. *Turkish Journal of Botany* 1994; 18: 267-288.

95. Taş F, Üstüner Z, Can G, Eralp Y, Çamlıca H, Başaran M, Karagöl H, Sakar B, Dişci R, Topuz E, et al. The Prevalence and Determinants of The Use of Complementary and Alternative Medicine in Adult Turkish Cancer Patients. *Acta Oncologica* 2005; 44: 161-167.
96. Taşdemir D, Dönmez AA, Çalış I, Rüerdi P, et al. Evaluation of Biological Activity of Turkish Plants. Rapid Screening for The Antimicrobial, Antioxydant and Acetylcolinesterase Inhibitory Potential by TLC Bioautographic Methods. *Pharmaceutical Biology* 2004; 42: 374-383.
97. Tepe B, Sökmen M, Akpulat HA, Sökmen A, et al. Screening of The Antioxidant Potentials of Six *Salvia* Species From Turkey. *Food Chemistry* 2006; 95: 200-204.
98. The Complete German Commission E Monographs Therapeutic Guide to Herbal Medicines, American Botanical Council, Austin, Texas, USA, 1998.
99. Tsai CC, Lin CC, et al. Antiinflammatory Effects of Taiwan Folk Medicine 'Teng-Khia-U' on Carrageenan- And Adjuvant-Induced Paw Edema in Rats. *Journal of Ethnopharmacology* 1999; 64: 85-89.
100. Toker G, Aslan M, Yeşilada E, Memişoğlu M, Ito S, et al. Comparative Evaluation of The Flavonoid Content in Official *Tiliae* Flos And Turkish *Lime* Species For Quality Assessment. *Journal of Pharmaceutical & Biomedical Analysis* 2001; 26: 111-121.
101. Toker G, Memişoğlu M, Yeşilada E, Aslan M, et al. Main Flavonoids of *Tilia Argentea* Desf. Ex Dc. Leaves. *Turkish Journal of Chemistry* 2004; 28: 745-749.
102. Topiss JG, Clark AM, Ernst E, Hufford CD, Johnston GAR, Rimoldi JM, Weimann BJ, et al. Natural And Synthetic Substances Related To Human Health. *Pure Applied Chemistry* 2002; 74(10): 1957-1985.
103. Tosun F, Akyüz Kızılay Ç, Şener B, Vural M, et al. The Evaluation of Plants From Turkey For in Vitro Antimicrobacterial Activity. *Pharmaceutical Biology* 2005; 43: 58-63.
104. Tosun F, Akyüz Kızılay Ç, Şener B, Vural M, Palittaongarnpim P, et al. Antimycobacterial Screening of Some Turkish Plants. *Journal of Ethnopharmacology* 2004; 95: 273-275.
105. Tuzlacı E, Aymaz PE, Tolon E, et al. Geleneksel Halk İlaçlarının Yöresel Olarak Araştırılmasının Önemi ve Bu Konuda Yaptığımız Çalışmaların Sonuçları, XIII. Bitkisel İlaç Hammaddeleri Toplantısı Bildiri Kitabı, 79-85, İstanbul Üniversitesi Yayınları No: 670, İstanbul (2000).

106. Tuzlacı E, Erol MK, et al. Turkish Folk Medicinal Plants, Part II: Eğirdir (Isparta). *Fitoterapia* 1999; 70: 593-610.
107. Tuzlacı E, Eryaşar Aymaz P, et al. Turkish Folk Medicinal Plants, Part IV: Gönen (Balıkesir). *Fitoterapia* 2001; 72: 323-343.
108. Tuzlacı E, Tolon E, et al. Turkish Folk Medicinal Plants, Part III: Şile (İstanbul). *Fitoterapia* 2000; 71: 673-685.
109. Ulukanlı Z, Ulukanlı S, Özbay H, Ilcim A, Tuzcu M, et al. Antimicrobial Activities of Some Plants From The Eastern Anatolia Region of Turkey. *Pharmaceutical Biology* 2005; 43: 334-339.
110. Uzun E, Sarıyar G, Adersen A, Karakoç B, Ötük G, Oktayoğlu E, Pırıldar S, et al. Traditional Medicine in Sakarya Province (Turkey) And Antimicrobial Activities of Selected Species. *Journal of Ethnopharmacology* 2004; 95: 287-296.
111. Villegas LF, Fernandez ID, Maldonado H, Torres R, Zavaleta A, Vaisberg AJ, Hammond GB, et al. Evaluation of The Wound-Healing Activity of Selected Traditional Medicinal Plants From Peru. *Journal of Ethnopharmacology* 1997; 55: 193-200.
112. Yeşilada E, Aslan M, Sezik E, Yeşilada A, et al. Quantitative Analysis of The Enantiomeric Naphtquinone Derivates From Boraginaceous Roots By High Liquid Chromatography. *Journal of Liquid Chromatography & Related Technology* 1996; 19: 3369-3381.
113. Yeşilada E, Honda G, Sezik E, Tabata M, Fujita T, Tanaka T, Takeda Y, Takaishi Y, et al. Traditional Medicine in Turkey V. Folk Medicine in The Inner Taurus Mountains. *Journal of Ethnopharmacology* 1995; 46: 133-152.
114. Yeşilada E, Honda G, Sezik E, Tabata M, Goto K, Ikeshiro Y, et al. Traditional Medicine in Turkey IV. Folk Medicine in The Mediterranean Subdivision. *Journal of Ethnopharmacology* 1993; 39: 31-38.
115. Yeşilada E, Sezik E, Honda G, Takaishi Y, Takeda Y, Tanaka T, et al. Traditional Medicine in Turkey IX. Folk Medicine in North-West Anatolia. *Journal of Ethnopharmacology* 1999; 64: 195-210.
116. Zor M. Kastamonu ve Çevresinde Halk İlacı Olarak Kullanılan Bitkiler. Yüksek Lisans. Ankara: Hacettepe Üniversitesi; 1987.

EKLER:

KULLANIM AMAÇLARINA GÖRE SINIFLANDIRMA

Ağrı kesici amaçlarla kullanılan bitkiler

<i>Berberis crataegina</i>	Karamık ağacı
<i>Peganum harmala</i>	Üzerlik
<i>Plumbago europea</i>	Serkel otu
<i>Rubia tinctorum</i>	Boya otu
<i>Thymus sipyleus</i>	Kekik
<i>Urtica pilulifera</i>	Isırgan

Antiseptik amaçla kullanılan bitkiler

<i>Achillea willhelmsii</i>	Tavuk kıcı, Gavur çovani, Ayvadene
<i>Hypericum perforatum</i>	Su kantaronu
<i>Hypericum scabrum</i>	Kantaron
<i>Pylomis armeniaca</i>	Şalba

Cilt hastalıklarına karşı kullanılan bitkiler

<i>Achillea willhelmsii</i>	Tavuk kıcı, Gavur çovani, Ayvadene
<i>Calendula arvensis</i>	Aynisefa, Portakal nergizi
<i>Euphorbia macroclada</i>	Sütleğen
<i>Fumaria officinalis</i>	Şahtere otu, Tütün otu
<i>Fumaria officinalis</i>	Şahtere otu, Tütün otu
<i>Hypericum perforatum</i>	Su kantaronu
<i>Rumex tuberosus</i>	Kuzu kulağı

Enflamasyona karşı kullanılan bitkiler

<i>Alcea pallida</i>	Alakurtaran
<i>Astragalus tmoleus</i>	Geven
<i>Ecballium elaterium</i>	İt keleş
<i>Lotus aegaeus</i>	Kurtlu otu
<i>Malva neglecta</i>	Ebegümeci
<i>Plantago lanceolata</i>	Bağcı yaprağı, Kırkdamar otu
<i>Plumbago europea</i>	Serkel otu
<i>Thymus sipyleus</i>	Kekik
<i>Tribulus terrestris</i>	Çoban çökeren, Demir diken
<i>Urtica pilulifera</i>	Isırgan

Kadın hastalıklarına karşı kullanılan bitkiler

<i>Achillea teretifolia</i>	Civan perçemi, Ayvadene
<i>Cynodon dactylon</i>	Ayrık otu

Kalp – damar hastalıklarına karşı kullanılan bitkiler

<i>Achillea setacea</i>	Ayvadene, Ayvabala
<i>Cynodon dactylon</i>	Ayrık otu
<i>Dryopteris pallida</i>	Eğrelti otu
<i>Helichrysum plicatum</i> ssp. <i>plicatum</i>	Mantuvar otu, Altın otu
<i>Juniperus oxycedrus</i>	Pardı üzümü, Andız meyvesi
<i>Melissa officinalis</i>	Oğlan otu
<i>Salvia aethiophis</i>	Karakoyun teği
<i>Satureja cuneifolia</i>	Kekik
<i>Peganum harmala</i>	Üzerlik
<i>Tribulus terrestris</i>	Çoban çökere, Demir diken
<i>Viscum album</i>	Gövelek, Gövem

Kansere karşı kullanılan bitkiler

<i>Pylomis armeniaca</i>	Şalba
<i>Rubus canascens</i>	Böğürtlen
<i>Urtica pilulifera</i>	Isırgan

Karaciğer rahatsızlıklarına karşı kullanılan bitkiler

<i>Fumaria officinalis</i>	Şahtere otu, Tütün otu
<i>Glaucium leiocarpum</i>	Övendere lalesi
<i>Verbascum pycnactachyum</i>	Sığır kuyruğu

Karın ağrılarına karşı kullanılan bitkiler

<i>Achillea setacea</i>	Ayvadene, Ayvabala
<i>Achillea willhelmsii</i>	Tavuk kıcı, Gavur çovani, Ayvadene
<i>Artemisia absinthium</i>	Acı yavşan, Pelin otu, Koyun otu
<i>Artemisia santonicum</i>	Acı yavşan, Yavşan
<i>Centaurea solstitialis</i>	Cimcim diken
<i>Foeniculum vulgare</i>	Anason (kirazdene)
<i>Juniperus oxycedrus</i>	Pardı üzümü, Andız meyvesi
<i>Juniperus sabina</i>	Ardıç çekirdeği, Gilik üzümü
<i>Teucrium chamaedrys</i>	Bodur mahmut, Cüce mahmut
<i>Teucrium polium</i>	Davar otu, oğlan otu
<i>Thymus leucoibrium</i>	Kekik
<i>Thymus sipyleus</i>	Kekik
<i>Thymus zygioides</i>	
var. <i>lycaonicus</i>	Kekik
<i>Peganum harmala</i>	Üzerlik

Mide-barsak hastalıklarına karşı kullanılan bitkiler

<i>Achillea biebersteinii</i>	Ayvadene, Doğumparça otu
<i>Achillea willhelmsii</i>	Tavuk kıcı, Gavur çovani, Ayvadene
<i>Asyneuma linifolium</i>	Daş otu
<i>Beta trigyna</i>	Evelek
<i>Crataegus aronia</i>	Alıç
<i>Cynodon dactylon</i>	Ayrık otu
<i>Herniaria glabra</i>	Sabun otu
<i>Herniaria micrantha</i>	Sabun otu
<i>Hypericum perforatum</i>	Su kantaronu
<i>Hypericum scabrum</i>	Kantaron
<i>Peganum harmala</i>	Üzerlik
<i>Rumex crispus</i>	Labada
<i>Teucrium chamaedrys</i>	Bodur mahmut, Cüce mahmut
<i>Teucrium polium</i>	Davar otu, oğlan otu
<i>Thymus sipyleus</i>	Kekik
<i>Mentha spicata</i>	Yarpız, Dağ nanesi

Romatizmal hastalıklara karşı kullanılan bitkiler

<i>Cistus laurifolius</i>	Yavşancıl, Tistüs, Karakan yaprağı
<i>Daphne oleoides ssp. oleoides</i>	Develek otu
<i>Juniperus sabina</i>	Ardıç çekirdeği, Gilik üzümü
<i>Turgenia latifolia</i>	Su pıtırağı
<i>Urtica dioica</i>	Isırgan
<i>Urtica pilulifera</i>	Isırgan

Sakinleştirici olarak kullanılan bitkiler

<i>Hypericum perforatum</i>	Su kantaronu
<i>Hypericum scabrum</i>	Kantaron
<i>Plantago lanceolata</i>	Bağcı yaprağı, Kırkdamar otu
<i>Plantago major</i>	Sinir otu

Sıtmaya karşı kullanılan bitkiler

<i>Ecballium elaterium</i>	İt keleş
----------------------------	----------

Soğuk algınlığına karşı kullanılan bitkiler

<i>Aristolochia maurorum</i>	Gangurdak
<i>Thymus leucoibrium</i>	Kekik
<i>Thymus zygioides</i>	
var. <i>lycaonicus</i>	Kekik

Solunum yolları hastalıklarına karşı kullanılan bitkiler

<i>Aristolochia maurorum</i>	Gangurdak
<i>Campanula lyrata</i>	Hardal
<i>Ecballium elaterium</i>	İt keleş
<i>Juniperus oxycedrus</i>	Pardı üzümü, Andız meyvesi
<i>Malva neglecta</i>	Ebegümeci
<i>Plantago lanceolata</i>	Bağcı yaprağı, Kırkdamar otu
<i>Robinia pseudoacacia</i>	Akasya
<i>Rosa canina</i>	Kuşburnu, İtburnu
<i>Rubus canascens</i>	Böğürtlen
<i>Salvia aethiophis</i>	Karakoyun teğı
<i>Sideritis libanotica</i>	Dağ otu, Gevreğen
<i>Styrax officinalis</i>	Ayva yaprağı
<i>Thymus zygoides</i>	
var. <i>lycaonicus</i>	Kekik
<i>Urtica pilulifera</i>	Isırgan
<i>Viscum album</i>	Gövelek, Gövem

Seker hastalığına karşı kullanılan bitkiler

<i>Achillea setacea</i>	Ayvadene, Ayvabala
<i>Artemisia absinthium</i>	Acı yavşan, Pelin otu, Koyun otu
<i>Artemisia santonicum</i>	Acı yavşan, Yavşan
<i>Crataegus aronia</i>	Alıç
<i>Helichrysum plicatum</i>	
ssp. <i>plicatum</i>	Mantuvar otu, Altın otu
<i>Lupinus varius</i>	Termiye
<i>Rosa canina</i>	Kuşburnu
<i>Styrax officinalis</i>	Ayva yaprağı
<i>Thymus zygoides</i>	
var. <i>lycaonicus</i>	Kekik

Üriner sistem rahatsızlıklarına karşı kullanılan bitkiler

<i>Anchusa undulata</i>	Ballıbaba, Sığır dili
<i>Artemisia absinthium</i>	Acı yavşan, Pelin otu, Koyun otu
<i>Ceterach officinarum</i>	Altınotu
<i>Cynodon dactylon</i>	Ayrık otu
<i>Equisetum hyemale</i>	Ulam otu, Kırkkilit otu
<i>Euphorbia macroclada</i>	Sütleğen
<i>Galium verum</i>	Yoğurt otu
<i>Helichrysum plicatum</i>	
ssp. <i>plicatum</i>	Mantuvar otu, Altın otu
<i>Melilotus officinalis</i>	Taş yoncası
<i>Onopordum anatolicum</i>	Kangal
<i>Teucrium chamaedrys</i>	Bodur mahmut, Cüce mahmut
<i>Tribulus terrestris</i>	Çoban çökere, Demir diken
<i>Verbascum glomeratum</i>	Sığır kuyruğu
<i>Verbascum pycnactachyum</i>	Sığır kuyruğu
<i>Viscum album</i>	Gövelek, Gövem
<i>Urtica pilulifera</i>	Isırgan

Yara iyi edici olarak kullanılan bitkiler

<i>Anchusa undulata</i>	Ballıbaba, Sığır dili
<i>Artemisia santonicum</i>	Acı yavşan, Yavşan
<i>Echium italicum</i>	Topalomar otu
<i>Hypericum perforatum</i>	Su kantaronu
<i>Lotus aegaeus</i>	Kurtlu otu
<i>Morus nigra</i>	Karadut
<i>Pylomis armeniaca</i>	Şalba
<i>Tribulus terrestris</i>	Çoban çökeren, Demir diken

Zayıflama amacıyla kullanılan bitkiler

<i>Satureja cuneifolia</i>	Kekik
----------------------------	-------

**KONYA'DA HALK ARASINDA KULLANILAN VE PDR KİTABINDA⁷²
KAYITLI OLAN BİTKİLER-1**

Bitki Adı	Kullanılış Amacı
<i>Artemisia absinthium</i>	İştahsızlıkta, dispepside; halk ilâcı olarak dahilen gastrit, barsak atonisi, mide ağrısı, karaciğer bozuklukları, kanlanma, anemi, aralıklı ateş, iştah kaybına karşı; haricen yara iyi edici, ülser, cilt lekeleri, böcek ısırıklarına karşı kullanılır.
<i>Astragalus tmoieus</i>	Astragalus türleri onaylanmamış kullanımı solunum yolları iltihabı, immün depresyon, kanser, kalp zayıflıkları, viral enfeksiyonlar, karaciğer ve böbrek rahatsızlıklarına karşı ve diüretik olarak; Çin tababetinde karaciğer fibrozu, akut viral miyokarditte, kalp zayıflamalarında, küçük hücreli akciğer kanserinde, amenorede ve antiviral olarak kullanılır.
<i>Foeniculum vulgare</i>	Peptik rahatsızlıklarda, gastro intestinal sistem spastik bozukluklarında, şişkinlik ve gaz şikayetlerine karşı, rezene balı çocuklarda üst solunum yolları iltihaplarına karşı kullanılır; onaylanmamış kullanım, peptik rahatsızlıklarda, gis rahatsızlıklarında, şişkinlikte, gaz sıkışmalarında, üst solunum yolları iltihaplarında kullanılır.
<i>Fumaria officinalis</i>	Gastrointestinal bölge gibi safra kesesi ve safra kanalındaki spastik rahatsızlıklarda; halk ilâcı olarak cilt rahatsızlıklarında, kabızlıkta, sistitte, atheroskleroziste, romatizmada, artiritte, kanı temizleyici olarak, hipoglisemide ve enfeksiyonlarda kullanılır.
<i>Galium verum</i>	Dahilen halk ilâcı olarak ayak bileği şişkinliğine karşı, diüretik olarak, yara iyi edici olarak kullanılır.
<i>Herniaria glabra</i>	Üriner sistem bozukluklarında, böbrek ve mesane rahatsızlıklarında, sinir iltihaplarında, gut ve romatizma tedavilerinde ve kan temizleyici olarak kullanılır.
<i>Hypericum perforatum</i>	Dahili olarak psikovegetative rahatsızlıklarda, depresif durumlarda, anksiyete ve/veya sinirsel yorgunluklarda. Yağlı <i>hypericum</i> preparatları dispeptik şikayetlerde; Harici olarak yağlı <i>hypericum</i> preparatları İncinmeler, miyalji ve birinci derece yanıkların tedavisi ve tedavi sonrasında; kıl kurduna karşı, bronşit, astım, safra kesesi rahatsızlıkları, gastrit, gut, romatizma, dispepsiya karşı dahilen, haricen miyaljiye karşı, Çin tababetinde haricen tonsillitte ve dermatoza karşı; merkezi sinir sistemi yaralanmalarında, depresif durumlarda kullanılır.
<i>Juniperus sabina</i>	Haricen önemsiz siğillerin tedavisinde, adet dışı görülen terus kanamalarında, gut hastalığında, ürogenital sistem iltihaplarında, romatizma tedavilerinde kullanılır.
<i>Melilotus officinalis</i>	Onaylanmış bitki Dahilen kronik venöz yetersizliklerde, bacaklardaki gece kramplarına karşı, uyuz ve şişkinliğe karşı, tromboflebit tedavisinde, posttrombotik sendromlarda, hemoroid ve lenfatik hiperemiye karşı; haricen eziklere ve yüzeysel kanamalara karşı kullanılır, halk ilâçlarında diüretik olarak kullanımı vardır.
<i>Melissa officinalis</i>	Sinirsel uyku bozukluklarında, gastrointestinal sistem bozukluklarında kullanılır; halk ilâcı olarak sinirsel rahatsızlıklarda, abdominal rahatsızlıklarda, gaz şişkinliğinde, sinirsel gastrik rahatsızlıklarda, histeri ve melankolide, kronik bronşial iltihaplarda, sinirsel kalp çarpıntılarında, kusmalarda, migrende, sinir zayıflıklarında, aş ağrısı ve yüksek kan basıncında; homeopatik olarak manstural düzensizliklerde kullanılır.
<i>Mentha spicata</i>	Hazımsızlık ve gaz sıkıntılarında, yaprakları karminatif olarak kullanılır.

**KONYA'DA HALK ARASINDA KULLANILAN VE PDR KİTABINDA⁷²
KAYITLI OLAN BİTKİLER-2**

Bitki Adı	Kullanılış Amacı
<i>Morus nigra</i>	Laksatif olarak ve solunum yolları iltihaplarında kullanılır.
<i>Plantago lanceolata</i>	Dahilen solunum sistemi iltihaplarına karşı, oral ve farenks mukozası iltihaplanmalına karşı; haricen derideki iltihaplanmalara karşı kullanılır, halk ilâcı olarak, dahilen solunum sistemi rahatsızlıklarında, sistik, karaciğer rahatsızlıkları, mide krampları, diareye karşı ve diüretik olarak, haricen yara tedavilerinde, çıban, konjunktivite karşı ve olarak kullanılır.
<i>Rosa canina</i>	Meyvaları halk ilâçlarında, üriner sistem rahatsızlıkları, böbrek taşları, romatizma, gut, soğuk algınlığı ve ateşe karşı; kabukları onaylanmamış kullanımı soğuk algınlığı, nezle, hazımsızlık, üriner rahatsızlıklar ve gut hastalığına karşı kullanılır.
<i>Rubia tinctorum</i>	Böbrek taşlarını eritmek için kullanılır.
<i>Rumex crispus</i>	Nasal ve solunum yolları akut veya kronik enflemasyonlarında, antibakteriyel tedavilerde adjuvan olarak, hemoroid ve akciğer kanamalarında astrenjan olarak, sarılık tedavilerinde; homeopatik olarak solunum yolları mukus membranlarındaki enflemasyonlarda, astım durumlarında, trakeal öksürük ve sabah diarelerinde kullanılır.
<i>Teucrium chamaedrys</i>	Sindirimi kolaylaştırıcı olarak, gutta temizleyici olarak, kilo kaybına yardımcı, ateşe karşı kullanılır.
<i>Teucrium polium</i>	Diayabette, gastrik olgularda, ateş ve yaralanmalarda kullanılır.
<i>Urtica dioica</i>	Üriner sistem enfeksiyonları, böbrek ve idrar kesesi taşlarında, romatizma tedavilerinde kullanılır. Dahilen ve haricen romatizmal tedavilerde, dahilen alt üriner sistem enflemasyonlardaki kızarıklıklara karşı, böbrek taşı oluşumu önlenmesinde ve tedavilerinde kullanılır.
<i>Viscum album</i>	Dahilen mafsallardaki dejeneratif enflemasyonlarda, kötü huylu tümörlerin payatif tedavilerinde kullanılır.

**KONYA'DA HALK ARASINDA KULLANILAN VE ESCOP
MONOGRAFLARINDA²⁴ KAYITLI OLAN BİTKİLER**

Bitki Adı	Kullanılış Amacı
<i>Foeniculum vulgare</i>	Meyvesi dispepsi, spazmotik gastrointestinal sistem rahatsızlıkları, gaz, üst solunum yolları nezlesine karşı
<i>Hypericum perforatum</i>	Bitkinin kendisi hafiften ortaya kadar depresif düzensizliklerin tedavisinde
<i>Melilotus officinalis</i>	Bitki varisli damarlara ait semptomların tedavisinde, bacaklardaki gece krampları, kaşıntı ve şişkinliğe karşı
<i>Melissa officinalis</i>	Yaprakları gerginlik, huzursuzluk, sinirlilik, hafif spazmlar gibi hazım problemlerinin semptomlarında, haricen <i>Herpes labialis</i> 'e karşı
<i>Plantago lanceolata</i>	Yaprak ve bitki nezle, ağız ve farinks mukozasındaki geçici hafif enflemasyonların tedavisinde
<i>Urtica dioica</i>	Kökleri prostat ve idrar yolu rahatsızlıklarında, tüm bitki ve yaprakları artrit, artroz ve romatizmal durumların semptomatik tedavisine yardımcı olarak kullanılmaktadır.

**KONYA'DA HALK ARASINDA KULLANILAN VE ALMAN KOMİSYON E
MONOGRAFLARINDA ⁹⁸ KAYITLI OLAN BİTKİLER**

Bitki Adı	Kullanılış Amacı
<i>Artemisia absinthium</i>	İştahsızlıkta, dispepside
<i>Foeniculum vulgare</i>	Peptik rahatsızlıklarda, gastrointestinal sistem spastik bozukluklarında, şişkinlik ve gaz şikayetlerine karşı, rezene balı çocuklarda üst solunum yolları iltihaplarına karşı kullanılır.
<i>Fumaria officinalis</i>	Gastrointestinal bölge gibi safra kesesi ve safra kanalındaki spastik rahatsızlıklarda
<i>Herniaria glabra</i>	Böbrekler ve üriner bölge veya solunum yolları koruyucusu ve tedavi edici olarak; nevrit ve nevral nezle, artritte ve romatizmada, ve kanı temizleyici olarak kullanılır.
<i>Hypericum perforatum</i>	Dahili olarak psikovegetative rahatsızlıklarda, depresif durumlarda, anksiyete ve/veya sinirsel yorgunluklarda. Yağlı <i>hypericum</i> preparatları dispeptik şikayetlerde; Harici olarak yağlı <i>hypericum</i> preparatları akut İncinmeler, miyalji ve birinci derece yanıkların tedavisi ve tedavi sonrasında kullanılmaktadır
<i>Melilotus officinalis</i>	Dahilen kronik venöz yetersizliklerde, bacaklardaki gece kramplarına karşı, uyuz ve şişkinliğe karşı, tromboflebit tedavisinde, posttrombotik sendromlarda, hemoroid ve lenfatik hiperemiye karşı; haricen eziklere ve yüzeysel kanamalara karşı kullanılır.
<i>Melissa officinalis</i>	Sinirsel uyku bozukluklarında, gastrointestinal sistem bozukluklarında kullanılır.
<i>Plantago lanceolata</i>	Dahilen solunum sistemi iltihaplarına karşı, oral ve farenks mukozası iltihaplanmalarna karşı; haricen derideki iltihaplanmalara karşı kullanılır.
<i>Rubia tinctorum</i>	Böbrek taşlarına karşı kullanılır.
<i>Urtica dioica</i>	Dahilen ve haricen romatizmal rahatsızlıklarda, dahilen alt üriner sistem iltihaplarında, böbrek kumlarında tedavi edici ve koruyucu olarak kullanılır.
<i>Viscum album</i>	Dahilen mafsallardaki dejeneratif enflamasyonlarda, kötü huylu tümörlerin palyatif tedavilerinde kullanılır.

ÖZGEÇMİŞ

6 Ekim 1980'de Konya'da doğdum. 1986-1991 yılları arasında ilk öğrenimimi Konya Barbaros İlkokulu'nda tamamladıktan sonra 1991 yılında başladığım Konya Özel Diltaş Lisesi'nden 1998 öğretim yılında mezun oldum. 1999 yılında başladığım Gazi Üniversitesi Eczacılık Fakültesi'nden 2003-Haziran döneminde mezun olarak aynı üniversitenin Farmakognozi Ana Bilim Dalında Fitoterapi Programı'nda yüksek lisans öğrenimine başladım. Kasım 2003'de Karaman Bağkur İl Müdürlüğü'nde Reçete Kontrol Biriminde eczacı olarak çalışmaya başladım. Daha sonra Konya Bağkur İl Müdürlüğü'nde görev aldım. Halen Ankara Bağkur İl Müdürlüğü Reçete Kontrol Birimi'nde eczacı olarak görev yapmaktayım.